V. İ. Lenin

SOSYALİZM VE SAVAŞ

V. İ. LENİN • SOSYALİZM VE SAVAŞ

SOSYALİZM VE SAVAŞ

V. İ. LENİN

ÜÇÜNCÜ BASKI

SOSYALİZM VE SAVAŞ

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
N. SOLUKÇU

V. İ. Lenin'in *Socialism and War* (FLPH, Moscow 1952 —ve *Lenin on War and Peace*, FLP, Peking 1966—) adlı yapıtının tamamı ile *Against Imperialist War* (Progress Publishers, Moscow 1966) adlı derleme yapıttan seçilen yazıları, İngilizcesinden N. Solukçu dilimize çevirmiş ve kitap, *Sosyalizm ve Savaş* adı ile *Sol Yayınları* tarafından Ekim 1976 (Birinci Baskı: Mart 1970; İkinci Baskı: Aralık 1975) tarihinde, Ankara'da *Özyurt Matbaası*'nda dizdirilip bastırılmıştır.

İ Ç İ N D E K İ L E R

[BİR]

SOSYALİZM VE SAVAŞ

(RUS SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİN SAVAŞA KARŞI TUTUMU)[1]

[Ö N S Ö Z L E R]

İLK YABANCI BASKIYA ÖNSÖZ

Savaş bir yıldır sürüp gidiyor. Partimiz, savaşa karşı tutumunu, daha savaşın hemen başında, Eylül 1914'te yazılan Merkez Komitesi Bildirisinde açıklamış ve bunu Merkez Komitesi üyeleri ile partimizin Rusya'daki sorumlu temsilcilerine gönderdikten ve onların onayını aldıktan sonra, 1 Kasım 1914'te partimizin merkez organı *Sosyal-Demokrat'*ın[2] 33. sayısında yayınlamıştı. Daha sonra 40. sayıda (29 Mart 1915), bizim ilke ve taktiklerimizi daha kesinlikle belirten Bern Konferansı[3] kararları yayınlandı. Bugün, Rusya'da yığınlar arasında, büyümekte olan devrimci bir tutum ve davranışın açık belirtileri var. Öteki ülkelerde de, hükümetleri ve burjuvazileri yanında yer alan sosyal-demokrat

partilerin yetkililerinin büyük bir çoğunluğunca proletaryanın devrimci çabaları baskı altında tutulduğu halde, benzer bir oluşumun belirtileri var. Bu durum, sosyal-demokratların savaşla ilgili taktiklerini özetleyen bir broşürün hemen yayınlanmasını gerektiriyor. Yukarda sözü edilen parti dokümanlarını bütünü ile yeniden basarken, burjuva ve proletarya taktikleri adına, yayınlarda ve parti toplantılarında belirtilen ana görüşleri anımsatmak amacıyla bunlara kısa açıklamalar ekledik.

Cenevre, Ağustos 1915.

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Bu broşür, 1915 yazında Zimmerwald konferansının[4] hemen arifesinde yazılmıştı. Broşür, Almanya ve Fransa'da yayınlandığı gibi, Norveç Sosyal-Demokrat Gençliğinin organında da, Norveç dilinde bütünü ile basılmıştır. Broşürün Almanca basımı, Almanya'da, Berlin'e, Leipzig'e, Bremen'e ve öteki kentlere Fransız zimmervaldcileri tarafından gizli dağıtılmıştır. Rusça baskısı, pek az sayıda Rusya'ya ulaşmış ve Moskovalı işçiler tarafından elyazısıyla çoğaltılmıştır.

Biz, şimdi, broşürü bütünü ile doküman olarak yeniden basıyoruz. Okur, broşürün 1915 Ağustosunda yazıldığını anımsamalıdır. Bunun, özellikle Rusya ile ilgili bölümler yönünden anımsanması gereklidir. Rusya o sırada henüz çarlıkla yönetilen Romanov Rusyası'ydı.

Broşürün, Rusya'da 1918'de
Petrograd Sovyeti tarafından
ilk legal baskısı için yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYALİZMİN İLKELERİ VE 1914-1915 SAVAŞI

SOSYALİSTLERİN SAVAŞA KARŞI TUTUMLARI

Sosyalistler, halklar arasındaki savaşları daima barbarca ve canavarca bulmuşlar ve kötülemişlerdir. Bizim savaşa karşı tutumumuz gene de aslında burjuva pasifistleri ile anarşistlerden farklıdır. Her şeyden önce, biz, bir yanda savaşlar ile öte yanda bir ülke içindeki sınıf savaşımlarının arasındaki ayrılmaz bağlılığı; sınıflar ortadan kaldırılmadan ve sosyalizm kurulmadan savaşların ortadan kaldırılmasının olanaksızlığını ve içsavaşların, örneğin, ezilen sınıfın ezene, kölenin köle sahiplerine, serflerin toprak ağalarına, ücretli işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşların haklılığını, ilerici niteliğini ve gerekliliğini tamamen kabul ederiz. Biz marksistler, hem pasifistlerden, hem anar-

şistlerden, her savaşın ayrı ayrı, Marx'ın diyalektik materyalizmi görüş açısından, tarihsel bir incelenmesi yapılması gereğini kabul ederiz. Her savaşta kaçınılmaz bir şekilde olagelen dehşete, zulme, sefalete ve işkenceye karşın, tarihte ilerici nitelikte pek çok savaş vardır; bu savaşlar (örneğin mutlakiyet ya da kölelik gibi) çok kötü ve gerici kurumların yıkılmasına ya da (Türkiye ve Rusya'da olduğu gibi) Avrupa'da en barbarca despotlukların ortadan kalkmasına yardım ederek insanlığın gelişmesine hizmet etmişlerdir. Bunun için, bugünkü savaşın da tek başına tarihsel özelliklerini incelemek zorunluluğu vardır.

MODERN ZAMANLARIN TARİHİNDE SAVAŞ TÜRLERİ

Büyük Fransız Devrimi ile insanlık tarihinde yeni bir çağ açılmıştır. O zamandan Paris Komününe kadar, yani 1789'dan 1871'e kadar, ulusal kurtuluş için verilen bazı savaşların ilerici bir burjuva niteliği vardır. Başka bir deyişle, bu savaşların başlıca içerikleri ve tarihsel anlamları, mutlakiyeti ve feodalizmi devirmek, hiç değilse bu kurumların temelini sarsmak ya da yabancı boyunduruğundan kurtulmaktı. Onun içindir ki, bu savaşlar ilerici savaşlardı ve *bu gibi* savaşlar verilirken bütün içten devrimci demokratlar ile sosyalistler, feodalizmin ve mutlakiyetçiliğin temellerini yıkan ya da en azından bu temelleri sarsan, ya da yabancıların baskısına karşı savaşım veren tarafa (yani burjuvaziye) daima sevgi duymuşlardır. Örneğin, Fransa'nın verdiği devrimci savaşlar, yabancı toprakların Fransızlar tarafından yağma edilmesi ve ele geçirilmesi gibi bir unsuru da içerdiği halde, bu unsur, ihtiyar ve köleci Avrupa'daki feodalizmi ve mutlakiyeti paramparça eden bu savaşların temel tarihsel anlamını zerre kadar değiştirmemiştir. Fransa-Prusya savaşında Almanya, kuşkusuz Fransa'yı soydu ama, bu durum, gene de, milyonlarca Almanı feodal

merkeziyetçilikten ve çar ile Napoléon III gibi iki despotun zulmünden kurtaran bu savaşın temel tarihsel özelliğini değiştiremez.

SALDIRGAN VE SAVUNUCU SAVAŞ ARASINDA FARK

1789-1871 dönemi, derin izler ve devrimci anılar bırakmıştır. Feodalizmin, mutlakiyetin ve yabancı zulmünün devrilmesinden önce proletaryanın sosyalizm için vereceği savaşımın gelişmesi olanaksızdı. *Böyle* bir dönemin savaşları ile ilgili olarak "savunma" savaşının meşruluğu üzerine sözederken, sosyalistler, daima sonu ortaçağ kurumlarına ve köleliğe karşı devrime çıkacak olan bu amaçları gözönünde bulundurmuşlardır. "Savunma" savaşı sözü ile sosyalistler, her zaman bu anlamda "*haklı*" bir savaşı kastetmişlerdir (W. Liebknecht de bir defasında bunu aynen böyle ifade etmiştir). Sadece bu anlamda sosyalistler, "anayurdun savunulması için" verilen savaşlara ya da "savunma" savaşlarına, meşru, ilerici ve haklı savaşlar gözü ile bakmışlar ve bakmaktadırlar. Örneğin, yarın, Fas Fransa'ya, Hindistan İngiltere'ye, İran ya da Çin, Rusya'ya... savaş açsalar, ilk saldıran *kim olursa olsun,* bu savaşlar, "haklı" savaşlar, "savunma" savaşları sayılırlar; ve her sosyalist, ezilen, bağımlı, eşit olmayan devletin, ezen, köleci, soyguncu "büyük" devlete karşı kazanacağı zaferi sevgi ile karşılar.

Ama şöyle bir durumu gözünüzün önüne getirin: 100 kölesi olan bir köle sahibi, kölelerin daha "âdil" bir dağılımı için 200 kölesi olan bir köle sahibine karşı savaşa girişiyor. Açıktır ki, bu durumda, "savunma" savaşı ya da "anayurdun savunulması için" savaş deyimlerinin kullanılması tarihsel bakımdan yanlış, ve uygulamada, halkın, işin inceliğini aramayan ve cahil kimselerin kurnaz köle sahiplerince aldatılması olur. İşte bugünkü emperyalist burjuvazi, köleliği

sağlamlaştırmak ve kuvvetlendirmek için köle sahipleri arasındaki savaşı "ulusal" ideoloji ve "anayurdun savunulması" gibi sözlerle halka yutturmak istemektedir.

BUGÜNKÜ SAVAŞ EMPERYALİST BİR SAVAŞTIR

Hemen herkes, bugünkü savaşın emperyalist bir savaş olduğunu kabul ediyor, ama çoğu durumlarda bu terime başka anlamlar verilmekte ya da bu terim sadece bir tarafa uygulanmakta, ya da bu savaşın sonuçta burjuva-ilerici, ulusal-kurtarıcı bir özelliği olabileceği iddiasına açık bir kapı bırakılmaktadır. Emperyalizm, gelişen kapitalizmin, ancak 20. yüzyılda ulaşılan en yüksek aşamasıdır. Kapitalizm, onlar kurulmadan feodalizmi yıkmasına olanak bulunmayan ulusal devletleri, şimdi kendisi için cendere gibi görüyor. Kapitalizm, yoğunlaşmayı o derece geliştirmiştir ki, sanayiin bütün dalları, sendikalar, tröstler ve kapitalist milyonerlerin kurdukları birliklerce kıskıvrak bağlanmış, ve hemen hemen bütün dünya "sermaye lordları" tarafından ya sömürgeler halinde, ya da sömürge olmayan öteki ülkeler, malî sömürünün binlerce kollu ağı içine hapsolunarak paylaşılmıştır. Serbest ticaret ve rekabetin yerini tekel kurma, sermaye yatırımı için ülkeleri ele geçirme, bu ülkelerden hammadde ithal etme gibi çabalar almıştır. Feodalizme karşı verdiği savaşımla ulusların kurtarıcısı olan kapitalizm, şimdi, emperyalist kapitalizme dönüştü ve uluslar için en büyük ezici güç haline geldi. Eskiden ilerici bir niteliği olan kapitalizm, gerici oldu; üretici güçlerini o derece geliştirdi ki, uluslar ya sosyalizme geçme, ya da, sömürgeler, tekeller, ayrıcalıklar ve ulusların çeşitli yollardan ezilmesiyle kapitalizmin sunî olarak korunması için "büyük devletler arasındaki silahlı savaşımda yıllarca ve hatta on yıllarca acı çekme şıkları ile yüzyüze geldiler.

KÖLELİĞİ SÜRDÜRMEK VE GÜÇLENDİRMEK İÇİN BÜYÜK KÖLE SAHİPLERİ ARASINDAKİ SAVAŞ

Emperyalizmin belirgin niteliğini açıklamak için dünyanın sözde "büyük" (yani yağmada başarılı) devletler arasında bölüşülmesini gösteren rakamları buraya alıyoruz:

BÜYÜK DEVLETLERİN SÖMÜRGELERİ

(YÜZÖLÇÜMÜ: MİLYON KM²; NÜFUS: MİLYON KİŞİ

[Ülkeler]	Sömürgeler				Anayurt		Toplam	
	1876		*1914*		*1914*		*1914*	
	Km²	Nüfus	Km²	Nüfus	Km²	Nüfus	Km²	Nüfus
İngiltere	22,5	251,9	33,5	393,5	0,3	46,5	33,8	440
Rusya	17	15,9	17,4	33,2	5,4	136,2	22,6	169,4
Fransa	0,9	6	10,6	55,5	0,5	39,6	11,1	95,1
Almanya	—	—	2,9	12,3	0,5	64,9	3,4	77,2
Birleşik Devletler	—	—	0,3	9,7	9,4	97	9,7	106,7
Japonya	—	—	0,3	19,2	0,4	53	0,7	72,2
6 büyük devletin toplamı	*40,4*	*273,8*	*65*	*523,4*	*16,5*	*437,2*	*81,5*	*960,6*

Öbür ülkelerin sömürgeleri (Belçika, Hollanda vb.) . . .	9,9	45,3
Yarı-sömürgeler (İran, Çin, Türkiye)	14,5	361,2
Diğer ülkeler	28	289,9
Bütün yeryüzünün yüzölçümü ve nüfusu	133,9	1.657,0

Bu tablodan, 1789-1871'de özgürlük adına öbür ulusların önünde savaşan ulusların çoğunun şimdi, 1876'dan sonra, gelişmiş ve "iyice olgunlaşmış" kapitalizme dayanarak dünya nüfusunun ve uluslarının çoğunluğunu ezen ve köleleştiren güçler haline geldiği görülecektir. 1876'dan 1914'e kadar altı "büyük" devlet 25 milyon kilometrekareyi ele geçirmişlerdir. Bu, Avrupa'nın ikibuçuk katı arazi demektir! Altı devlet, *yarım milyonu* aşkın (523 milyon) sömürge halkını köle etmiştir. "Büyük" devletlerin her dört kişisine "sömürgelerin" beş kişisi, düşmekte. Ve herkes bilir ki, sömür-

geler ateş ve kılıçla ele geçirilmiş, sömürge halklarına vahşice davranılmış, bu halklar binbir şekilde sömürülmüştür (sermaye ihraç ederek, imtiyazlar alınarak, emtia satılırken kandırılarak, "egemen" ulusun yetkililerine boyun eğdirilerek, ve şu ya da bu şekilde). İngiliz-Fransız burjuvazisi ulusların özgürlüğü ve Belçika için savaştıklarını söylerken halkı aldatmaktadırlar; aslında bunlar zorla ele geçirdikleri sömürgeleri ellerinde tutmak için savaşıyorlar. Eğer İngilizlerle Fransızlar sömürgelerini kendileriyle "hakkaniyetle" bölüşmeye razı olsalar, Alman emperyalistleri Belçika'yı, vb. hemen bırakırlar. Durumun acayipliği şurada ki, bu savaşta sömürgelerin kaderi Kıtadaki [Kara Avrupası'ndaki —ç.] savaşla belirleniyor. Burjuva adaleti ve ulusal özgürlük (ya da ulusların var olma hakkı) açısından Almanya, İngiltere ve Fransa'ya karşı tamamen haklıdır; çünkü sömürge bakımından "geride bırakılmış", düşmanları kendisinden çok daha fazla ulusu sömürmekte ve ezmekte, müttefiki Avusturya tarafından ezilen İslavlar kuşkusuz "ulusların gerçek hapishanesi" denilen çarlık Rusyası'nda yaşayanlardan fazla özgürdürler. Ama Almanya, ulusların kurtuluşu için değil, köleleştirilmesi için savaşıyor. Daha yaşlı ve gırtlağına kadar doymuş soyguncuları soyma işinde genç ve daha güçlü soyguncuya (Almanya'ya) yardım etmek, sosyalistlere düşmez. Sosyalistler, hepsini de devirmek için, soyguncular arasındaki çekişmeden yararlanma yoluna gitmelidirler. Bunu yapabilmek için de sosyalistler, her şeyden önce, halka doğruları söylemeli; yani bu savaşın köleliği güçlendirmek için köle sahipleri arasında bir savaşım olduğunu söylemelidirler. Bu savaş, birincisi, "daha âdil" bir bölünme yoluyla sömürgelerin köleleştirilmesini tamamlamak; ikincisi, büyük devletler içindeki öteki ulusların üzerlerindeki baskının artırılması, çünkü *hem* Avusturya, *hem* Rusya (Rusya'nınki Avusturya'nınkinden de beter) egemenliklerini böyle bir baskı ile sürdürdükleri gibi, bu baskıyı savaş yoluyla daha da

şiddetlendirmektedirler; üçüncüsü, ücret köleliğini pekiştirmek ve uzatmak, çünkü proletarya parçalandığı ve ezildiği halde, kapitalistler, savaştan servetler yapmakta ve en özgür ve en cumhuriyetçiler de dahil, bütün ülkelerde başkaldıran ulusal bağnazlığı ve gericiliği körükleyerek bu işten kazançlı çıkmaktadırlar.

"SAVAŞ POLİTİKANIN BAŞKA ARAÇLARLA DEVAMIDIR" (YANİ ŞİDDET) "ARAÇLARIYLA"[5]

Bu ünlü söz, savaş üzerine derin bilgisi olan yazarlardan birisi, Clausewitz tarafından söylenmiştir. Marksistler, haklı olarak, bu beliti, daima her savaşın özelliğini kavramada teorik temel olarak görmüşlerdir. Marx ve Engels de savaşlara işte bu görüş açısından bakmışlardır.

Bu görüşü şimdiki savaşa uygulayınız. Göreceksiniz ki, yıllar yılı, neredeyse yarım yüzyıldır, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Avusturya ve Rusya'nın hükümetleriyle yönetici sınıfları, sömürgeleri yağma etme, yabancı uluslara zulmetme, işçi sınıfı hareketlerini ezme politikasını gütmüşlerdir. Bugünkü savaşta izlenen politika da, işte tıpkı bu politikadır. Özellikle hem Avusturya'nın, hem Rusya'nın barışta da savaşta da politikası, ulusları özgürlüğe kavuşturmak değil, köleleştirmektir. Bunun tersine Çin'de, İran'da, Hindistan'da ve öteki bağımlı ülkelerde son birkaç on yıldır milyonlarca insanda, bir ulusal uyanmayı sağlayacak ve onları barbar, gerici "büyük" devletlerin zulmünden kurtaracak bir politika uygulanmaktadır. Böylesine bir tarihsel temel üzerinde yürütülen bir savaş, bugün bile, bir burjuva-ilerici ve ulusal kurtuluş savaşı olarak kabul edilir.

"Büyük" ulusların ve bunların önde gelen sınıflarının politikasını sürdürmek için girişilen bugünkü savaşa sadece bir gözatmak, "anayurdun savunulması"nın bir bahane olduğunu ve tarihsel gerçeklere karşıt düştüğünü görmeye yeter.

Üçlü (şimdi dörtlü) Antanta dahil sosyal-şovenler (Rusya'dan Plehanov ve şürekâsı), Belçika örneğini öne sürmeyi pek severler. Gelin görün ki, bu örnek de onları yalanlıyor. Saldırgan devletlerin her zaman, her yerde yaptıkları gibi, Alman emperyalistler, Belçika'nın tarafsızlığını hayasızca çiğnediler ve işlerine gelince *bütün* antlaşmaları ve yükümlülükleri ayaklar altına aldılar. Uluslararası sözleşmelere uyulmasını isteyen bütün devletlerin, Almanlara karşı savaş ilân ettiklerini ve Almanların, Belçika'dan çekilmesini ve tazminat ödemesini istediklerini düşünelim. Bu durumda sosyalistler, haliyle Almanların düşmanlarının tarafını haklı göreceklerdir. Ne var ki, gerçekte "üçlü (ve dörtlü) Antant", Belçika'nın hayrına savaşmamaktadır. Bunu herkes biliyor, yalnız ikiyüzlüler bu gerçeği gizliyor. İngiltere, Almanya'nın sömürgeleri ile Türkiye'ye; Rusya, Galiçya ile Türkiye'ye el atmış; Fransa Alsace-Lorraine ile neredeyse Ren'in sol yakasını istiyor; ganimetin (Arnavutluk ve Küçük Asya'nın) bölüşülmesi için İtalya ile bir sözleşme yapılmış; gene ganimetin bölüşülmesi için Bulgaristan ve Romanya ile pazarlıklar sürüp gitmekte. Bugünkü hükümetlerin sürdürdüğü bu savaşta, Avusturya ya da Türkiye'nin vb. boğulmalarına yardım *etmeksizin* Belçika'ya yardım etmek *olanaksız!* "Anayurdun savunulması" bunun neresinde? Öteki ulusları ezme amacıyla verilen emperyalist savaşın, gerici burjuvalar ve tarih bakımından günü geçmiş hükümetler arasındaki savaşın belirgin niteliği işte budur. Bugünkü savaşa katılmayı kim haklı gösteriyorsa, o, ulusların emperyalistlerce ezilmeleri suçuna katılıyor demektir. Kim ki, hükümetlerin içine düştükleri zorluklardan toplumsal bir devrim adına savaşım vermek için yararlanıyorsa, o, ancak sosyalizm altında gerçekleştirilebilecek bütün ulusların gerçek özgürlüğü için savaşım veriyor demektir.

RUSYA NİÇİN SAVAŞIYOR?

Rusya'da yeni tipte bir kapitalist emperyalizm, İran, Mançurya ve Moğolistan'a karşı güdülen çarlık politikasında kendini açıkça ortaya koymuştur; ama genellikle Rus emperyalizminde egemen unsur, militarizm ve feodalizmdir. Dünyada hiç bir ülkede nüfusun büyük çoğunluğu Rusya'da olduğu gibi baskı altında değildir; "Büyük" Ruslar nüfusun ancak yüzde 43'ünü, yani yarısından azını oluştururlar; geri kalanlar, yabancı sayıldıkları için haklarından yoksundurlar. Rusya'da yerleşmiş 170 milyondan 100 milyonu ezilmiş ve haklarından yoksun bırakılmışlardır. Çarlık, Galiçya'yı ele geçirmek, Ukraynalıları ezmek, Ermenistan'ı, İstanbul'u vb. almak için savaşmaktadır. Çarlık, savaşa, ülke içinde büyüyen hoşnutsuzluktan dikkatleri başka yönlere çekmek, gelişen devrimci hareketleri ezmek için bir araç gözü ile bakmaktadır. Bugün Rusya'da her "Büyük" Rus başına iki ya da üç, haklarından yoksun yabancı düşmektedir: çarlık, savaş aracılığı ile Rusların ezdiği ulusların sayısını artırmak, bu zulmü sürdürmek ve "Büyük" Rusların bizzat sürdürdükleri özgürlük savaşımını boğmak için çalışmaktadır. Öteki ulusları ezme ve soyma olanağı ekonomik durgunluğu yaratmakta ve sürdürmektedir; çünkü gelir kaynağı, çoğu zaman üretici güçlerin gelişmesi değil, "yabancıların" yarı-feodal bir yoldan sömürülmesidir. İşte bu yüzden savaş, Rusya bakımından iki kat gerici ve ulusal kurtuluşa karşıdır.

SOSYAL-ŞOVENİZM NEDİR?

Sosyal-şovenizm, şimdiki savaşta, "anayurdun savunulması" fikrinden yana çıkmaktır. Ayrıca bu fikir, savaş sırasında sınıf savaşımının bir yana atılmasına ve savaş borçlarını vb. kabullenmeye yolaçmaktadır. Uygulamada sosyal-şovenler, proletaryaya düşman bir burjuva politikası

izlemektedirler; çünkü bunlar yabancı istilâcılara karşı savaşmak anlamında bir "anayurdun savunulmasını" değil, "büyük" devletlere şunun ya da bunun, sömürgeleri yağma etmek ve öteki ulusları ezmek "hakkını" savunmaktadırlar. Sosyal-şovenler, bir burjuva aldatmacası olan, savaşın, özgürlük ve ulusların varlığını korumak için yapıldığı yalanını yineliyorlar ve böylece de proletaryaya karşı burjuvazinin yanında yer alıyorlar. Sosyal-şovenler sınıfına, saldırgan büyük devletler grubundan *birisinin* hükümetini ve burjuvazisini haklı çıkartan ve övenler ile, Kautsky gibi bütün saldırgan devletlerin sosyalistlerinin "anayurdu savunmada" eşit hakları olduğunu öne sürenler girerler. Aslında, "kendi" (ya da her) emperyalist burjuvazisinin çıkarlarını, ayrıcalıklarını, soygununu ve zulmünü savunmak anlamına gelen sosyal-şovenizm, bütün sosyalist inançlar ile Basle Uluslararası Sosyalist Kongresinin kararına ihanet etmek demektir.

BASLE BİLDİRİSİ[6]

Basle'da 1912'de oybirliği ile kabul edilen savaş konusundaki bildiri, 1914'te İngiltere ile Almanya ve bunların müttefikleri arasında çıkan savaşı gözönüne almıştı. Bildiride, büyük devletlerin emperyalist politikalarının bir sonucu olarak "kapitalistlerin çıkarları" ve "hanedanların tutkuları" için çıkartılan böyle bir savaşın halkın çıkarları yönünden haklı gösterilmesine olanak bulunmadığı açıkça belirtilmişti. Gene bildiride, savaşın "hükümetler için" (istisnasız bütün hükümetler için) tehlikeli olduğu, bunların "bir proletarya devriminden" korktuklarına da işaret edilmiş, 1871 Komünü ve 1905 Ekim-Aralık örneklerine, yani *devrim ve içsavaş örneklerine* büyük bir açıklıkla değinilmiştir. Böylece Basle Bildirisi şimdiki savaş için işçilerin kendi hükümetlerine karşı girişecekleri uluslararası ölçüdeki devrim-

ci savaşım için, proletarya devrimi için taktikleri göstermiş oluyor. Basle Bildirisi, Stuttgart kararındaki sözleri yineliyor ve savaşın patlaması halinde sosyalistlerin, "kapitalizmin devrilmesini hızlandırmak" için savaşın neden olacağı "ekonomik ve politik bunalımlardan" yararlanmalarını, yani sosyalist devrim adına hükümetlerin savaştan ileri gelen sıkıntılı durumlarından ve yığınların öfkelerinden yararlanılmasını öngörmektedir.

Sosyal-şovenlerin politikası; savaşı burjuva ulusal kurtuluş açısından haklı görmeleri, "anayurdun savunulması" fikrini benimsemeleri, savaş harcamaları için oy kullanmaları, kabinelere girmeleri vb., doğrudan doğruya sosyalizme ihanettir. Bu durum, aşağıda göreceğiniz gibi, Avrupa partilerinin çoğunda raslanan oportünizmin ve ulusal-liberal emekçi politikasının zaferinden başka bir şey değildir.

MARX VE ENGELS'E YAPILAN YANLIŞ ATIFLAR

Rus sosyal-şovenleri (başlarında Plehanov) Marx'ın 1870 savaşındaki taktiklerine atıfta bulunuyorlar. Alman şovenleri ise (Lensch, David ve şürekâsı çeşidinden), Engels'in 1891'deki, Ruslar ile Fransızlara karşı savaş halinde Alman sosyalistlerinin anayurdu savunmalarının görevleri olduğu üzerine olan sözlerine değiniyorlar. Nihayet, Kautsky çeşidinden sosyal-şovenler, uluslararası şovenizmi haklı göstermek ve doğrulamak isteğiyle, Marx ile Engels'in bir yandan savaşları kötülerken, bir yandan da savaş çıktı mı, 1854-1855, 1870-1871 ve 1876-1877 savaşlarında olduğu gibi, savaşan hükümetlerden birini ya da ötekini tuttuklarını kendilerinden sözler aktararak belirtiyorlar.

Bütün bu atıflar, tıpkı anarşist Guillaume ve şürekâsının anarşizmi haklı göstermek için Marx ile Engels'in görüşlerini tahrif etmesi gibi, Marx ve Engels'in görüşlerinin

burjuvazi ve oportünistler yararına utanmazcasına tahrifidir. 1870-1871 savaşı, Napoléon III yenilene kadar Almanya için tarihsel bakımdan ilerici bir savaştı, çünkü Napoléon III, çar ile birlikte Almanya'ya yıllarca zulmetmiş ve onu feodal bir parçalanma halinde bırakmıştır. Ama savaş, Fransa'nın yağma edilmesi halini alınca (Alsace ve Lorraine'in ilhakı ile) Marx ve Engels, Almanları şiddetle kınadılar. Hatta bu savaşın başlangıcında Marx ve Engels, Bebel ile Liebknecht'in askerî ödenek için oy vermeyi reddetmelerini onamış ve bunlara Alman sosyal-demokratları ile içlidışlı olmamalarını, daima proletaryanın bağımsız sınıf çıkarlarını savunmalarını öğütlemişlerdir. İlerici burjuva mahiyette olan ve ulusal kurtuluş için verilen Fransız-Prusya savaşının özelliklerini bugünkü emperyalist savaşa uygulamak, gerçekle alay etmek demektir. Aynı şey, daha büyük bir vurguyla, 1854-1855 savaşında olduğu gibi, modern emperyalizmin *var olmadığı,* sosyalizm için nesnel koşulların *bulunmadığı,* taraf ülkelerden hiç birinde sosyalist bir yığın partisinin henüz *kurulmadığı,* yani büyük devletler arasındaki savaşla *ilgili olarak* "proletarya devrimi" uygulamalarının Basle Bildirisinde öne sürülmesini sağlayan koşulların hiç birinin var olmadığı 19. yüzyıl savaşlarının hepsine uygulanabilir.

Her kim ki, Marx'ın, gerici ve mutlakiyetçi burjuvazi ve sosyalist devrim dönemine tamı tamına uygulanması gereken "işçilerin anayurtları yoktur" sözünü unutarak, burjuvazinin ilerici olduğu dönemdeki savaşlara karşı Marx'ın tutumuna atıfta bulunursa, Marx'ı rezilcesine tahrif etmiş ve sosyalist görüş açısı yerine burjuva görüş açısını koymuş olur.

II. ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ

Bütün dünya sosyalistleri, 1912'de Basle'da, Avrupa'da yaklaşmakta olan savaşı, *bütün* hükümetlerin "canice" ve

gerici bir girişimleri olarak gördüklerini ve bu girişimin devrimi hızlandırarak kapitalizmin yıkılmasını çabuklaştıracağını ilân etmişlerdir. Savaş çıktı ve birlikte, bunalımları da getirdi. Devrimci taktikler yerine, sosyal-demokrat partilerin çoğu, gerici taktiklere saptılar ve kendi hükümetleri ile burjuvazilerinin yanında yer aldılar. Sosyalizme karşı bu ihanet, II. Enternasyonalin (1889-1914) çöküşü demekti. Bu çöküşün nedenlerini açıkça ortaya koymamız ve sosyal-şovenizmin doğuş ve gelişme koşullarını belirtmemiz gerekir.

SOSYAL-ŞOVENİZM TASTAMAM BİR OPORTÜNİZMDİR

II. Enternasyonal dönemi boyunca sosyal-demokrat partiler içinde devrimci ve oportünist kanatlar arasında her yerde bir savaşım sürüp gidiyordu. Bir dizi ülkede (İngiltere, İtalya, Hollanda, Bulgaristan), bu ayırıcı çizgi boyunca parçalanmalar olmuştur. Oportünizmin, işçi sınıfı hareketi içinde burjuva politikasını dile getirdiği üzerinde, hiç bir marksistin en küçük bir kuşkusu yoktur. Oportünizm, küçük-burjuvazinin çıkarlarını ve burjuvalaşmış işçilerin küçük bir kesiminin, proleter yığınların, ezilen yığınların çıkarlarına karşı "kendi" burjuvaları ile birleşmesini ifade eder.

19. yüzyılın sonundaki nesnel koşullar oportünizmi olağanüstü güçlendirdi, legal burjuva olanak ve fırsatlarının kullanılmasını legalizme tapma haline getirdi; işçi sınıfı içinde ince bir bürokrat ve aristokrat tabakası yarattı, sosyal-demokrat partilerin saflarına birçok küçük-burjuva "yoldaşı" çekti.

Savaş bu gelişmeyi hızlandırdı ve oportünizmi sosyal-şovenizm şekline dönüştürdü, yani oportünistler ile burjuvazi arasındaki gizli ittifakı açık hale getirdi. Aynı zamanda her yerde askerî makamlar sıkıyönetim ilân ettiler, ve eski liderlerinin hemen hepsi burjuvaziye katılan işçi yığınlarının

ağzına gem vurdular.

Oportünizm ile sosyal-şovenizmin ekonomik temeli aynıdır: ayrıcalıklı işçilerin önemsiz bir tabakası ile kendi ayrıcalıklı durumlarını savunan küçük-burjuvazinin ortak çıkarları; yani kendi ulusal burjuvazilerinin, egemen ulus durumundan yararlanarak öteki ulusları soymasından paylarına düşecek kırıntılar...

Oportünizm ile sosyal-şovenizmin ideolojik ve politik özü de aynıdır: sınıf savaşımı yerine sınıf işbirliği; savaşımın devrimci anlamını yadsıma; bir devrim için güçlüklerden yararlanacak yerde zor duruma düşen "kendi" hükümetlerine yardımcı olmak. Bütün Avrupa ülkelerini bir bütün olarak alır, bireyleri (ne kadar yetkili olsalar da) önemsemezsek, oportünist *eğilimin* sosyal-şovenizmin kalesi haline geldiğini buna karşılık devrimci kamptan bu tutuma karşı az ya da çok tutarlı protestoların her yerden yükseldiğini görürüz. Örneğin, 1907 Stuttgart Uluslararası Sosyalist Kongresinde[7] beliren fikir ayrılıklarına bakarsak, uluslararası marksizmin emperyalizme karşı olmasına karşılık, uluslararası oportünizmin daha o zaman emperyalizmden yana olduğunu farkederiz.

OPORTÜNİSTLERLE BİRLİK OLMAK, İŞÇİLERLE "KENDİ" ULUSAL BURJUVAZİLERİ ARASINDA İTTİFAK KURMAK VE ULUSLARARASI DEVRİMCİ İŞÇİ SINIFINI PARÇALAMAK DEMEKTİR

Savaştan önceki dönemde, oportünizme, Sosyal-Demokrat Partinin "saptırıcı" ve "aşırı" bir bölümü gözüyle bakılmakla birlikte, gene de bu bölüm meşru olarak kabul edilirdi. Savaş, bunun gelecekte de böyle olmayacağını göstermiştir. Olgunlaşan oportünizm, artık işçi sınıfı hareketi içinde burjuvazinin elçiliği rolünü eksiksiz oynamaya başlamıştır. Oportünistler ile birlik, tam bir ikiyüzlülük halini almıştır. Örneğin Alman Sosyal-Demokrat Partisinde gördü-

ğümüz bütün önemli anlarda (örneğin, 4 Ağustos oylamasında olduğu gibi)[8] oportünistler, partinin karşısına, burjuvaziler ile çeşitli ilişkileri, sendikalar ve benzeri kuruluşların yürütme kurullarındaki çoğunlukları ile sağlanan birer ültimatomla çıkmaktadırlar. Bugün oportünistler ile *birlik, aslında* işçi sınıfının "kendi" ulusal burjuvazisinin boyunduruğu altına girmesi, öteki ulusların ezilmesi ve büyük devletlerin ayrıcalıklarının korunması amacı için onlarla işbirliği edilmesi, bütün ülkelerde devrimci proletaryanın parçalanması demektir.

Birçok kuruluşlarda önemli yerleri işgal eden oportünistlerle savaşımda tek tek olaylar ne kadar güç olursa olsun; çeşitli ülkelerde işçi partilerinin oportünistlerden temizlenmesi hangi özellikleri gösterirse göstersin, bu, yapılması mutlaka gerekli ve yararlı bir iştir. Reformcu sosyalizm ölüyor ve Fransız sosyalisti Paul Golay'ın deyimiyle yeni doğan sosyalizm "devrimci, uzlaşmaz ve isyancı olacaktır".

"KAUTSKİCİLİK"

II. Enternasyonalin en büyük otoritesi Kautsky, marksizme lafebeliği ile yapılan hizmetin, aslında, onu nasıl "struveciliğe"[9] ya da "brentanoculuğa"[10] çevirmek olduğunu gösteren çok tipik ve çarpıcı bir örnektir. Plehanov da, benzer bir örneği temsil eder. Bunlar, açıkça sırıtan sofistçe bir tutumla, marksizmi, yaşayan devrimci özünden ayırırlar; bunlar, marksizmde, devrimci savaşım yöntemleri, bu yöntemlerin savunulması ve hazırlanması, yığınların bu yönde eğitilmesi *dışında her şeyi* bulurlar. Kautsky, tam bir sorumsuzlukla, sosyal-şovenizmin temel fikri olan, bu savaşta anayurdun savunulması tezini, sözde bir muhalefet edasıyla savaş harcamalarına çekimser oy kullanmak yoluyla sola karşı diplomatça ödünler vererek uzlaştırmak istemektedir.

1909'da yaklaşan devrimler çağı ve savaş ile devrimler arasındaki ilişki üzerine koskoca bir kitap [*Der Weg zur Macht*] ["İktidar Yolu"] yazan Kautsky, 1912'de yaklaşan savaştan devrim adına yararlanılması konusunda Basle Bildirisine imza koyan Kautsky, bugün sosyal-şovenizmi her yönüyle haklı görüyor, savunuyor ve Plehanov gibi o da bütün devrimci düşüncelerle ve devrimci savaşıma doğru atılan her adımla alay etmede burjuvazi ile birlik oluyor.

İşçi sınıfı, bu döneklikle, bu sorumsuzlukla, bu oportünizme kul-köle olmak ve marksist teorinin bu eşi görülmemiş kabalaştırılmasıyla acımadan savaşım vermeksizin dünya ölçüsündeki devrimci rolünü oynayamaz. Kautskicilik bir raslantı değil, bir yandan sözde marksizme bağlı kalmak, bir yandan da eylemde oportünizme boyun eğmek gibi II. Enternasyonaldeki çelişkilerin toplumsal bir ürünüdür.

Kautskiciliğin bu temel yanılgısı, her ülkede kendisini çeşitli şekillerde göstermektedir. Hollanda'da Roland-Holst, bir yandan anayurdu savunma fikrini reddederken, bir yandan oportünist partilerle birlik olmayı savunmaktadır. Rusya'da da Trotski bir yandan bu fikri reddederken, öte yandan oportünist ve şovenist *Naşa Zarya* grubu ile işbirliğini savunmaktadır. Romanya'da Rakovski, Enternasyonalin yıkılmasından sorumlu gördüğü için oportünizme savaş açarken, aynı zamanda, anayurdun savunulması fikrinin doğruluğunu kabule hazır durumdadır. Bütün bunlar (Gorter ve Pannekoek gibi) Hollandalı marksistlerin "pasif radikalizm" dedikleri melânetin belirtileridir ve teoride devrimci marksizmin yerine eklektisizmi, uygulamada oportünizmin yanına köleliği ya da iktidarsızlığı koymaktadır.

MARKSİSTLERİN SLOGANI, DEVRİMCİ SOSYAL-DEMOKRASİ SLOGANIDIR

Savaş, kuşku yok ki, şiddetli bir bunalım yaratmış, yı-

ğınların endişesini beklenmedik ölçüde artırmıştır. Bu savaşın gerici niteliği ile *bütün* ülkelerin burjuvazisinin kendi yağmacılık amaçlarını "ulusal" ideoloji sözü ardına gizleyerek söyledikleri hayasızca yalanlar, nesnel devrimci bir temele dayanarak haliyle yığınlar arasında devrimci kıpırdanışlar yaratmaktadır. Bu duyguların bilinçli bir hale gelmesi, derinleşmesi ve şekillenmesinde yığınlara yardım etmek bizim görevimizdir. Bu görev ancak şu slogan ile doğru olarak ifade edilir: emperyalist savaşı içsavaş haline çeviriniz; ve savaş sırasındaki *bütün* tutarlı sınıf savaşımları, ciddî bir şekilde yürütülen bütün "yığın hareketleri", eninde sonunda bu amaca yönelmelidir. Güçlü devrimci bir hareketin, büyük devletler arasındaki birinci mi, yoksa ikinci mi emperyalist savaş sırasında olacağını; savaştan önce mi, savaştan sonra mı patlak vereceğini şimdiden söyleyemeyiz, ama ne olursa olsun bizim görevimiz bu yönde sistemli olarak yılmadan çalışmaktır.

Basle Bildirisi doğrudan Paris Komünü örneğine değiniyor: hükümetler arasındaki savaşın bir içsavaşa dönüştürülmesine. Yarım yüzyıl önce proletarya çok zayıftı; sosyalizm için nesnel koşullar henüz olgunlaşmamıştı; bütün savaşan ülkelerdeki devrimci hareketler arasında birlik kurulamazdı; Paris işçilerinin bir bölümü (1792 geleneği) "ulusal ideoloji" sözüne saplanmıştı ve bu, o sırada Marx'ın da belirttiği gibi, onların küçük-burjuva zayıflıkları idi ve Komünün düşmesinin nedenlerinden biriydi. Yarım yüzyıl sonra, o zaman devrimi zayıflatan koşullar artık geçip gitti. Bugün, Paris komüncülerinin ruh haline kapılarak eylemi terketmeye meyletmek sosyalistler için affedilmez bir yanılmadır.

SİPERLERDE DOĞAN KARDEŞLEŞME ÖRNEĞİ

Bütün savaşan ülkelerin burjuva gazeteleri, düşman

ulusların erleri arasında siperlerde bile kardeşlik kurulduğunu bildirdiler. Alman ve İngiliz askerî makamlarının bu gibi kardeşleşmelere karşı yayınladıkları şiddetli emirler, hükümetler ile burjuvazinin bu işe büyük önem verdiklerini gösteriyor. Batı Avrupa sosyal-demokrat partilerin ön saflarında oportünizmin at koşturduğu, sosyal-şovenizmin bütün sosyal-demokrat basın ve II. Enternasyonalin bütün yetkililerince desteklendiği bir sırada böylesine kardeşleşmelerin kurulabilmesi, bize, yalnızca hasım ülkelerdeki sol kanat sosyalistleri tarafından bu yönde sistemli bir çalışma yapıldığı takdirde bugünkü canice, gerici ve köleci savaşın kısaltılması, uluslararası devrimci bir hareketin yaratılmasının pekâlâ mümkün olduğunu göstermektedir.

İLLEGAL ÖRGÜTÜN ÖNEMİ

Bütün dünyadaki en önde gelen anarşistler, oportünistlerden hiç de geri kalmayarak, bu savaşta, (Plehanov ile Kautsky'nin anlayışına uygun şekilde) kendilerini sosyal-şovenizm çamuruna bulaştırmışlardır. Bu savaşın yararlı sonuçlarından biri de, kuşku yok ki, anarşizmi ve oportünizmi yoketmek olacaktır. Sosyal-demokrat partiler her zaman ve her koşulda, yığınların örgütlenmesi ve sosyalizmin yayılması için en küçük legal olanaktan yararlanmayı ihmal etmemekle birlikte, legal çalışmanın kölesi olmaktan da, kendilerini kurtarmalıdırlar. Engels, içsavaşa, ve burjuvazinin yasaları çiğnemesinden *sonra* bizim de yasaları çiğnememiz gereğine değinerek, "İlk silahı patlatan siz olunuz bay burjuvalar!"[11] diye yazıyordu. İçinde bulunduğumuz bunalımlar, burjuvazinin, bütün ülkelerde, en özgür ülkelerde bile, yasaları ayaklar altına aldığını göstermektedir; devrimci savaşım yöntemlerini savunmak, tartışmak, değerlendirmek ve hazırlamak amacıyla bir illegal örgüt kurulmaksızın yığınların devrime yöneltilmeleri olanaksızdır. Örneğin Alman-

ya'da, sosyalistlerin yaptıkları bütün namuslu işler, o pis oportünizme ve ikiyüzlü "kautskiciliğe" karşın ve gizlice yapılmıştır. İngiltere'de, askerliğe karşı yazılar yayınladıkları için insanlar zindanlara atılmışlardır. İllegal propaganda yöntemlerini kınamayı ve bununla legal basında alay etmeyi Sosyal-Demokrat Parti üyeliği ile bağdaşır saymak sosyalizme ihanettir.

EMPERYALİST SAVAŞTA "KENDİ" HÜKÜMETİNİN YENİLGİSİ ÜZERİNE

Bugünkü savaşta, gerek "kendi" hükümetinin zaferini savunmak, gerek "ne zafer, ne yenilgi" sloganını savunmak, sosyal-şovenizm görüşünden çıkar. Gerici bir savaşta, devrimci bir sınıf, hükümetinin yenilmesini istemekten başka bir şey yapamayacağı gibi, hükümetin askerî başarısızlıkları ile onu devirme olanaklarının arttığını görmemezlik de edemez. Hükümetlerin başlattığı bir savaşın ancak hükümetler arasında bir savaş olarak biteceğine inanan ve bunun böyle olmasını isteyen bir burjuva, *bütün* hasım ülkelerin sosyalistlerinin "kendi" *hükümetlerinin* yenilgisini istemelerini ve bunu söylemelerini "gülünç" ve "saçma" bulur. Tersine, bu çeşit bir söz, sınıf bilincine varmış her işçinin beslediği düşünceyi doğrular ve bizim, bu emperyalist savaşı bir içsavaş haline çevirme çabalarımız ile aynı doğrultuda olur.

İngiliz, Alman ve Rus sosyalistlerinin bir bölümünün yürüttüğü ciddî savaş aleyhtarı propaganda kuşku yok ki, bu hükümetlerin "askerî gücünü zayıflatmıştır" ve bu eylem, sosyalistlerin lehine bir nottur. Sosyalistler, yığınlara, kurtulmaları için tek çıkar yolun "kendi" hükümetlerini devirmek olduğunu ve bu amaçla hükümetlerinin bu savaşta içine düştükleri güçlüklerden yararlanmaları gerektiğini anlatmalıdırlar.

PASİFİZM VE BARIŞ SLOGANI

Yığınların barıştan yana duyguları, çoğu zaman, bir protestonun başlangıcını, savaşın gerici niteliğine karşı kızgınlığı ve yığınların bu niteliğin bilincine vardıklarını ifade eder. Bu duygudan yararlanmak, sosyal-demokratların görevidir. Bu anlamdaki her harekete, her gösteriye bütün güçleriyle katılacaklar, ama devrimci bir harekete geçilmeden, toprak ilhakları olmadan, uluslara tahakküm edilmeksizin, yağmasız, şimdiki hükümetler ile egemen sınıflar arasında yeni yeni savaşların tohumları atılmaksızın barışın mümkün olabileceğini söyleyerek halkı kandırmayacaklardır. Halkın bu şekilde aldatılması hasım hükümetlerin gizli politikalarına hizmet etmek ve bunların karşı-devrimci planlarını kolaylaştırmak demektir. Sürekli ve demokratik barış isteyen herkes, hükümetler ile burjuvaziye karşı, bir içsavaştan yana olmak zorundadır.

ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN HAKKI

Bugünkü savaşta halkın burjuvazi tarafından en yaygın aldatılma şekli yağmacı amaçlarını "ulusal kurtuluş" ideolojisi maskesi arkasına gizlemeleridir. İngilizler Belçikalılara, Almanlar Polonyalılara vb. özgürlük vaadediyorlar. Gördüğümüz gibi bu savaş, aslında, dünyadaki ulusların çoğunluğunu ezen ülkelerin bu zulüm ve sömürülerini derinleştirmek ve genişletmek savaşıdır.

Ulusların ne çeşitten olursa olsun ezilmelerine karşı savaşım vermeksizin, sosyalistler, asıl büyük hedeflerine ulaşamazlar. Bu yüzden sosyalistler, ezen ülkelerin (özellikle sözde "büyük" devletlerin) sosyal-demokrat partilerinden, ezilen ulusların, sözcüğün politik anlamıyla kendi kaderlerini tayin hakkını, yani politik bağımsızlık hakkını tanımalarını ve bu hakkı savunmalarını istemelidirler. Büyük bir ulu-

sun ya da sömürgeleri olan bir ulusun sosyalisti, eğer bu hakkı savunmuyorsa şovenisttir.

Bu hakkın savunulması hiç bir şekilde ufak ufak devletlerin kurulmasını teşvik değildir; tersine, daha özgür, korkudan uzak ve bu yüzden daha geniş ve daha evrensel büyük devletlerin ve devletler federasyonunun kurulmasını hazırlamaktır. Bu büyük devletler, yığınlar için daha yararlı olduğu gibi, ekonomik gelişmeye de daha elverişlidir.

Ezilen ulusların sosyalistleri ise, hem ezen, hem de ezilen azınlıkların işçilerinin (örgütlenme dahil) tam bir birliği için savaşım vermelidir. Bir azınlığın ötekinden yasalar yoluyla ayrılması fikri (Bauer ve Renner'in savundukları sözde "kültürel-ulusal özerklik") gerici bir fikirdir.

Emperyalizm, dünya uluslarının bir avuç "büyük" devletçe gitgide daha fazla ezilmesi çağıdır, bu yüzden ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı tanınmaksızın, emperyalizme karşı, uluslararası sosyalist devrim için savaşım vermek olanaksızdır. "Başka ulusları ezen ulus özgür olamaz" (Marx ve Engels). "Kendi" ulusunun başka ulusları ezmesine göz yuman bir proleter, sosyalist bir proleter olamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

RUSYA'DA SINIFLAR VE PARTİLER

BURJUVAZİ VE SAVAŞ

Rus hükümeti, bir bakıma, Avrupalı meslektaşlarından hiç de geri kalmamıştır; onlar gibi "halkını" büyük bir yalanla kandırmayı becermiştir. Yığınlara şovenliği bulaştırmak, çarlık hükümetinin "haklı" bir savaş sürdürdüğü, yani "kardeş İslavları" hiç bir çıkar gözetmeden savunduğu izlenimini vermek için, Rusya'da da kocaman, canavarca bir yalan ve kurnazlık makinesi işletilmiştir.

Büyük toprak sahipleri sınıfı ile ticaret ve sanayi burjuvazisinin üst tabakası, çarlık hükümetinin askerî politikasını canıgönülden desteklemiştir. Bunlar, Türk ve Avusturya mirasının paylaşılmasından büyük maddî çıkarlar ve ayrıcalıklar ummaktadırlar. Bu sınıfların birçok kongrelerinde,

çarlık ordularının zaferi halinde ceplerine akacak kârlar hesaplandı bile. Üstelik gericiler, Romanov hanedanının devrilmesini ve Rusya'da yeni bir devrimi geciktirecek tek şeyin çarın zaferi ile bitecek bir dış savaş olduğunu pek iyi biliyorlar.

Kent "orta" burjuvazisi ile burjuva aydınların ve serbest meslek sahibi kimselerin geniş bir tabakası, hiç değilse savaşın başında, şovenizm ile malûl idi. Kadetler —Rus liberal burjuvazisinin partisi—, bütünüyle ve kayıtsız şartsız çarlık hükümetini destekliyordu. Dış politika alanında kadetler, uzun süredir bir hükümet partisiydi. Çarlık diplomasisinin, büyük politik yığınlarına birçok kez alet ettiği panislavizm, kadetlerin resmî ideolojileri olmuştu. Rus liberalizmi, ulusal liberalizm şekline girerek dejenere olmuştu. "Yurtseverlik"te *Yüz-Karalar* ile yarış ediyor, militarizme ve askerî donanma kurulmasına seve seve oy kullanıyordu. Rus liberalizminin kampında ise, yetmişlerde, Almanya'da "özgürlük aşığı" liberalizmin, dejenere olarak, ulusal-liberal partiyi doğurması gibi bir durum vardı. Rus liberal burjuvazisi kesin olarak karşı-devrim yolunu tutmuştu. Bu konudaki Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin görüşü, tamamen doğrulanmıştı. Rus liberalizminin hâlâ Rusya'daki devrimin devindirici gücü olduğu yolundaki bizim oportünistlerin görüşünü, yaşam yerle bir etmişti.

Yönetici klik, burjuva basını, din adamları vb. yoluyla, köylüler arasında şovence bir duygunun yaratılmasını başarmıştı. Savaş alanlarından askerlerin dönmesi ile köylerdeki bu durum, kuşku yok ki, çarlık monarşisinin lehine olmayacak şekilde değişecektir. Köylülerle temasa gelen burjuva demokrat partileri şovence dalgalara karşı koyamadılar. Devlet Dumasındaki Trudovik partisi, savaş harcamaları için oy vermeyi reddetti ama liderleri Kerenski'nin ağzıyla yaptığı "yurtseverce" bir bildiriyle, monarşinin ekmeğine yağ sürdü. Narodniklerin bütün legal yayın organları ge-

nellikle liberalleri izlediler. Burjuva demokrasisinin sol kanadı bile —Uluslararası Sosyalist Büroya bağlı sözde Sosyalist-Devrimci Parti— kendisini bu akıntıya bırakmıştı. Bu partinin Uluslararası Sosyalist Bürodaki temsilcisi Bay Rubanoviç açıktan açığa sosyal-şovenist olarak ortaya çıktı. Bu partinin delegeleri, Sosyalist "Antant"ın Londra Konferansında şovenist karar tasarısı için oy kullandı (öteki yarısı çekimser kaldı). Sosyalist-devrimcilerin illegal yayınlarında (*Novosti* gazetesi;[12] ve ötekilerde) şovenistler egemen durumdaydı. "Burjuva çevrelerine bağlı" devrimciler, yani işçi sınıfı ile ilgisi olmayan burjuva devrimcileri, bu savaşta feci bir iflâsa uğradılar. Kropotkin, Burtsev ve Rubanoviç'in kara talihleri çok dikkate değer.

İŞÇİ SINIFI VE SAVAŞ

Rusya'da hükümet ile burjuvazinin şovenizm mikrobunu bulaştırmadıkları tek sınıf proletarya oldu. Savaşın başlangıcındaki taşkınlıklara ancak işçi sınıfının en geri tabakası katıldı. Moskova'da Alman aleyhtarı ayaklanmada işçilerin oynadığı rol, epeyce abartılmıştır. Genellikle ve bütünüyle Rus işçi sınıfı, şovenizme karşı bağışıklığı olduğunu ortaya koydu.

Bu, ülkedeki devrimci durum ve Rus proletaryasının genel yaşam koşulları ile açıklanabilir.

1912-1914 yılları, Rusya'da yeni ve büyük devrimci çalkalanmaların başlangıcına işaret eder. Dünyanın henüz görmediği ölçüde büyük bir grev hareketine yeniden tanık olduk. 1913'teki devrimci yığın grevine katılanların sayısı en az yarım milyondur. Bu rakam, 1914'te iki milyonu aştı ve 1905 düzeyine yaklaştı. Savaşın arifesinde St. Petersburg'da işler, ilk sokak muharebelerine kadar geldi dayandı.

Gizli Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, Enternasyonale karşı ödevini tam olarak yaptı. Enternasyonalizmin bayrağı

onun ellerinde dalgalandı. Partimiz, oportünist gruplarla ve unsurlarla uzun süre önce örgüt olarak ilişkilerini kesmişti; ayakları oportünizm ile ve, "ne pahasına olursa olsun yasaların dışına çıkmama" bağları ile bağlı değildi; bu durum devrimci ödevini yerine getirmede ona yardımcı oldu; tıpkı Bissolati'nin oportünist partisinden ayrılan İtalyan yoldaşlara yardımcı olduğu gibi.

Ülkemizdeki genel durum "sosyalist" oportünizmin işçi yığınları arasında kök salmasına elverişli değildir. Rusya'da oportünizm ile reformizmin her çeşidini aydın tabaka ile küçük-burjuva vb. arasında görebiliriz, ama politik bakımdan etkin işçi tabakaları arasında, bu, önemsiz denecek kadar azdır. Ülkemizde ayrıcalıklı işçi ve masa memuru tabakası çok ince bir tabakadır; yasalara uyma fetişizmi burada yaratılamaz. Tasfiyeciler (Akselrod, Potressov, Çerevanin, Maslov ve ötekilerin yönetimindeki oportünist parti) savaştan önce işçi yığınları arasında ciddî bir destekten yoksundu. Dördüncü Devlet Dumasına yapılan seçimler, tasfiyeciliğin karşısında olan *tam* altı işçi milletvekilinin seçilmesiyle sonuçlandı. Petrograd'da ve Moskova'da legal olarak basılan işçi yayınlarının dağılımı ve bu yayınlar için toplanan paralar, sınıf bilincine varmış işçilerin beşte-dördünün oportünizm ve tasfiyeciliğe karşı olduğunu reddedilmez bir şekilde tanıtlamıştır.

Savaşın başından beri çarlık hükümeti, bizim gizli Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin üyesi olan binlerce kalifiye işçiyi tutukladı ve sürgüne gönderdi. Bu durum, ülkede sıkıyönetimin ilânı, gazetelerimiz üzerindeki baskı ve benzeri nedenlerle birlikte hareketi geriletti. Ama gene de partimiz, gizli devrimci faaliyetini devam ettirmektedir. Petrograd'da parti komitesi, gizli bir gazeteyi, *Proletarski Golos*'u[13] yayınlamaktadır.

Yabancı bir ülkede yayınlanan Merkez Organı *Sosyal-Demokrat*'ın makaleleri Petrograd'da tekrar basılıyor ve öte-

ki kentlere gönderiliyor. Bildiriler gizlice basılıyor ve asker kışlalarına bile sokulabiliyor. Kent dışında gözden ırak yerlerde gizli işçi toplantıları yapılıyor. Son günlerde Petrograd'da metal işçilerinin büyük bir grevi başladı. Bu grevlerle ilgili olarak Petrograd Parti Komitemiz işçilere birkaç çağrı yayınlamıştır.

DEVLET DUMASINDA RUS SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ GRUBU VE SAVAŞ

1913'te Devlet Dumasındaki sosyal-demokrat milletvekilleri arasında bir bölünme oldu. Bir yanda, Çheydze'nin başı çektiği oportünizmi destekleyen yedi kişi vardı. Bunlar, işçi sayısı ancak 214.000'e ulaşan ve proleter olmayan yedi eyaletten seçilmişlerdi. Öte yanda, işçi sayısı 1.008.000 olan Rus sanayi merkezlerinde hepsi de işçi seçmenler tarafından seçilen altı milletvekili vardı.

Bölünmenin ana nedeni, devrimci marksizm taktiği mi, *yoksa* oportünist reform taktiği mi? sorunuydu. Uygulamada anlaşmazlık, parlamento dışında yığınlar arasındaki çalışma alanında kendini göstermişti. Rusya'da, eğer bu işi yapanlar devrimci bir zemin üzerinde kalmak istiyorsa, işin gizli yapılması gerekiyordu. Çheydze grubu, illegal çalışmayı reddeden tasfiyecilerin sadık bir müttefiki idi ve bunları işçilerle yaptıkları konuşmalarda ve mitinglerde savunuyorlardı. Bu yüzden de bölünme oldu. Altı milletvekili Rus Sosyal-Demokrat İşçi Grubunu kurdular. Bir yıllık çalışma, Rus işçilerinin büyük bir çoğunluğunun bu grubu desteklediğini yadsınmaz biçimde tanıtladı.

Savaşın başlangıcında, iki grubun tutumu arasındaki fark, apaçık ortaya çıktı. Çheydze grubu kendini parlamento faaliyetine verdi. Savaş harcamaları için oy vermedi; eğer verseydi, işçiler arasında kendisine karşı büyük bir öfkenin doğacağını biliyordu. (Rusya'da, küçük-burjuva Tru-

dovik'lerin bile savaş harcamaları lehine oy kullanmadıklarını gördük.) Ama bu grup, sosyal-şovenizme karşı ağzını açıp da tek söz söylemedi.

Partimizin politikasını benimseyen Rus Sosyal-Demokrat İşçi Grubu ise böyle hareket etmedi. Savaşa karşı protestoyu işçi sınıfının derinliklerine kadar yaydı; Rus proletarya yığınları arasında anti-emperyalist propagandayı yönetti.

İşçiler arasında büyük bir sempatiyle karşılanan bu tutum, hükümeti öylesine korkuttu ki, hükümet, kendi yasalarını ayaklar altına alarak milletvekili arkadaşlarımızı tutuklamak ve Sibirya'ya sürgüne göndermek zorunda kaldı. Yoldaşlarımızın tutuklandığını bildiren ilk resmî bildiride çarlık hükümeti şöyle diyordu:

"Faaliyetlerinin amacı gizli bildiriler ve sözlü propagandalar yoluyla yığınları savaş aleyhine tahrik ederek Rusya'nın askerî gücünü sarsmak olan sosyal-demokrat kuruluşların bazı üyelerinin tutumu, bu bakımdan başkalarından tamamen farklıydı."

Vandervelde'nin, çarlığa karşı savaşımın geçici olarak durdurulması konusundaki ünlü çağrısına —Çarın Belçika elçisi Prens Kudaşev'in yeni açıklamalarından, Vandervelde'nin bu çağrıyı tek başına değil, çarın adı geçen elçisiyle birlikte kaleme aldığı anlaşılmıştır—, *yalnız* bizim partimiz, Merkez Komitesi aracılığı ile olumsuz yanıt vermiştir. Tasfiyecilerin yönetildiği merkez, Vandervelde ile anlaşmış ve "faaliyetlerinde *savaşa karşı çıkmayacağını*" basında resmen açıklamıştır.

Çarlık hükümetinin milletvekili yoldaşlarımıza karşı başlıca suçlaması, Vandervelde'ye verilen bu olumsuz yanıtı işçiler arasında yaymak olmuştur.

Mahkemede çarlık savcısı Bay Nenarokomov, yoldaşlarımıza, Alman ve Fransız sosyalistlerini örnek diye göstermiştir. "Alman sosyal-demokratları" demiştir savcı "savaş

harcamaları lehinde oy kullanmışlar ve hükümetin dostu olduklarını tanıtlamışlardır. İşte Alman sosyal-demokratları böyle hareket ettiler, ama Rus sosyal-demokrasisinin şövalyeleri böyle davranmadılar. ... Belçika ve Fransa sosyalistleri öteki sınıflarla kavgayı, parti çekişmelerini hep birlikte unutmuşlar ve bayrak çevresinde birleşmekte duraksamamışlardır." Ama savcı, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üyelerinin, Parti Merkez Komitesinin emrini yerine getirerek bu şekilde hareket etmediğini de sözlerine eklemiştir.

Mahkemede, partimizin proleter yığınları arasında yürüttüğü yoğun ve gizli savaş aleyhtarı faaliyetlerinin etkileyici bir manzarası gözler önüne serilmiştir. Şurasını söylemeye gerek yoktur ki, çarlık mahkemesi, yoldaşlarımızın bu alanda giriştikleri faaliyetlerin hepsini de "ortaya" çıkartamamıştır; ama ortaya çıkartılanlar bile birkaç ay içinde nelerin yapılabildiğini göstermeye yetmiştir.

Grup ve komitelerimizin savaşa karşı ve uluslararası taktikler kullanılması için yayınladığı gizli bildiriler mahkemede açıklandı. Bütün Rusya'daki sınıf bilinci olan işçilerden RSDİP [Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi] üyelerine gizli bağlar uzanmış ve parti üyeleri savaşı, marksizm açısından değerlendirmede işçilere yardım etmek için ellerinden gelen her şeyi yapmışlardır.

Harkov eyaleti işçi milletvekili Muranov yoldaş mahkemede şöyle demiştir:

"Halkın beni Devlet Dumasına, meclisin koltuklarını aşındırayım diye göndermediğine inandığımdan, işçi sınıfının duygularını öğrenmek için ülkeyi dolaştım." Muranov, mahkemede, partimizin gizli ajitatörlük görevini yüklendiğini, Urallar'da, Verkneysetski işyerlerinde ve başka yerlerde, işçi komitelerini örgütlediğini kabul etmiştir. Mahkeme, savaşın çıkması üzerine RSDİP üyelerinin propaganda amacıyla hemen hemen bütün Rusya'yı dolaştıklarını, Muranov'-

un, Petrovski'nin, Babayev'in ve diğerlerinin savaş aleyhinde kararların kabul edildiği birçok işçi toplantılarını düzenlediklerini göstermiştir.

Çarlık hükümeti yargılananları idam etmekle tehdit ediyordu. Bu yüzden yargılamada bütün üyeler Muranov yoldaş gibi cesur davranmadılar. Bunlar, çarlık savcısının kendilerini mahkûm ettirmesini güçleştirmek istiyorlardı. Rus sosyal-şovenleri, şimdi, şu sorunun özünü gözden kaçırmak için bu olayı adice istismar ediyorlar: işçi sınıfına ne çeşit bir parlamentarizm gerekli?

Parlamentarizmi, Südekum ile Heine, Sembat ile Vaillant, Bissolati ile Mussolini, Çheydze ile Plehanov da tanıyor, Dumanın RSDİP grubunu oluşturan yoldaşlar da tanıyorlar; şovenistlerle bağlarını kopartan Bulgar ve İtalyan yoldaşlar da. Çeşit çeşit parlamentarizm var. Bazıları parlamento kürsüsünü, kendi hükümetinin gözüne girmek için ya da en azından Çheydze grubunun yaptığı gibi her türlü sorumluluktan kurtulmak için kullanıyorlar. Diğerleri ise, parlamentarizmi, sonuna kadar devrimci kalmak, en zor koşullar altında bile sosyalist ve enternasyonalist olarak görevlerini yerine getirmek için kullanır. Parlamento faaliyeti, bazılarına bakan koltuğu sağlar, bazılarını ise hapishaneye, sürgüne, kürek cezasını çekmeye gönderir. Kimileri burjuvaziye, kimileri proletaryaya hizmet eder. Kimisi sosyal-emperyalisttir, kimisi devrimci marksist.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ENTERNASYONALİN YENİDEN KURULMASI

ENTERNASYONAL nasıl yeniden kurulabilir? Ama, her şeyden önce, Enternasyonalin yeniden kurulmasının nasıl *olmaması gerektiği* üzerine birkaç söz.

SOSYAL-ŞOVENLERİN VE "MERKEZ"İN YÖNTEMİ

Bütün ülkelerin sosyal-şovenleri hepsi de büyük "enternasyonalisttir"! Savaşın hemen başından beri enternasyonalin durmadan tasasını çekmişlerdir! Bir yandan bize, enternasyonalin *çöküşü* üzerine olan sözlerin "abartılmış" olduğunu söylemişlerdir. Aslında ortada önemli bir durum olmadığını söylemişlerdir. Kautsky'ye bakınız: diyor ki, en-

ternasyonal, "barış zamanının bir aracıdır"; bu aracın savaş döneminde biraz arıza göstermesi doğaldır. Öte yandan bütün ülkelerin sosyal-şovenleri bugünkü çıkmazdan kurtulmak için pek basit ve neredeyse uluslararası bir yol bulmuşlardır. Buldukları çare hiç de çapraşık değil: yapılacak tek şey savaşın bitmesini beklemek; savaş bitene kadar her ülkenin sosyalisti "kendi" "anayurdunu" savunmalı ve "kendi" hükümetini desteklemelidir; savaş bitince hepsi birbirini "affetmeli", *herkesin* haklı olduğu kabul edilmeli; barışta kardeş gibi yaşarız, savaşta ise —şu ya da bu karar gereğince— Alman işçilerini Fransız kardeşlerinin, Fransız işçilerini Alman kardeşlerinin üzerine saldırtırız.

Bu konuda, Kautsky de, Plehanov da, Victor Adler de, Heine de aynı düşüncede. Victor Adler şöyle yazıyor: "Bu güç zamanları atlatınca ilk yapacağımız şey, birbirimizin gözündeki merteği başa kakmaktan sakınmak olacaktır." Kautsky de diyor ki, "Enternasyonalin kaderi üzerinde hiç bir ülkenin ciddî sosyalisti endişe verici bir şey söylememiştir". Plehanov da şöyle der: "Masumların kanına bulanmış" (Alman sosyal-demokratlarının) "ellerini sıkmak pek can sıkıcı". Ama hemen ardından bir "af ilânını" öneriyor: "burada" diye yazıyor, "*kalbin sesini kafanın sesine* tâbi tutmak çok yerinde olur. Büyük dava adına, enternasyonal, gecikmiş bile olsa pişmanlıkları dikkate almalıdır". Heine, *Sozialistische Monatshefte*'de Vandervelde'nin davranışını "cesurca ve ağır başlı" olarak niteliyor ve onu, Alman sollarına örnek gösteriyor.

Kısacası, savaş sona erince Kautsky ile Plehanov, Vandervelde ile Adler'den kurulu bir komisyon atanacak ve karşılıklı bağışlama havası içinde "oybirliği" ile bir karar hazırlanacak. Anlaşmazlığın üzeri bir güzel örtülecek. Olup biteni anlamaları için işçilere yardım edilecek yerde, kâğıt üzerinde kalan bir "birlik" numarası ile işçiler kandırılacak. Bütün ülkelerin sosyal-şovenleri ile ikiyüzlülerinin

biraraya gelmesine, Enternaryonalin yeniden kurulması denilecek.

Böyle bir "yeniden kurulma"nın çok büyük bir tehlike olduğu gerçeğini kendi kendimizden saklamamalıyız. Bütün ülkelerdeki sosyal-şovenler bununla ilgileniyor. İşçi yığınlarının sosyalizm mi yoksa [şoven] milliyetçilik mi? sorununu kendi kendilerine çözümlemeye çalışmalarını da istemiyorlar. Hepsi de birbirlerinin günahını örtmek çabası içinde. Hiç biri, ikiyüzlü "enternasyonalin" o ünlü virtüözü Kautsky'nin önerisinden başka bir öneri getirme yeteneğine sahip değildi.

Ne var ki, bu tehlike pek az biliniyor. Savaş çıkalı bir yıl olduğu halde, uluslararası bağların yeniden kurulması için bir dizi girişimler oldu. Genelkurmaylar ile "kendi" anayurtlarının burjuvazisine yardım amacıyla açık sözlü şovenlerin biraraya geldiği Londra ve Viyana Konferanslarının burada sözünü bile etmiyoruz. Bizim demek istediğimiz, Lugano[14], Kopenhag[15] toplantılarıyla, Uluslararası Kadınlar Konferansı[16] ve Uluslararası Gençlik Konferansıdır.[17] Bu konferanslar en iyi niyetlerle yapıldı, ama hiç birisi de bu tehlikeyi göremedi. Enternasyonalciler için bir cephe hattı çizmediler. Hiç birisi proletaryaya, enternasyonalin sosyal-şovenlerin yöntemleriyle canlandırılmasının getireceği tehlikeleri anlatmadı. Olsa olsa, sosyal-şovenlere karşı bu savaşım verilmeksizin sosyalizm davasının kazanılamayacağı işçilere anlatılmaksızın, eski kararların yinelenmesiyle yetinildi. Yani *yerlerinde saydılar.*

MUHALEFETİN DURUMU

Bütün enternasyonalistleri en çok ilgilendiren şeyin Alman sosyal-demokrat muhalefet içindeki durum olduğu konusunda hiç bir kuşkuya yer yoktur. Eskiden II. Enternasyonalin en güçlü ve önde gelen partisi olan legal Alman Sosyal-

Demokrat Partisi, uluslararası işçi örgütüne en ağır darbeyi vurdu. Ne var ki, en güçlü muhalefet de gene Alman sosyal-demokrasisi içinde. Bütün büyük Avrupa partileri içinde, sosyalizme sadık kalan yoldaşların protesto seslerini ilk yükseltenler bu partidendi. *Lichstrahlen* ve *Die Internationale* dergilerini sevinçle okuyoruz. "Asıl Düşman İçimizde" gibi gizlice basılmış bildirilerin Almanya'da dağıtıldığını da daha büyük bir sevinçle öğrendik. Bütün bunlar, sosyalizm ruhunun Alman işçileri arasında hâlâ canlı olduğunu, Almanya'da hâlâ devrimci marksizmi yüceltmeye yetenekli kimselerin bulunduğunu gösteriyor.

Sosyalist hareketlerdeki bugünkü bölünme en çarpıcı şekilde Alman sosyal-demokrasisinde oldu. Burada belirli şekilde birbirinden farklı üç eğilim var: oportünist-şovenler, bunlar Almanya'da düştükleri bayağılık ve döneklik düzeyine hiç bir yerde düşmediler; kautskici "merkez", bunlar oportünistlere hizmetkârlık etmekten başka bir rol oynamaya yetenekli olmadıklarını gösterdiler; ve sol — Almanya'daki biricik sosyal-demokratlar.

Elbette bizi burada en çok ilgilendiren Alman solu içindeki işçilerin durumudur. Bunların içinde, biz, bütün enternasyonalci unsurların umudu olan yoldaşlarımızı görüyoruz.

İşler burada ne durumda?

Alman solunun henüz bir mayalanma halinde olduğunu, ilerde yeniden gruplaşmalar olacağını, içlerinde az ya da çok kararlı unsurlara raslandığını yazan *Die Internationale* tamamen haklı.

Rus enternasyonalistleri, yoldaşlarımız Alman sollarının içişlerine karışmayı akıllarından bile geçirmezler. Zaman ve yer koşullarını gözönünde bulundurarak savaşım yöntemlerini kararlaştırmakta tam bir yetenekleri olduğunu biliyoruz. Biz, sadece durumları üzerindeki düşüncelerimizi açıkça söylemeyi bir ödev sayıyoruz.

Kautskici "merkez"in, marksizme, açıksözlü sosyal-şo-

venlerden daha zararlı olduğunu söyleyen *Die Internationale* dergisindeki başyazının yazarının tamamen haklı olduğuna inanıyoruz. Şu anda, anlaşmazlıkları gizleyen ve işçilere marksizm elbisesi içinde kautskiciliği öğreterek onları uyutan herkes, sorunu açıkça ortaya koyan ve işçileri sorunu kavramaya zorlayan Südekum ile Heine'den daha zararlıdır.

Kautsky ile Haase'nin, son günlerde "resmî makamlara" itirazlarda bulunması kimseyi şaşırtmamalı. Bunlarla Scheidemann'lar arasındaki anlaşmazlık, ilkeler üzerinde değildir. Birinci grup, Hindenburg ile Mackensen'in zaferine *şimdiden* inanıyor ve toprak ilhaklarına karşı çıkmak gibi lüks bir hevesi tatmak istiyorlar. İkinciler ise, Hindenburg ile Mackensen'in *henüz* zaferi kazanmadığına inandıklarından "işin sonunu beklemeyi" gerekli görüyorlar.

Kautskicilerin "resmî makamlara" karşı bu kayıkçı dövüşüne girişmelerinin nedeni, savaştan sonra asıl anlaşmazlık konusunu işçilerin gözünden kaçırmak, sözde "solcu" bir anlayışla yazılmış binbir şişirme kararla (II. Enternasyonalin diplomatları, allah için, böyle karar tasarıları hazırlamakta pek de ustadırlar) sorunu örtbas etmektir.

"Resmî makamlara" karşı giriştikleri gerçek savaşımlarında Almanya'daki muhalefetin, kautskicilerin bu saçmasapan muhalefetlerinden bile yararlanmalarını anlayışla karşılamak gerekir. Ama gene de her enternasyonalist için mihenk taşı, yeni kautskiciliğe karşı düşmanlık olmalıdır. Ancak kautskiciliğe karşı savaşım verenler ile, liderlerinin sahte bir dönüşünden *sonra bile* "merkez"in aslında *şovenlerin ve oportünistlerin müttefiki* olduklarını anlayanlar gerçek birer enternasyonalisttir.

Enternasyonaldeki sallantıda olan unsurlara karşı takınacağımız tutumun büyük bir önemi vardır. Bu unsurlar, yani *pasifist* eğilimli sosyalistler, hem tarafsız ülkelerde, hem savaşan ülkelerin bazılarında (örneğin, İngiltere'de Ba-

ğımsız İşçi Partisi gibi)[18] bulunmaktadır. Bu unsurlar, bizim yoldaşlarımız olabilir. Sosyal-şovenlere karşı savaşımda bunlarla yakınlaşmamız gerekir. Ama şurasının da hatırdan çıkartılmaması gerekir ki, bunlar *ancak* yoldaşlarımızdır ve enternasyonalin yeniden kurulması gibi bellibaşlı ve temel sorunlarda bunlar bizden yana değil, bize karşı olacaklar, Kautsky, Scheidemann, Vandervelde ve Sembat ile birlikte yürüyeceklerdir. Eğer bu sallantılı pasifistlerin tutsağı olmak istemiyorsak, uluslararası konferanslarda programlarımızı bunların kabul edebileceği şeylerle sınırlandırmamalıyız. Örneğin, Bern'deki Uluslararası Kadınlar Konferansında böyle oldu. Clara Zetkin yoldaşın görüşlerini destekleyen Alman temsilcileri, aslında "merkez"in tutumunu savunmuş oldular.

Kadınlar Konferansı, sadece, Troelstra'nın liderliğindeki oportünist Hollanda partisinin delegeleri ile Londra'da yapılan "Antant" şovenleri konferansında Vandervelde'nin karar tasarılarına oy veren (bu olayı unutmamamız gerekir) Bağımsız İşçi Partisinin delegeleri için kabul edilebilir şeyleri söylemekle yetindi. Bağımsız İşçi Partisinin savaş sırasında İngiliz hükümetine karşı verdiği cesur savaşım için bu partiye karşı duyduğumuz saygıyı belirtmek isteriz. Ama parti, marksist tutumu benimsemedi. Gene de biz, bugünkü harekette sosyal-demokrat muhalefetin ilk görevinin, devrimci marksizmin ilkelerini yüceltmek, işçilere emperyalist savaşa ne gözle baktığımızı kesinlikle anlatmak, devrimci yığın hareketleri için sloganlar ortaya atmak, yani kısacası emperyalist savaş dönemini bir içsavaşın başlangıcı dönemi haline getirmek olduğuna inanıyoruz.

Ne olursa olsun birçok ülkede devrimci sosyal-demokrat unsurlar vardır. Almanya'da, Rusya'da, İskandinavya'da (Högland Yoldaşın temsil ettiği etkili bir eğilim), Balkanlarda (Bulgaristan'da "Tesniyaki"[19] Partisi), İtalya'da, İngiltere'de (İngiliz Sosyalist Partisinin bir kesimi),[20] Fransa'da

(Vaillant, enternasyonalistlerden protesto mektupları aldığını *L'Humanité*'de kendisi itiraf etti, ama bunlardan hiç birini bütünüyle yayınlamadı), Hollanda'da (Tribunistler)[21] sosyal-demokrat unsurlar vardır. Başlangıçta sayıları ne kadar az olsa da, bu marksist unsurları birleştirmek, bütün ülkelerin işçilerini şovenlerle bağlarını kopartmaya ve bunları marksizmin bayrağı altına toplamaya çağırmak, günün ödevleridir.

Şimdiye kadar, sözde "eylem" programları ile toplanan konferanslar aşağı yukarı sadece pasifizmin programının ilânı ile sonuçlandı. Marksizm, pasifizm demek değildir. Savaşın hızla sonuçlanması için savaşım, kuşku yok ki gereklidir, ama "barış" isteği ancak *devrimci* bir savaşım çağrısı ile proleterce bir öz kazanır. Devrimler birbirini izlemezse, sözde demokratik bir barış, bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Gerçek bir eylem programı, ancak yığınlara olup bitenleri olduğu gibi ve açıkça anlatan; emperyalizmin ne olduğunu ve onunla savaşım yollarını gösteren; oportünizmin II. Enternasyonali yıkan şey olduğunu herkese ilân eden ve işçileri oportünistler olmadan ve oportünistlere karşın marksist bir enternasyonali kurmaya çağıran marksist bir programdır. Kendimize ve marksizme güvenimizi gösteren, oportünizme karşı bir ölüm-kalım savaşı verdiğimizi ilân eden böyle bir program, eninde-sonunda bize gerçek proletarya yığınlarının güven ve sevgisini kazandırabilir.

RUS SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ VE III. ENTERNASYONAL

Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, oportünist kanadından ayrılalı çok oldu. Rus oportünistleri üstelik şimdi bir de şovenist oldular. Bu durum, bunlarla ayrılmamızın sosyalizmin yararı için gerekli olduğu inancımızı kuvvetlendirdi. Sosyal-demokratlar ile sosyal-şovenler arasındaki bugünkü an-

laşmazlıkların, sosyal-demokratların anarşistlerden ayrıldıkları zaman aralarındaki anlaşmazlıktan daha az olmadığına inanıyoruz. Monitor adında bir oportünist, *Prensische Jahrbucher*'de, bugünkü birliğin oportünistler ile burjuvazinin yararına olduğunu, çünkü solu, şovenistlere boyun eğmeye zorlayarak işçilerin anlaşmazlığın temeline inmelerini ve kendi gerçek işçi partilerini, yani gerçek bir sosyalist partiyi kurmalarını engellediğini söylerken tamamen haklıydı. Bugünkü koşullar altında, oportünistler ile şovenistlerden ayrılmanın bir devrimcinin başlıca görevi olduğuna inanıyoruz. Bu, tıpkı sarı sendikalardan, Yahudi düşmanı ve liberal işçi sendikalarından ayrılmamız kadar gereklidir. Böylece geri kalmış işçileri daha çabuk aydınlatmak ve bunları sosyal-demokrat partilerin saflarına çekmek mümkün olacaktır.

Bizce, III. Enternasyonalin böyle devrimci bir temel üzerine kurulması gerekir. Partimiz için, acaba sosyal-şovenlerle ayrılmamız kaçınılmaz mı, diye bir sorun yoktur. Partimizin karşılaştığı tek sorun, bunun en yakın gelecekte ve uluslararası bir ölçüde nasıl gerçekleştirebileceği sorunudur.

Uluslararası marksist bir örgütün kurulabilmesi için her ülkenin kendi bağımsız marksist partilerini kurması gereği açıkça ortadadır. En eski ve en güçlü işçi hareketinin yurdu olan Almanya, bu bakımdan pek önemlidir. Yakın gelecek, yeni bir marksist enternasyonalin kurulması için koşulların olgunlaşıp olgunlaşmadığını gösterecektir. Eğer koşullar elverişli ise, partimiz, oportünizm ve şovenizmden arınmış bir üçüncü enternasyonale sevinçle katılacaktır. Değilse, bu arınma işleminin tamamlanmasından önce şu ya da bu uzunlukta bir evrim döneminin gereği ortaya çıkacaktır. Bu takdirde partimiz, eski enternasyonal içinde tam bir muhalefete devam edecek ve bu durum, çeşitli ülkelerde devrimci marksizm temeline dayanan uluslararası bir emekçiler birliği kurulana kadar sürecektir. Gelecek birkaç yıl için-

de uluslararası alanda ne gibi gelişmeler olabileceğini kestiremeyiz ama, şurası bizim için kesindir ki, *partimiz, ülkemizde, proletaryamız* arasında yukarda belirtilen yönde yorulmadan çalışacak ve bütün günlük eylemleriyle marksist enternasyonalin Rusya bölümünü kuracaktır.

Şimdi Rusya'da da, sadık sosyal-şovenler ve "merkez" grupları eksik değil; bunlar bir marksist enternasyonalin kurulmasına karşı savaşım vereceklerdir. Plehanov'un esasta Südekum ile aynı fikirde olduğunu ve ona elini uzattığını biliyoruz. Akselrod'un yönettiği sözde "Örgütlenme Komitesi"nin Rusya'da kautskiciliği yaydığını da biliyoruz. İşçi sınıfının birliği perdesi ardında bu kimseler oportünistlerle ve bunlar aracılığı ile de burjuvazi ile birliği savunuyorlar. Gene de, bugünkü Rus işçi hareketi hakkındaki bilgimiz, bize, Rusya'da sınıf bilincine ulaşmış proletaryanın şimdiye kadar olduğu gibi, *bizim partimizde* kalacağı inancını veriyor.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BÖLÜNMENİN TARİHİ VE RUSYA'DA SOSYAL-DEMOKRASİNİN BUGÜNKÜ DURUMU

RUS Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin savaşla ilgili olarak izlediği ve yukarda anlatılan taktik, Rusya'da sosyal-demokrasinin otuz yıllık gelişmesinin kaçınılmaz bir sonucuydu. Partimizin tarihinin derinliklerine inilmeksizin, ne bu taktiklerin, ne de sosyal-demokrasinin ülkemizdeki bugünkü durumunun doğru olarak anlaşılması mümkündür. İşte bu nedenle, okurlara partimizin tarihindeki bellibaşlı noktaları anımsatmak zorunluluğunu duyuyoruz.

İdeolojik bir eğilim olarak sosyal-demokrasi, Rusya'da uygulandığı biçimiyle, sosyal-demokratik görüşlerin ilk kez Emeğin Kurtuluşu Grubu tarafından dış ülkelerde sistematik olarak işlenmesi ile 1883'te ortaya çıktı. 20. yüzyılın baş-

larına kadar sosyal-demokrasi, Rusya'da yığın halinde işçi sınıfı hareketiyle hiç bir ilişkisi olmayan ideolojik bir eğilim olarak kaldı. Yüzyılın başlarında toplumsal hareketlerin hızlanması, işçiler arasında huzursuzluk ve grevler, sosyal-demokrasiyi, işçi sınıfının (hem ekonomik, hem politik) savaşımı ile sıkı sıkıya bağlı etkin bir politik güç haline getirdi. İşte tam bu andan itibaren sosyal-demokraside, "ekonomistler" ile "iskracılar" şeklinde bir bölünme başladı.

"EKONOMİSTLER" VE ESKİ *İSKRA*[22]

(1894-1903)

"Ekonomizm", Rus sosyal-demokrasisinde oportünist bir eğilimdi. Hareketin politik görüşü şu ilkede özetleniyordu: "İşçiler için ekonomik savaşım; liberaller için politik savaşım." Bellibaşlı teorik desteği, devrimci ruhundan tamamen sıyrılmış ve liberal burjuvazinin gereklerine uydurulmuş bir çeşit "marksizmi" kabullenen sözde "legal marksizm" ya da "struvecilik" idi. Rusyada işçi yığınlarının geriliğini öne sürerek ve "yığınlarla birlikte yürümek" bahanesine sığınarak ekonomistler, kendilerine bağımsız hedefler çizmeksizin ya da hiç bir devrimci görev yüklenmeksizin, işçi hareketinin görev ve amacını ekonomik savaşım ve liberalizmin politik olarak desteklenmesi olarak görüyorlardı.

Eski *İskra* (1900-1903), devrimci sosyal-demokrasinin ilkeleri adına ekonomizme karşı başarıyla savaşım verdi. Sınıf bilincine ulaşmış proletaryanın bütün seçkin kişileri *İskra*'nın tarafını tuttu. Devrimden önceki yıllarda sosyal-demokrasi, en tutarlı ve en uzlaşmaz programı savundu. 1905 devrimi sırasındaki sınıf savaşımı da, yığın halindeki eylemde bu programın doğruluğunu tanıtladı. "Ekonomistler" kendilerini yığınların geriliğine uydurdular. *İskra*, yığınları ileri doğru yöneltmeye yetenekli işçi öncülerini eğitti. Sosyal-şovenlerin bugünkü iddiaları (yığınlara ayak uydurma

gereği, emperyalizmin ilericiliği, devrimcilerin "hayalciliği" gibi), *hepsi* de ekonomistlerce öne sürüldü. Marksizmin, struvecilik biçimindeki oportünistçe tahrifini Rus sosyal-demokrasisi yirmi yıl önce tanımış oldu.

MENŞEVİKLİK VE BOLŞEVİKLİK

(1903-1908)

Burjuva demokratik devrim dönemi, sosyal-demokrasi eğilimleri arasında daha önceki savaşımın devamı olan yeni bir savaşımı doğurdu. "Ekonomizm", "menşeviklik"e dönüştü. Eski *İskra*'nın devrimci taktikleri savunması, "bolşeviklik"i doğurdu.

Fırtınalı 1905-1907 yıllarında menşeviklik, liberal burjuvazinin desteklediği oportünist bir eğilimdi ve liberal burjuvazi eğilimlerini işçi sınıfı hareketine taşıdı. Özü: işçi sınıfı savaşımını liberalizme uygun hale getirmekti. Bolşeviklik ise, tersine, liberalizmin uyuşturmasına ve ihanetine karşın, sosyal-demokrat işçileri, demokrat köylü tabakalarını devrimci savaşıma katma amacına yöneltti. Menşeviklerin kendilerinin de çoğu zaman kabul ettikleri gibi, işçi yığınları, devrim sırasında, bütün büyük eylemlerde, bolşeviklerle birlikte yürüdü.

1905 devrimi, uzlaşmaz devrimci sosyal-demokrat taktikleri doğruladı, güçlendirdi, derinleştirdi ve çelikleştirdi. Sınıfların ve partilerin açık eylemleri, sosyal-demokrat oportünizm ("menşevizm") ile liberalizm arasındaki bağı tekrar tekrar ortaya koydu.

MARKSİZM VE TASFİYECİLİK

(1908-1914)

Karşı-devrim dönemi, tekrar, oportünizm sorunu ile sosyal-demokrasinin devrimci taktiklerini büsbütün yeni bir bi-

çimde günün sorunu haline getirdi. Menşevikliğin ana gövdesi, en iyi temsilcilerinin birçoğunun itirazlarına aldırmaksızın tasfiyecilik eğilimini doğurmuş; gizli örgüt ve eylem bırakılmış, "yeraltı" faaliyetleri, cumhuriyet gibi sloganlar küçümsenmiş vb.. Legal dergi *Naşa Zarya*'nın yazarlarından bazıları (Bay Potressov, Çerevanin vb.) eski Sosyal-Demokrat Partiden bağımsız bir grup kurarak, Rus liberal burjuvazisini, Rus işçilerinin devrimci savaşım alışkanlıklarını kaybettirme çabalarında binbir yoldan desteklemiş, kışkırtmış ve beslemiştir.

Bu oportünistler grubu, RSDİP'nin 1912 Ocak Konferansında[23] partiden atıldı, ama dış ülkelerde yaşayan irili ufaklı birçok grubun şiddetle karşı koymalarına karşın bir parti kurdular. İki yıldan fazla bir süre (1912'den başlayarak 1914 ortalarına kadar) iki sosyal-demokrat parti arasında inatçı bir savaşım sürdü gitti: Ocak 1912'de seçilen Merkez Komitesi ile Ocak Konferansını tanımayan ve *Naşa Zarya* grubu ile işbirliğini sürdürerek partiyi farklı bir temel üzerinde yeniden kurmak isteyen örgütlenme komitesi arasındaki savaşım devam etti. Günlük iki işçi gazetesi (*Pravda* ile *Luç*[24] ve onu izleyenler) ve Dördüncü Devlet Dumasındaki iki sosyal-demokrat grup (pravdacıların ya da marksistlerin grubu ile Çheydze'nin başı çektiği tasfiyeci "Sosyal-Demokrat Grubu") arasında da gene inatçı savaşım sürüp gidiyordu.

Partinin devrimci ilkelerine bağlı kalan, (özellikle 1912 ilkyazından sonra) işçi sınıfı hareketindeki yeni ve huzursuz dalgalanmaları destekleyen, legal ve illegal örgütlerle basını ve propagandayı birarada yürüten pravdacılar, çevresinde sınıf bilincine ulaşmış işçi yığınlarının büyük bir çoğunluğunu topladığı halde, tasfiyeciler —politik bir güç olarak *Naşa Zarya* grubu aracılığı ile çalışıyorlardı— yalnızca liberal burjuva unsurların desteğine dayanıyorlardı.

İşçi gruplarının, iki partinin gazetelerine yaptığı açık pa-

ra yardımları (bu yardım, o sıralarda Sosyal-Demokrat Partisi *üye ödentisinin* Rusya koşullarına uydurulmuş, yasalara uygun ve herkes tarafından serbestçe denetimi mümkün ödeme şekliydi) pravdacıların (marksistlerin) proleterce kuvvet ve etki kaynaklarını ve tasfiyecilerin (ve onların örgütlenme komitelerinin) burjuva-liberal kaynaklarını apaçık gösterir. *Marksizm ve Tasfiyecilik*[25] kitabında bütünüyle ve Alman Sosyal-Demokrat gazetesi *Leipziger Volkszeitung*'un[26] 21 Temmuz 1914 tarihli sayısında kısaltılarak verilen bu yardımlardan bazı rakamları buraya alıyoruz.

Günlük St. Petersburg gazetelerine marksistlerin (pravdacılar) ve tasfiyecilerin 1 Ocak ile 13 Mayıs 1914 tarihleri arasında yaptıkları para yardımlarının sayısı ve miktarı:

[Gruplar]	Pravdacılar		Tasfiyeciler	
	Yardım Sayısı	Miktarı (Ruble)	Yardım Sayısı	Miktarı (Ruble)
İşçi gruplarından	2.873	18.934	671	5.296
İşçi olmayan gruplardan	713	2.650	453	6.760

Görüldüğü gibi, 1914'te, partimiz, Rusya'daki sınıf bilincine ulaşmış işçilerin beşte-dördünü devrimci sosyal-demokrat taktikler çevresinde birleştirmiş bulunmaktadır. 1913 yılında, pravdacılar 2.181, tasfiyeciler 661 işçi grubundan yardım aldılar. 1 Ocak 1913'ten 13 Mayıs 1914'e kadar olan rakamlar şöyle olacaktır: işçi gruplarından 5.054 adet yardım pravdacılar (yani bizim parti) için, 1.332 adet yardım (yani %20,8) tasfiyeciler için.

MARKSİZM VE SOSYAL-ŞOVENİZM
(1914-1915)

1914-1915 büyük Avrupa savaşı, hem Avrupalı, hem de

Rus sosyal-demokratlara, dünya ölçüsünde bir bunalım karşısında güttükleri taktikleri deneme olanağını verdi. Bugünkü savaşın gerici, yağmacı ve köleci niteliği, öteki hükümetlere kıyasla çarlık için daha göze batıcıdır. Böyle olduğu halde tasfiyecilerin çoğunluğu (liberal ilişkileri yüzünden Rusya'da bizim dışımızda ciddî etkisi olan tek grup) sosyal-şovenizme saptılar! Oldukça uzun bir süre yasalar içinde çalışmanın tekelinden yararlanan bu *Naşa Zarya* grubu, yığınlar arasında, "savaşa karşı direnmeme", üçlü (şimdi dörtlü) antantın zaferi için, ve Alman emperyalizmini "pek şeytanca günahlar" işlemekle suçlayan vb. propagandalar yaptılar. 1903'ten beri politik nitelikten yoksunluğunu tekrar tekrar ortaya koyan ve çoğu zaman oportünistlerin saflarına katılan Plehanov, bu tutumu daha da açık bir şekilde takındı ve bu hareketi yüzünden, Rusya'daki burjuva basını tarafından pek övüldü. Plehanov, çarlığın haklı bir savaş verdiğini ilân edecek, İtalya'daki hükümet gazetelerine İtalya'yı savaşa girmeye özendirici demeçler verecek kadar küçüldü.

Böylece, tasfiyecilik konusundaki görüşlerimizin ve tasfiyecilerin ana gruplarını partimizden atmamızın haklılığı yeterince tanıtlanmış oldu. Tasfiyecilerin gerçek programları ve tuttukları yolun gerçek anlamı, şimdi artık yalnızca genel anlamıyla bir oportünizm değil, Büyük Rusya toprak ağaları ile burjuvazinin emperyalist ayrıcalıklarının ve çıkarlarının savunulmasıdır. Bugün tasfiyecilik, işçi hareketi içinde, *liberal-ulusal* bir eğilimdir. Radikal küçük-burjuvazinin bir kesimi ile küçük bir ayrıcalıklı işçi zümresinin proleter yığınlara karşı "kendi" ulusal burjuvazileri ile ittifakıdır.

RUS SOSYAL-DEMOKRASİSİNDE BUGÜNKÜ DURUM

Yukarda da söylediğimiz gibi ne tasfiyeciler, ne dış ülkelerdeki topluluklar (yani Plehanov, Aleksinski, Trotski ve ötekiler), ne de (Rus olmayan azınlıkların) sözde "ulusal"

sosyal-demokratlar, bizim 1912 Ocak Konferansımızı tanımadılar. Bize karşı en sık kullandıkları suçlama "zorbalık" ve "bölücülük" idi. Biz, bunlara, Rusya'daki sınıf bilinci olan işçilerin beşte-dördünü partimizin birleştirdiğini gösteren doğruluğu nesnel olarak tanıtlanabilir rakamları yineleyerek karşılık verdik. Bu oran, karşı-devrimci bir dönemde yeraltı faaliyetlerinin güçlüğü gözönüne alınırsa, hiç de küçük değildir.

Eğer Rusya'da, *Naşa Zarya* grubunu partiden atmaksızın, sosyal-demokrat taktikler temeline dayanarak bir birlik kurmak mümkün ise, bu birliği, bizim sayısız muarızlarımız *hiç değilse kendi aralarında* niçin başaramadılar? Ocak 1912'-den beri üçbuçuk yıl geçti, bütün bu süre içinde muarızlarımız çok istedikleri halde, bize karşı bir sosyal-demokrat parti kurma durumuna gelemediler. Bu gerçek partimizin en iyi savunmasıdır.

Bizim partimize karşı savaşım veren sosyal-demokrat grupların tarihi, bir çöküşün, çözülmenin tarihidir. Mart 1912'de istisnasız hepsi de bizi suçlamada "birleştiler". Gene de, Ağustos 1912'de bize karşı sözde "Ağustos Bloku" kurulduğu anda çözülme de başladı. Bazı gruplar ayrıldılar. Bir türlü, bir parti ve merkez komitesi kuracak duruma gelemediler. Bütün yapabildikleri "birliğin sağlanması için" bir Örgütlenme Komitesi kurmak oldu. Gerçekte bu Örgütlenme Komitesi, Rusya'daki tasfiyeci grup için yetersiz bir kalkan olabildi. Rusya'da işçi hareketinin büyük dalgalanmalar gösterdiği dönem boyunca ve 1912-1914 yığın grevlerinde Ağustos Blokuna bağlı gruplardan yığınlar arasında bir şeyler yapabilen tek grup, bütün gücünü liberal ilişkilerden alan *Naşa Zarya* grubu oldu. 1914 yılı başlarında Letonyalı sosyal-demokratlar "Ağustos Bloku"ndan resmen çekildiler (Polonyalı sosyal-demokratlar bloka zaten girmemişlerdi), öte yandan blokun liderlerinden Trotski, kendisi ayrı bir grup kurarak bloktan resmî olmayan bir şekilde ayrıldı. Tem-

muz 1914'te Uluslararası Sosyalist Büro Yürütme Komitesinin, Kautsky'nin ve Vandervelde'nin katılmasıyla Brüksel'de yapılan konferansta bize karşı "Brüksel Bloku" denilen topluluk kuruldu ise de, buna, Letonyalılar katılmadığı gibi Polonyalı muhalif sosyal-demokratlar da bu bloktan hemen çekildiler. Savaş çıkınca da bu blok büsbütün dağıldı. *Naşa Zarya,* Plehanov, Aleksinski ve Kafkasyalı sosyal-demokratların lideri An,[27] açıktan açığa sosyal-şoven oldular ve Almanya'nın yenilgisinin nasıl arzu edilir bir şey olduğunu anlatmaya koyuldular. Örgütlenme Komitesi ile Bund, sosyal-şovenleri ve sosyal-şovenizmin ilkelerini savundular. Çheydze'nin Duma grubu savaş harcamalarına karşı oy verdiği halde (Rusya'da burjuva demokrat trudovikler bile bu harcamalara karşı oy vermişlerdi), *Naşa Zarya*'nın en içten müttefiki olarak kaldılar. Bizim sosyal-şovenler, Plehanov, Aleksinski ve ortakları Çheydze grubundan pek memnundular, Paris'te, başlıca yazarları Martov ve Trotski olan bir gazete, *Naşa Slovo* (eski *Golos*) kuruldu; bunlar enternasyonalizmin platonik bir savunmasını, *Naşa Zarya,* Örgütlenme Komitesi ya da Çheydze grubuyla kayıtsız şartsız birleşme isteğini birarada yürütmek istiyorlardı. 250 sayı çıktıktan sonra bu gazete kendi çözülüşünü kabullenmek zorunda kaldı: yazıkurulunun bir bölümü partimize doğru yöneldi; Martov, *Naşe Slovo*'yu açıktan açığa anarşizm ile suçlayan (bu suçlama, tıpkı Almanya'daki oportünist David ve arkadaşlarının, *Internationale Korrespondenz*[28], Legien ve arkadaşlarının, Liebknecht yoldaşı anarşizmle suçlamalarına benziyor) Örgütlenme Komitesine sadık kaldı; Trotski, Örgütlenme Komitesiyle ilişkisini kestiğini bildirdi, ama Çheydze grubu ile yürümeyi istedi. Çheydze grubunun programı, liderlerinin birisinin ifadesiyle şöyle: Plehanov ve Aleksinski'nin düşüncelerini yansıtan *Sovremenni Mir*[29] dergisinin 1915'te çıkan 5. sayısında Çenkeli diyor ki: "*Alman sosyal-demokrasisinin, ülkesinin savaşa girmemesine engel olabilecek du-*

*rumda olup da bunu yapmadığını söylemek, yalnız onun barikatlarda son nefesini vermesini değil, anayurdunun da son nefesini vermesini gizliden gizliye istemek, ya da yakınımızdaki şeylere anarşist bir teleskop ile bakmak demektir."**

Bu birkaç satır, sosyal-şovenizmin özünü ortaya koyuyor: bugünkü savaşta ilke olarak "anayurdun savunulması" fikrini haklı göstermek ve askerî sansürün izniyle, devrim hazırlığını ve devrimin savunulmasını alaya almak, Alman sosyal-demokrasisinin savaşa engel olup olamayacağı ya da devrimcilerin genel olarak bir devrimin başarıya ulaşacağını garanti edip edemeyecekleri konunun dışındadır. Bütün sorun, sosyalistlere yakışan bir şekilde mi hareket edeceğiz, yoksa emperyalist burjuvazinin kucağında "son nefesimizi" mi vereceğiz? sorunudur.

PARTİMİZİN GÖREVLERİ

Rusya'da sosyal-demokrasi, (1905) burjuva demokratik devriminden önce ortaya çıktı, devrim ve karşı-devrim sırasında güçlendi. Rusya'nın geriliği, ülkemizde oportünist küçük-burjuva akımlarının ve düşünce çeşitlerinin bolluğunu açıklar, buna karşılık marksizmin Avrupa'daki etkisi ve savaş öncesi legal sosyal-demokrat partilerin sağlamlığı bizim örnek liberallerimizi, "aklayatkın" "Avrupaî" ("devrimci olmayan") marksist teorinin ve sosyal-demokrasinin hayranları haline getirdi. Rus işçi sınıfı, partisini, otuz yıl oportünizmin bütün çeşitlerine karşı savaşa savaşa kurdu. Avrupa'da, oportünizmin utanç verici bir şekilde yıkılmasını ve bizdeki ulusal liberaller ile sosyal-şoven tasfiyeciler arasındaki ittifakın imzalanmasını sağlayan Dünya Savaşı de-

*Derginin 1815 tarihli 5. sayısının 148. sayfasında Trotski, Çheydze grubunun otoritesini Enternasyonalde yükseltmeyi görev saydığını ilân etti. Çenkeli de herhalde Trotski'nin otoritesini Enternasyonalde aynı şekilde yükseltmeye çalışacaktır.

nemesi, partimizin ilerde de aynı devrimci yolu izlemesi gereği hakkındaki inançlarımızı doğruladı.

Temmuz-Ağustos 1915,
1915 Sonbaharında Cenevre'de
broşür olarak yayınlandı.

[İKİ]

PROLETARYA DEVRİMİNİN ASKERİ PROGRAMI[30]

BUGÜNKÜ emperyalist savaşta "anayurdun savunulması" üzerine söylenen sosyal-şoven yalana karşı savaşım veren Hollandalı, İskandinavyalı ve İsviçreli devrimci sosyal-demokratlar arasında, sosyal-demokratik asgarî programdaki "milis" ya da "silahlı ulus" yerine bir yenisinin, "silahsızlanmanın" konulması lehinde sesler duyulmaktadır. *Jugend-Internationale,* bu konu üzerinde bir tartışma açtı ve 3. sayısında silahsızlanma lehinde bir başyazı yayınladı. R. Grimm'in son tezlerinde[31] "silahsızlanma" fikrine ödün verildiğini üzüntüyle görüyoruz. *Neues Leben*[32] ve *Vorbote* dergilerinde de tartışmalar başladı.

Gelin şimdi silahsızlanma savunucularının durumlarını inceleyelim.

Bunların başlıca savları, silahsızlanma isteğinin, her türlü militarizm ve savaşa karşı savaşımın en açık, en kararlı ve en tutarlı ifadesi olduğudur.

Ne var ki, silahsızlanma savunucularının en büyük yanılgıları da bu temel savlarında bulunuyor. Sosyalistler, sosyalistlikten vazgeçmeksizin her türlü savaşa karşı olamazlar.

Her şeyden önce sosyalistler, ne eskiden, ne de şimdi, devrimci savaşlara karşı olamazlar. Emperyalist "büyük" devletlerin burjuvazisi tepeden tırnağa gerici kesildiler ve biz, *bu* burjuvazinin şimdi sürdürdüğü savaşa, gerici, köleci ve canice bir savaş gözüyle bakıyoruz. Ama, ya bu burjuvaziye *karşı* verilecek savaşa ne denir? Örneğin, bu burjuvazinin ezdiği ve bu burjuvaziye bağımlı halkların ya da sömürge halklarının kurtuluş için verecekleri bir savaşa ne denir? *Enternasyonal* grubunun tezlerinin 5. paragrafında şöyle deniyor: "Bu başıboş emperyalizm çağında, ne çeşitten olursa olsun ulusal bir savaş olamaz." Bu, apaçık bir yanılmadır.

20. yüzyılın tarihi, bu "başıboş emperyalizm" yüzyılı, sömürgelerin verdikleri savaşlarla dolu. Ama biz Avrupalılar, dünya halklarının çoğunluğunu ezen biz emperyalistler, alışkın olduğumuz o lânet şovenliğimizle, "sömürge savaşları" adını verdiğimiz savaşların çoğu ulusal savaşlardır ya da bu ezilen halkların ulusal başkaldırmalarıdır. Emperyalizmin başlıca özelliklerinden biri, en geri ülkelerde kapitalist gelişmeyi hızlandırması ve ulusların ezilmelerine karşı verilen savaşımı yaygın hale getirmesi ve şiddetlendirmesidir. Bu, bir gerçektir. Bundan şu sonuç çıkar ki, emperyalizm, çoğu zaman ulusal savaşları körükler. Yukarıya alınan "tezler"i savunan kitabında *Junius*,[33] emperyalizm döneminde, emperyalist büyük devletlerin birisine karşı ve-

rilen her ulusal savaşın, başka bir rakip emperyalist büyük devletin müdahalesine yol açtığını ve böylece her ulusal savaşın bir emperyalist savaşa dönüştüğünü söylüyor. Ama bu sav da yanlıştır. Bu, *olabilir,* ama her zaman değil. 1900-1914 arasındaki birçok sömürge savaşları bu yolu izlemedi. Örneğin, şöyle bir şey söylersek sadece gülünç olur: şimdiki savaştan sonra, eğer bu savaş bütün hasım tarafların tam bir tükenmişliği ile sona ererse, "herhangi bir" ulusal, ilerici, devrimci savaş "olamaz"; diyelim, Hindistan, İran ve Siyam'ın vb. ittifakı ile Çin tarafından büyük devletlere karşı böyle bir savaş verilemez.

Emperyalizm altında her türlü ulusal savaş olanağını yadsımak teorik olarak yanlış, tarihsel bakımdan hatalı ve uygulamada Avrupalı şovenlerle birdir: Avrupa'da, Afrika'da, Asya'da vb. yüz milyonlarca insanı ezen uluslara ait olan bizler, ezilen halklara "bizim" uluslarımıza karşı savaş vermenin "olanaksız" olduğunu söylemeye davet olunuyoruz.

İkincisi, içsavaş da, öteki savaşlar gibi bir savaştır. Sınıf savaşımını kabul eden herkes, içsavaşı da kabul etmek zorundadır. Her sınıflı toplumda içsavaş doğal ve bazı koşullarda sınıf savaşımının kaçınılmaz devamı, gelişmesi ve şiddetlenmesidir. Bu, her büyük devrimle doğrulanmıştır. İçsavaşı kabul etmemek ya da görmezlikten gelmek, büyük bir oportünizme düşmek ve sosyalist devrimi yadsımak olur.

Üçüncüsü, sosyalizmin tek bir ülkede zaferi, bir çırpıda genellikle bütün savaşları ortadan kaldırmaz. Tersine, bu savaşları öngörür. Kapitalizmin gelişmesi, farklı ülkelerde hiç de düzenli olmayan bir şekilde yürümektedir. Meta üretim sisteminde başka türlü de olamaz. Bundan da reddedilemez bir şekilde şu çıkıyor ki, sosyalizm *bütün* ülkelerde aynı anda zafere ulaşamaz. Önce bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşacak, ötekiler bir süre burjuva ya da burjuva-öncesi dönemde kalacaklardır. Bu, yalnız sürtüşmeler ya-

ratmakla kalmayacak, öteki ülkelerin burjuvazisi, sosyalist devletin muzaffer proletaryasını ezmeye bile kalkışacaktır. Bu gibi durumlarda savaş, bizim için meşru ve haklı bir savaş olacaktır. Bu, hem sosyalizm için, hem öteki ulusları burjuvaziden kurtarmak için girişilmiş bir savaştır. Engels, Kautsky'ye yazdığı 12 Eylül 1882 tarihli mektupta,[34] *zaferi kazanmış* sosyalizmin "savunma savaşları" vermesinin mümkün olduğunu açıkça belirttiği zaman tümüyle haklıydı. Onun aklında olan, zafere ulaşmış proletaryanın öteki ülkelerinin burjuvazisine karşı savunulmasıydı.

Ancak, biz, tek bir ülkede değil bütün dünyadaki burjuvaziyi devirir, yener ve ellerinden mallarını alırsak, savaşlar olanaksız duruma gelir. Ve bilimsel görüş açısından şu en önemli şeyi görmezlikten gelmek ya da önemsememek pek büyük hata —ve devrimciye hiç de yakışmayan— bir tutum olacaktır: burjuvazinin direncini kırmak; sosyalizme *geçişte* bu en güç ve en büyük savaşımı gerektiren bir görevdir. "Sosyal" vaizler ve oportünistler, geleceğin barışçı sosyalizminin hayallerini kurmaya her zaman hazırdırlar. Ama bunları devrimci sosyal-demokratlardan ayıran şey, bu güzel geleceğe kavuşmak için gerekli çetin sınıf savaşımları ve sınıf *savaşları* üzerine kafa yormaya yanaşmamalarıdır.

Kendimizi, sözcüklerin ardısıra süreklenmeye bırakmayalım. Örneğin, "anayurdun savunulması" deyimi pek çok kimse için tiksindiricidir, çünkü hem yolagelmez oportünistler, hem de kautskiciler, bu sözü, *şimdiki* yağma savaşı üzerine söylenen burjuva yalanlarını örtbas etmek için kullanıyorlar. Bu bir gerçek. Ama bu, bundan böyle politik sloganların anlamları üzerinde düşünmemize gerek olmadığı demek değildir. Bugünkü savaşta "anayurdun savunulmasını" kabul etmek, ne eksik ne fazla, bu savaşı "âdil" bir savaş olarak, yineliyoruz, ne eksik ne fazla, proletaryanın yararına bir savaş olarak kabul etmek demektir; çünkü her

savaşta istilâlar olabilir. Emperyalist büyük devletlere *karşı* savaşlarında ezilen uluslar *yönünden* ya da bir burjuva devletinin bazı Galliffet'lerine[35] karşı *savaşında* muzaffer bir proletarya bakımından "anayurdun savunulmasını" kabul etmemek budalalık olur.

Teorik olarak, her savaşın, politikanın başka araçlarla bir devamı olduğunu unutmak büyük yanılgıdır. Şimdiki emperyalist savaş, iki büyük devlet grubunun emperyalist politikasının devamıdır ve bu politika, emperyalist dönem ilişkilerinin bütünü tarafından yaratılmış ve körüklenmiştir. Ne var ki, aynı dönem, ulusların ezilmelerine karşı savaşım politikalarını ve burjuvaziye karşı proletarya savaşımını da kaçınılmaz olarak doğuracak ve körükleyecek, ve bunun sonucu önce devrimci ulusal ayaklanmalar ve savaşlar; sonra burjuvaziye *karşı* proletarya savaşları ve ayaklanmaları; üçüncü olarak da her iki cins devrimci savaşların bir karışımını vb. mümkün ve kaçınılmaz hale getirecektir.

II

Buna aşağıdaki genel düşüncelerin de eklenmesi gerekir.

Silah elde etmeye ve bunların kullanılışını öğrenmeye çalışmayan ezilen bir sınıf, köle muamelesi görmeye lâyıktır. Burjuva pasifisti ya da oportünist olmaksızın sınıflı bir toplumda yaşadığımızı, bu toplumdan kurtulmanın tek bir çıkar yolu olduğunu, bunun da ancak sınıf savaşımı olduğunu unutamayız. Her sınıflı toplumda, ister köleliğe, serfliğe, ister şimdi olduğu gibi ücretli emeğe dayansın, ezen sınıf her zaman silahlıdır. Yalnız modern sürekli ordu değil modern milis kuvveti bile —örneğin en demokratik burjuva cumhuriyeti İsviçre'de bile—, burjuvazinin proletaryaya karşı silahlanmasını temsil eder. Bu öylesine basit bir gerçektir ki, üzerinde durmanın bile gereği yoktur. Bütün kapitalist ülkelerde grevcilere karşı askerî birliklerin kullanılmasına

değinmek yeter.

Proletaryaya karşı silahlanmış bir burjuvazi, modern kapitalist toplumun en büyük, temel ve bellibaşlı gerçeğidir. İşte bu gerçek karşısında, devrimci sosyal-demokratları, "silahsızlanmayı" "istemeye" özendirmek! Bu, sınıf savaşımı görüşünü büsbütün bırakmak, devrim düşüncesini yadsımak demektir. Bizim sloganımız, burjuvaziyi yenmek, mallarını ellerinden almak ve onu silahsızlandırmak için proletaryayı donatmak olmalıdır. Devrimci sınıf için tek mümkün taktik budur; bu taktik, kapitalist militarizmin bütünüyle *nesnel gelişmesinin* mantıkî sonucu ve gereğidir. Ancak burjuvaziyi silahsızlandırmaktan *sonra,* proletarya, kendi dünya ölçüsündeki görevine ihanet etmeden bütün silahları hurdalığa atar. Proletarya, kuşku yok ki, bunu yapacaktır, ama *ancak bu koşul yerine getirildikten sonra, kesenkes önce değil.* Eğer şimdi savaş, gerici hıristiyan sosyalistler ile tir tir titreyen küçük-burjuvazi arasında *yalnızca* korku ve dehşet yaratıyor, silahların her çeşit kullanılmasına, kan dökülmesine, ölüme vb. karşı yalnızca bir nefret uyandırıyorsa, kendilerine şunu söyleriz: kapitalist toplum daima *ucu bucağı olmayan* bir dehşettir. Ve savaşların en gericisi olan bu savaş, bu topluma *korkunç bir son* hazırlıyorsa, umutsuzluğa düşmemiz için hiç bir neden yok. Herkesin görebildiği gibi, burjuvanın, kendi eliyle tek meşru ve devrimci savaş için, yani emperyalist burjuvaya karşı bir içsavaş için yolları hazırladığı bir sırada, silahsızlanma "isteği" ya da daha doğrusu silahsızlanma hayali, aslında, bir umutsuzluğun ifadesinden başka bir şey değildir.

Bunun yaşamdan kopmuş bir teori olduğunu söyleyenler olabilir, bunlara dünya ölçüsündeki iki tarihsel gerçeği anımsatırız: bir yandan tröstler ile sanayide kadınların kullanılması; öte yandan, 1871 Paris Komünü ile Rusya'da 1905 Aralık ayaklanması.

Tröstleri geliştirmeyi, kadınlarla çocukları fabrikalara

doldurmayı ve bunların ahlâkını bozmayı, ıstıraba sürüklemeyi ve sonsuz bir yoksulluğa atmayı burjuvazi kendine iş edinmişti. Biz, böyle bir gelişmeyi "istemiyoruz" ve bunu "desteklemiyoruz". Biz, buna karşı savaşım veriyoruz. Ama *nasıl* savaşım veriyoruz? Tröstlerin ve kadınların sanayide kullanılmasının ilerici olduğunu açıklıyoruz. Biz el zanaatları sistemine, tekelci kapitalizm-öncesine, kadınların evlerine kapatılmasına dönülmesini istemiyoruz. Tröstleri ve benzeri kuruluşları geride bırakarak sosyalizme doğru ileri!

Gerekli değişiklikler ile bu sav, halkın bugünkü askerleştirilmesine uygulanabilir. Bugün emperyalist burjuvazi, yetişkinler ile birlikte gençliği de askerleştiriyor, yarın kadınların askerleştirilmesine de başlayabilir. Bizim tutumumuz şu olmalıdır: Çok güzel! Son hızla ileri! Ne kadar hızlı hareket edersek kapitalizme karşı ayaklanmaya o kadar fazla yaklaşırız. Sosyal-demokratlar nasıl olur da gençliğin vb. askerleştirilmesinden korkuya kapılırlar; yoksa bunlar Paris Komünü örneğini unutuyorlar mı? Bu "yaşamdan yoksun bir teori" ya da bir hayal değildir. Bu, bir gerçektir. Varolan bütün ekonomik ve politik gerçeklere karşın, eğer sosyal-demokratlar emperyalizm çağının ve emperyalist savaşların kaçınılmaz olarak bu gibi olayların yinelenmesine yol açacağından kuşku duyuyorlarsa pek yazık olur doğrusu.

Paris Komününü gören bir burjuva gözlemcisi, Mayıs 1871'de, bir İngiliz gazetesine şöyle yazıyor: "Eğer Fransızlar yalnızca kadınlardan ibaret olsalardı, ne müthiş bir şey olurdu!" Kadınlarla onüç, ondört yaşındaki çocuklar, Paris Komününde, erkeklerle yanyana savaştılar. Burjuvazinin devrilmesi için ilerde verilecek savaşlarda da bu böyle olacaktır. Proleter kadınlar, derme çatma silahlı ya da silahsız işçilerin, burjuvazinin adamakıllı silahlı kuvvetleri tarafından kurşunlanmasına seyirci kalmayacaklardır. Tıpkı 1871'de olduğu gibi silaha sarılacaklar ve bugünün yılgın uluslarından —ya da daha doğrusu bir düzen kurması hükü-

metlerden çok oportünistler tarafından önlenmiş bugünün işçi sınıfı hareketinden— ergeç, ama her halde devrimci proletaryanın "müthiş uluslarının" uluslararası bir birliği mutlaka doğacaktır.

Toplum yaşamı artık tümüyle askerleştirilmiştir. Emperyalizm, dünyanın bölünmesi ve yeniden bölünmesi için büyük devletlerin giriştikleri vahşî bir savaşımdır. Bu yüzden, bütün ülkeler, tarafsız olanlarla birlikte küçükler de, daha fazla askerleşmeye doğru gidecektir. Proleter kadın buna nasıl karşı çıkacaktır? Yalnızca bütün savaşlara ve askerî olan her şeye söverek ve silahsızlanmayı isteyerek mi? Ezilen ve gerçekten devrimci bir sınıfın kadını, bu utanç verici rolü asla kabul etmeyecektir. Bunlar oğullarına şöyle diyeceklerdir: "Yakında delikanlı olacaksın. Eline silah verilecek. Silahı al ve askerlik sanatını iyice öğren. Proleterler, bunu, bugünkü savaşta olduğu ve sosyalizmin düşmanlarının sana söyledikleri gibi kardeşlerini, öteki ülkelerin işçilerini vurmak için öğrenmezler. Bunu, kendi ülkelerinin burjuvazisine karşı savaşım vermek, sömürüye, sefalete ve savaşa bir son vermek için öğrenirler."

Bugünkü savaşla ilgili olarak eğer bu şekildeki, evet büsbütün bu şekildeki propagandadan kaçınacaksak, uluslararası devrimci sosyal-demokrasi, sosyalist devrim ve savaşa karşı savaşmak gibi sözleri hiç ağzına almasın daha iyi.

III

Silahsızlanma avukatları, programdaki "silahlı ulus" noktasına, diğerleri arasında, bu isteğin oportünizme ödün verilmesine yol açabileceği nedeniyle karşı çıkıyorlar. En önemli noktayı, yani silahsızlanma ile sınıf savaşımının ve toplumsal devrimin ilişkilerini yukarda inceledik. Şimdi de, silahsızlanma isteği ile oportünizm arasındaki ilişkiyi inceleyelim. Bu isteğin kabul edilemez olmasının en önemli ne-

denlerinden birisi, bunun yarattığı hayalin kaçınılmaz olarak, oportünizme karşı savaşımımızı zayıflatması ve canlılığını kaybettirmesidir.

Kuşku yok ki, bu savaşım, şimdi enternasyonalin karşılaştığı en âcil ve ana sorundur. Emperyalizme karşı savaşım, eğer oportünizme karşı savaşımla sıkı sıkıya bağlı değilse, boş bir söz ya da kandırmacadır. Zimmerwald ve Kienthal'in[36] başlıca kusurlarından birisi, Üçüncü Enternasyonalin çekirdeği olan bu kuruluşları iflâsa götürebilecek ana nedenlerden birisi, oportünistlerle kopma gereğinin duyulması üzerine, bir karar almak şöyle dursun, oportünizme karşı savaşım sorununun ortaya bile atılmamasıdır. Oportünizm —geçici olarak— Avrupa işçi hareketinde zafere ulaşmıştır. Bütün büyük ülkelerde oportünizmin iki çeşidi ortaya çıkmıştır: İlki Bay Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas ve Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson'un açık, sinik ve bu yüzden de az tehlikeli sosyal-emperyalizmi; ikincisi, gizli Kautsky oportünizmi: Almanya'da Kautsky—Haase ve Sosyal-Demokrat İşçi Grubu;[37] Fransa'da Longuet, Pressmane, Mayeras vb.; İngiltere'de Ramsay MacDonald ile Bağımsız İşçi Partisinin öteki liderleri; Rusya'da Martov, Çheydze ve ötekiler, İtalya'da Treves ve öteki sözde sol-reformcular.

Açık oportünizm, devrime ve başlangıç halindeki devrimci hareketlere ve patlamalara açıkça ve doğrudan doğruya karşıdır. Şekli değişmekle birlikte, hükümetler ile ittifak halindedir: bu ittifak, kabinelere katılmaktan Savaş Sanayii Komitelerine katılmaya (Rusya'da olduğu gibi)[38] kadar değişebilir. Maskeli oportünistler, kautskiciler, işçi sınıfı hareketi için daha zararlı, daha tehlikelidir, çünkü bunlar, hükümetle ittifak yanlısı olduklarını akla-yakın, sözde "marksist" sözlerle ve pasifist sloganlarla gizlerler. Bu her iki şekildeki oportünizme karşı, proletarya politikasının *her* alanında savaşım verilmelidir: parlamentoda, işçi sendikala-

rında, grevlerde, askerî alanda vb.. Bu *iki* çeşit oportünizmin başlıca ayırdedici niteliği, *bugünkü savaş ile devrim ve devrimin diğer somut sorunları arasındaki ilişkiler* konusundaki somut sorunların, susarak geçiştirilmek, gözden saklanmak ve polis yasakları ile savuşturulmak istenmesidir. Savaştan önce, yaklaşmakta olan *bu* savaş ile proleter devrimi arasındaki ilişkiler üzerine hem resmen Basle Bildirisinde, hem de birçok kez resmî olmayan bir şekilde dikkatler çekildiği halde, tutumları bu olmuştur. Silahsızlanma isteğinin başlıca kusuru, devrimin bütün somut sorunlarına el atmaktan kaçınmasıdır. Yoksa silahsızlanmanın avukatlığını yapanlar yepyeni bir silahsız devrim türünden mi yanadırlar?

Devam edelim. Biz, hiç bir şekilde, reformlar için savaşmaya karşı değiliz. Yığınlardaki huzursuzluk ve hoşnutsuzluk birçok kez ve şiddetle ortaya çıktığı halde ve bizim çabalarımıza karşın bugünkü savaş bir devrimle sonuçlanmadığı takdirde, insanlığın —en kötü olasılıkla— ikinci bir emperyalist savaşa sürüklenmesi olasılığını görmezlikten gelmek istemiyoruz. Oportünizme karşı olmayı *da* içine alan bir reform programından yanayız. Reformlar için savaşımı onların tekeline bırakır da acı gerçeklerden kaçar ve bir çeşit "silahsızlanma" fikriyle bulutların üzerinde kendimize sığınak ararsak, oportünistleri pek sevindirmiş oluruz. "Silahsızlanma", yalnızca cansıkıcı gerçekten kaçmak ve buna karşı savaşım vermemek demektir.

Böyle bir programda şuna benzer bir şey söyleyebiliriz: "1914-1916'da, emperyalist savaşta, anayurdun savunulması sloganı ve bu sloganın benimsenmesi, yalnızca bir burjuva yalanının yardımıyla işçi sınıfı hareketini kokuşturmak demektir." Somut bir soruya böylesine somut bir yanıt, teorik bakımdan daha doğru, proletaryaya daha yararlı, ve oportünistler için ise silahsızlanma isteğinden ve "anayurdun savunulması"nın yadsınmasından daha dayanılmaz bir şeydir.

Ve sözlerimize şunu da eklemeliyiz: "Büyük devletlerin —İngiltere'nin, Fransa'nın, Almanya'nın, Avusturya'nın, Rusya'nın, İtalya'nın, Japonya'nın, Amerika'nın— burjuvazisi, öylesine gerici olmuş ve dünyaya egemen olma hırsına kendilerini öylesine kaptırmışlardır ki, *bu ülkelerin burjuvazisinin yürüteceği her* savaş, ancak gerici bir savaş olabilir. Proletarya böyle bir savaşa karşı çıkmakla yetinmemeli, bu savaşlarda "kendi" hükümetinin yenilmesini istemeli ve eğer bir ayaklanma savaşa engel olabilecekse, devrimci ayaklanmalar için savaştan yararlanılmalıdır."

Milis sorununda ise şöyle dememiz gerekirdi: Biz, bir burjuva milis kuruluşundan yana değiliz; proleter bir milis kuruluşundan yanayız. Bunun için, bir burjuva milis kuruluşuna bile "ne tek kuruş veririz, ne de tek bir kişi"; çünkü, Amerika, İsviçre, Norveç vb. gibi ülkeler bir yana, en özgür cumhuriyetçi ülkeler de (örneğin İsviçre) bile, milis kuruluşu, özellikle 1907 ve 1911'de gitgide daha fazla Prusyalılaştırılmakta ve grevcilere karşı harekete getirilmek suretiyle kötüye kullanılmaktadır. Subayların halk tarafından seçilmelerini, askerî yasaların kaldırılmasını, yabancı doğumluların yerlilerle aynı haklara sahip olmalarını (bu nokta İsviçre gibi yabancı işçileri gitgide daha fazla sömürdüğü halde, bunlara herhangi bir hak tanımayı reddeden emperyalist devletler için özellikle önemlidir) isteyebiliriz. Ayrıca belli bir ülkenin sakinlerinden, diyelim, her yüz kişisine gönüllü birlikler kurma ve bu birliklere ücretleri devletçe ödenecek subayları serbestçe seçme hakkının verilmesini de isteyebiliriz. Ancak bu koşullarda proletarya, köle sahipleri için değil, *kendileri* için askerî eğitim görmüş olur ve böyle bir eğitim, proletaryanın çıkarları gereğidir de. Rus devrimi, devrimin her başarısının, bir kentin, bir fabrika kasabasının, ordunun bir bölümünün ele geçirilmesi gibi kısmî bir başarının bile muzaffer proletaryayı böyle bir programı uygulamaya *zorladığını* göstermiştir.

Son olarak, oportünizm ile yalnızca programlar yaparak savaşmaya olanak bulunmadığı da ortada; bu, programların gerçekten uygulanıp uygulanmadığını anlamak için, sürekli bir çaba ve uyanıklık ile yürütülen bir savaşımı gerektirir. Müflis İkinci Enternasyonalin işlediği en büyük ve vahim yanılgı, sözleriyle yaptıkları şeylerin birbirine uymaması, ikiyüzlülüğü ve utanmazca bir devrim lafebeliğini âdet haline getirmesidir (Kautsky ile şürekâsının Basle Bildirisine karşı şimdiki tutumlarına bakınız). Silahsızlanma toplumsal bir fikirdir, yani belli bir toplumsal çevreden çıkan ve belli bir toplumsal çevreyi etkileyebilen bir fikir —bu fikir kuşkusuz bir bireyin fantezisi değildir—, uzun bir süre dünyanın kanlı savaş alanından uzak kalan ve ilerde de uzak kalacağını zanneden bazı küçük devletlerde hüküm süren pek "sakin" yaşam koşullarının bir ürünüdür. Bundan emin olmak için, örneğin Norveçli silahsızlanma savunucularının ileri sürdükleri savlar üzerinde düşünmek yeter. "Biz küçük bir ülkeyiz" diyor bunlar. "Ordumuz küçük, büyük devletlere karşı elimizden ne gelir?" (ve bu yüzden, şu ya da bu büyük devletler grubu ile emperyalist *ittifaklara* girmeye karşı direnme gücünü kendilerinde bulamıyorlar) ... "Uzak köşemizde rahat bırakılmak, dünyadan habersiz politikamızı yürütmeye devam etmek, silahsızlanmayı, zorunlu uzlaştırma mahkemelerini ve sürekli tarafsızlığımızı korumayı istiyoruz." ("Sürekli tarafsızlık" herhalde Belçika usulü bir tarafsızlık olacaktır.)

Küçük devletlerin bir kenarda durmak için küçük çabaları; küçük-burjuvazinin, dünya tarihinin büyük savaşlarından mümkün olduğu kadar uzak durma isteği; dargörüşlü bir pasifliği sürdürmek için nispî tekelci durumdan yararlanmak — işte bütün bunlar, bazı küçük devletlerde silahsızlanma fikrine belli bir derecede başarı ve geçerlik sağlayabilen *nesnel* toplumsal ortamdır. Kuşku yok ki, bu çaba gericidir ve tamamen hayal ürünüdür; çünkü emperyalizm, şu ya da

bu yoldan küçük devletleri dünya ekonomisinin ve politikasının hareket merkezine doğru çekmektedir.

Örneğin İsviçre'de, emperyalist çevre, işçi sınıfı hareketini *iki* yoldan birini izleme durumunda bırakmaktadır. Burjuvazi ile ittifak halindeki oportünistler, emperyalist burjuva turistlerinden kâr sağlamak ve bu "sakin" tekelci durumu mümkün olduğu kadar kârlı ve sakin tutmak için İsviçre'yi bir cumhuriyetçi-demokrat tekelci federasyon haline getirmeye çabalamaktadır.

İsviçre'nin gerçek sosyal-demokratları ise, zafere ulaşmada Avrupa'daki işçi partilerinin devrimci unsurlarının sıkı ittifakına yardımcı olmak amacıyla, İsviçre'deki nispî özgürlükten yararlanma çabasındadırlar. Tanrıya şükür, İsviçre'nin "kendine özgü ayrı bir dili yok"; İsviçreliler komşu hasım ülkelerin konuştukları üç yaygın dili konuşuyorlar.

Eğer İsviçreli yirmi bin parti üyesi, "ek savaş vergisi" cinsinden haftada iki santimlik bir savaş ödentisi ödeseler, bu, yılda yirmi bin frank gibi bir para eder ve bu miktar bizim üç dilde belli aralıklarla yayın yapmamıza ve bunları Kuvvet Karargâhlarının yasaklarına karşın savaşan ülkelerin işçileri ve askerleri arasında dağıtmamıza yeter. Bu yayınlar, işçiler arasında başgösteren ayaklanmalar konusunda gerçek bilgileri, siperlerde kurulan dostlukları, ellerindeki silahları "kendi" ülkelerinin emperyalist burjuvalarına karşı, devrimci bir amaçla kullanma umutlarını vb. içerebilir.

Bütün bunlar yeni bir şey değil. Ne yazık ki yeterli ölçüde olmamakla birlikte *La Sentinelle, Volksrecht* ve *Berner Tagwacht*[39] gibi en iyi gazeteler, zaten bunu yapmaktalar. Ancak bu gibi faaliyetlerle Aarau Parti Kongresinin[40] kusursuz kararları, yalnızca kusursuz karar olmaktan öteye bir şeyler olabilir.

Bizi şu anda ilgilendiren sorun şu: silahsızlanma isteği, İsviçre sosyal-demokratları arasındaki devrimci eğilimlere

tekabül ediyor mu? Belli ki etmiyor. Nesnel olarak "silahsızlanma" küçük devletlerin pek ulusal, ancak bu devletlere özgü tamamen ulusal bir programıdır; bu program asla uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin uluslararası bir programı değildir.

Eylül 1916'da yazıldı.
İlk kez Almanya'da *Jugend-Internationale*'in
Eylül, Ekim 1917 tarihli 9 ve 10. sayılarında
yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

[ÜÇ]

BURJUVA PASİFİZMİ VE SOSYALİST PASİFİZM[41]

BİRİNCİ MAKALE (YA DA BÖLÜM). — DÜNYA POLİTİKASINDA DÖNÜM NOKTASI

Dünya politikasında böyle bir dönüşüm olduğunu ya da olmak üzere bulunduğunu gösteren belirtiler var; yani emperyalist savaştan emperyalist barışa doğru bir dönüş.

Her iki emperyalist koalisyonda da şiddetli bir tükenme durumu; savaşı daha fazla sürdürme güçlüğü; halkı "savaş" vurgunları şeklinde soyma yolunda genel olarak kapitalistlerin, özel olarak finans kapitalin (malî sermayenin) karşılaştığı zorluklar; savaş yüzünden büyük kârlar elde eden ve hammadde ve yiyecek sıkıntısı yüzünden bu "kârlı" işe devam etmeyi güç bulan Amerika, Hollanda, İsviçre gibi tarafsız ülkelerdeki finans kapitalin doyma noktasına ulaşması; Almanya'nın, bellibaşlı emperyalist rakibi İngil-

tere'yi yalnız bırakmaları için müttefiklerinden şunu ya da bunu razı etmek için giriştiği büyük çaba; Alman hükümetinin pasifist beyanlarını, bazı tarafsız ülkelerin hükümetlerince yapılan benzer beyanların izlemesi — işte en belirgin belirtiler bunlardır.

Savaşın hızla sona ermesi olasılığı var mı, yok mu?

Bu soruya olumlu bir yanıt vermek çok güç; bize kalırsa, iki olasılık daha belirli olarak kendini gösteriyor.

Birincisi, belki de resmî yazılı bir sözleşme biçiminde olmasa bile Almanya ve Rusya arasında ayrı bir barışın yapılması. İkincisi, böyle bir barışın olmaması, İngiltere ile müttefiklerinin bir-iki yıl daha savaşı sürdürebilecekleri. Eğer ilk tahmin doğruysa savaş hemen olmasa bile yakın gelecekte sona erer ve gelişmesinde önemli bir değişiklik beklenemez. Yok ikinci tahmin doğruysa, savaş belirsiz bir süre daha devam eder.

Şimdi ilk olasılığı inceleyelim.

Son günlerde Almanya ve Rusya arasında ayrı bir barış için görüşmeler yapıldığı, Nikola II'nin kendisinin ya da sözü geçen bir saray kliğinin böyle bir barıştan yana olduğu, dünya politikasında, Almanya'ya karşı Rusya ile İngiltere arasında emperyalist bir ittifak yerine, İngiltere'ye karşı Rusya ile Almanya arasında daha az emperyalist olmayan bir tutuma doğru bir dönüş olduğu konusunda en ufak bir kuşku yoktur.

Stürmer'in yerini Trepov'un alması, Rusya'nın İstanbul üzerindeki "hakkını" bütün müttefiklerin tanıdığı yolunda çarlığın yaptığı açık beyanlar ve Almanya'nın ayrı bir Polonya devleti kurması, bütün bunlar, ayrı bir barış için girişilen görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlandığının belirtileri sayılabilir. Belki de çarlık, bütün bu görüşmelere, *sırf* İngiltere'ye şantaj yapmak ve onu Kanlı Nikola'nın İstanbul üzerindeki "hakkını" resmen ve açıkça kabule zorlamak ve bu hak için bazı sağlam güvenceler verdirmek için girişmiştir!

Bugünkü emperyalist savaşın asıl ve temel amacının, savaş ganimetlerinin üç büyük emperyalist rakip, üç korsan devlet, Rusya, Almanya, İngiltere arasında bölüşülmesine karar vermek olduğu bilindikten sonra, bu tahminin olmayacak bir yanı yoktur.

Öte yandan çarlık, Polonya'yı yeniden topraklarına katmasının, İstanbul'u ele geçirmesinin, Romanya'da yakınlarda kazandığı zaferlerle güçlenen, kısalan ve düzelen demirden Alman cephesini kırmanın askerî yollardan mümkün olamayacağını anladıkça, Almanya ile ayrı bir barış yapmaya kendisini *zorunlu* hissetmekte, *yani* Almanya'ya karşı İngiltere ile olan emperyalist ittifakını bozarak, İngiltere'ye karşı Almanya ile emperyalist bir ittifak kurmaktadır. Niçin olmasın? Orta Asya'daki savaş ganimetlerinin bölüşülmesi üzerinde iki büyük devlet arasındaki emperyalist rekabet yüzünden Rusya, İngiltere ile savaşa girişmenin eşiğine kadar gelmedi mi? 1898'de Rusya'ya *karşı* bir ittifak için İngiltere ile Almanya, arasında görüşmeler yapılmadı mı? İngiltere ile Almanya, malî yükümlülüklerini yerine getiremediği "takdirde", Portekiz sömürgelerini aralarında bölüşmek için gizlice anlaşmadılar mı?

İngiltere'ye karşı Rusya ile bir ittifaka gidilmesi yolunda Almanya'nın önde gelen emperyalist çevrelerinin artan çabaları, birkaç ay önce kendini belli etti. Bu ittifakın temeli, anlaşıldığına göre, Galiçya'nın (çarlık, Ukrayna'daki kaynaşmanın ve Ukrayna'nın özgürlük hareketinin merkezini boğmayı pek önemli saymaktadır), Ermenistan'ın ve *belki de Romanya*'nın bölüşülmesidir! Bir Alman gazetesinde Romanya'nın, Avusturya, Bulgaristan ve Rusya arasında bölüşülebileceği konusunda bir "ima" yok muydu? Almanya, İngiltere'ye karşı Rusya ile, ve belki de Japonya ile bir ittifak kurabilmek için çarlığa pekâlâ başka "ufak tefek ödünler" verebilir.

Nikola II ile Wilhelm II arasında ayrı bir barış gizlice

yapılabilir. Diplomasi tarihi, iki-üç kişi dışında kabine üyeleri de dahil hiç kimsenin bilmediği sözleşmelerin yapıldığını göstermektedir. Gene diplomasi tarihi, önde gelen hasımlar, ana sorunlar üzerinde aralarında gizlice anlaştıktan sonra "büyük devletlerin", "Avrupa" kongreleri topladığını da gösteriyor (örneğin, 1878 Berlin Kongresinden önce, Türkiye'yi yağma etmek için Rusya ile İngiltere arasındaki gizli anlaşma). Eğer çarlık, hükümetler arasında resmî ayrı bir barışı, başka nedenler yanında, Rusya'daki bugünkü durumda Milyukov ile Guçkov'un ya da Milyukov ile Kerenski'nin iktidara elkoymasına yol açabileceğini öne sürerek reddetmiş ise, hiç şaşmamak gerekir. Ama çarlık, aynı zamanda, Almanya ile, "yüksek âkit tarafların" önümüzdeki barış kongresinde ortak bir politika izlemelerini öngören gizli, resmî olmayan, ama "sağlam" bir anlaşmaya da varmış olabilir.

Bu tahminin doğru olup olmadığını kestirmek olanaksız. Ne olursa olsun, bu tahminler, *gerçeğe* binlerce kez daha yakın; bugünkü hükümetler arasında ya da başka burjuva hükümetler arasında toprak ilhakları olmaksızın yapılacak bir barış üzerine söylenen sayısız duygusal sözlerden çok daha fazla *gerçeğe* uygundur. Bu boş sözler, ya safça istekleri dile getirmekte ya da gerçeği saklamak için söylenen ikiyüzlülüğü ve yalanları ifade etmektedir. Bugünün, şimdiki savaşın, barışın sağlanması üzerine olan girişimlerin tek gerçek yanı, *emperyalist savaş yağmalarının bölüşülmesidir.* Her şeyin özü budur ve bu gerçeği anlamak, ifade etmek, "bu gerçekten sözaçmak" sosyalist politikanın temel görevidir ve bu, başlıca amacı, gerçekleri örtbas etmek ve değiştirmek olan burjuva politikasından yüzde-yüz farklıdır.

Her iki emperyalist ortaklık da yağmadan bir miktar kopardı, ve iki büyük ve en güçlü korsan Almanya ile İngiltere en büyük paya kondu. İngiltere, ona bağlı ülkelerden ya da sömürgelerinden bir karış toprak kaybetmediği gibi Alman sömürgeleri ile Türkiye'nin bir kısmını (Mezo-

potamya'yı) "elde etti". Almanya hemen hemen sömürgelerinin hepsini yitirdi, ama Belçika'yı, Sırbistan'ı, Romanya'yı ve Fransa ile Rusya'dan bir kısım toprağı ele geçirerek çok daha fazla değerli toprağı kazanmış oldu. Artık yağmanın bölüşülmesi kavgası sona erdi, şimdi korsan çetelerinin herbirinin "önderi", yani İngiltere ile Almanya, Bulgaristan ve bir dereceye kadar da İtalya hariç, çok şey kaybeden müttefiklerini ne de olsa ödüllendirmek zorundaydı. Müttefiklerin en zayıfları, en fazla kaybetmişlerdi: İngiltere'nin yanında olan Belçika, Sırbistan, Karadağ ve Romanya ezilmişlerdi; Almanya kendi tarafındaki Türkiye, Ermenistan ve Mezopotamya'nın bir kısmını yitirmişti.

Şimdiye kadar Almanya, kuşku yok ki, İngiltere'den çok fazla ganimeti ele geçirmiştir. Şimdiye kadar Almanya kazandı; savaştan önce kimsenin ummadığı kadar güçlü olduğunu tanıtladı. Bu yüzden, en kısa zamanda barışı sağlamak Almanya'nın çıkarına olacaktır, çünkü hasım taraf (pek olasılığı olmamakla birlikte) uygun bir fırsat çıktığı takdirde daha fazla yedek askeri vb. harekete geçirebilir.

Nesnel durum bu. Emperyalist yağmanın bölüşülmesi için girişilen kavganın bugünkü durumu işte böyle. *Bu* durumun, başta Alman ortaklığı ile tarafsız ülkelerin burjuvazisi ve hükümetleri olmak üzere pasifist çabalara, bildirilere ve beyanlara yol açması doğaldır. Aynı şekilde burjuvazi ile burjuva hükümetlerinin, halkı kandırmak ve emperyalist barış ile yağmanın bölüşülmesinin iğrenç çıplaklığını, demokratik bir barış, küçük ulusların özgürlüğü, silahların azaltılması gibi tümüyle uydurma sözlerle örtmek için ellerinden gelen çabayı göstermeleri kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Ama, diyelim ki, burjuvazinin halkı kandırmaya çalışması doğaldır, peki ya sosyalistler ödevlerini nasıl yerine getiriyorlar? Bu konuyu da bundan sonraki makalede (ya da bölümde) ele alacağız.

İKİNCİ MAKALE (YA DA BÖLÜM). — KAUTSKY YA DA TURATİ'NİN PASİFİZMİ

Kautsky, İkinci Enternasyonalin en yetkili teorisyeni, Almanya'daki "Marksist Merkez" denilen yerin en seçkin lideri, Reichstag'da Haase, Ledebour ve diğerleriyle "Sosyal-Demokrat İşçi Grubu" diye ayrı bir grubu örgütleyen muhalefetin temsilcisidir. Almanya'daki bazı sosyal-demokrat gazeteler Kautsky'nin barış koşulları konusunda kaleme aldığı ve "Sosyal-Demokrat İşçi Grubu"nun Alman hükümetinin barış görüşmelerinin yapılmasını öneren ünlü notası konusundaki resmî deklarasyonunu başka sözcüklerle yineleyen makalesini yayınlıyorlar. Bu deklarasyon, Alman hükümetini kesin barış koşullarını önermeye çağırıyor ve aşağıdaki karakteristik beyanları içeriyor:

"... Alman hükümetinin bu notasının barışa yol açabilmesi için bütün ülkeler, her türlü toprak ilhakı düşüncesi ile hangi ulustan olursa olsun halkların, başka bir devlet tarafından politik, ekonomik ya da askerî bakımdan boyunduruk altına alınmasını açıkça lânetlemelidirler. ..."

Bu öneriyi değişik sözlerle yineleyen ve somut örnekler veren Kautsky, yazısında, İstanbul'un Rusya'ya verilmemesini ve Türkiye'nin başkasına bağımlı bir devlet durumuna getirilmemesini ayrıntılı bir biçimde "tartışmaktadır".

Kautsky ile yardımcılarının bu politik sloganlarını ve savlarını elimizden geldiğince yakından inceleyeceğiz.

Rusya'yı etkileyen bir konuda, yani Almanya'nın emperyalist rekabeti konusunda Kautsky, soyut olmayan, "genel" olmayan ama çok somut, belirli ve kesin istekler öne sürmekte: İstanbul, Rusya'ya verilmemelidir. Bununla Rusya'nın gerçek emperyalist planını *açığa vurmaktadır*. Ama, Almanya'yı, yani Kautsky'yi üye olarak kabul eden (ve onu bellibaşlı teorik organları *Die Neue Zeit*'a editör yapan) partinin çoğunluğunun emperyalist savaşı yönetmede burju-

vaziye ve hükümete yardımcı olduğu bir ülkede Kautsky, *kendi* hükümetinin *somut* emperyalist planlarını *sergilemiyor,* sadece "genel" bir istek ya da öneri ile yetiniyor: Türkiye, hiç kimseye bağımlı bir devlet haline getirilmemelidir!!

Kautsky'nin politikasının, öz olarak, bir yandan Almanya'nın somut emperyalist eylemlerini içtenlikle sergilerken, öte yandan İngiltere ve Rusya tarafından yenilen ülkeler ya da ulusları ilgilendiren konularda "genel" bir istek ya da önerilerle konuyu geçiştiren, Belçika ve Sırbistan'ın Afrika sömürgelerinin işgaline karşı ağızlarını açıp da tek söz söylemeyen Fransız, İngiliz sözde militanlarından, sosyal-şovenlerinden (yani sözde sosyalist, uygulamada şovenlerden) ne farkı vardır?

Şurası bir gerçektir ki, Kautsky'nin olsun, Sembat ya da Henderson'un olsun izledikleri politika, "kendi" burjuvalarının aynı *derecede* emperyalist tutumları hakkında belirsiz ve genel birkaç söz ve duygusal istek öne sürmekle yetindikleri halde, bütün dikkatleri hasmın ve düşmanın sinsiliği üzerine çekerek *kendi* hükümetlerine yardımcı olmaktadır. Genel ve yuvarlak sözlerin *gerçek* politik anlamlarını ortaya dökmekten kaçınır da, kendimizi hıristiyanca belirtilere, yani görünüşte sevecen ve tatlı sözlerin yumuşaklığına kaptırırsak, marksist olmaktan da, genellikle, sosyalist olmaktan da çıkarız. Yaptıkları soygunları, haksızlıkları ve küçük ulusları boğazlamalarını *örtmek* için bütün emperyalist devletlerin "yuvarlak" sözler ve "demokratik" beyanlar şeklinde ortaya dökülen diplomasi gösterilerini görmüyor muyuz?

"Türkiye hiç kimseye bağımlı bir devlet haline getirilmemelidir. ..." Yalnızca bunu söylediğim zaman, sanki Türkiye'nin tam özgürlüğünden yana imişim gibi bir izlenim yaratıyorum. Aslında bunları söylemekle, *bile bile* yalan söyleyen, çevreyi kandıran ve bu tümceyi sırf, Almanya'nın

Türkiye'yi *çoktan* malî ve askerî yönden kendisine bağımlı bir devlet haline getirdiği gerçeğini saklamak için kullanan Alman diplomatlarının dediklerini yinelemiş oluyorum! Ve eğer ben bir Alman sosyalisti isem, benim bu "genel" sözlerim Alman diplomasisi için çok *farklı* olmaktadır, çünkü, sözlerimin gerçek anlamı Alman emperyalizmini *iyi bir ışık altında* göstermesidir.

"... Bütün ülkeler, her türlü toprak ilhakı düşüncesini ... hangi ulustan olursa olsun halkların ekonomik boyunduruk altına alınmaları fikrini reddetmelidir. ..." Ne yüce ruhluluk! Emperyalistler, toprak ilhaklarını ve zayıf ulusların malî bakımdan boğulması "düşüncesini" binlerce kez "lânetliyorlar", ama biz, bu lânetlemeleri, Almanya'nın, İngiltere'nin, Fransa'nın ve Amerika'nın büyük bankalarının küçük ulusları zaten *"baskı altında bulundurdukları"* gerçeği ile karşılaştırırsak ne olur? Zengin bir ülkenin burjuva hükümeti, milyarlarca lirayı, zayıf ulusların demiryollarına ve başka girişimlerine yatırmışken, toprak ilhaklarını ve yabancı halkların ekonomik boyunduruk altına alınmalarını gerçekten reddedebilir mi?

Toprak ilhaklarına vb. karşı aslında kim savaşım veriyor? Nesnel anlamı, taçlı ve kapitalist korsanların üzerine serpilen, hıristiyanlığın kutsal suyunun aynı olan soyluca sözleri söyleyenler mi? Yoksa, emperyalist burjuva ile bu burjuva hükümetleri devrilmeksizin, ilhaklara ve malî boğuntulara bir son vermenin mümkün olmadığını işçilere anlatanlar mı?

İşte size Kautsky'nin savunduğu pasifizm çeşidinin bir İtalyan tarafından anlatılması.

İtalyan Sosyalist Partisinin merkez organı *Avanti*'nin 25 Aralık 1916 tarihli sayısında ünlü reformcu Filippo Turati'nin bir yazısı var. "Abrakadabra" başlıklı bu yazıda Turati, İtalyan parlamentosundaki sosyalist grubun barış lehinde bir önerge verdiğini söylüyor. Bu önergede, grup, "İngilte-

re ve Almanya temsilcilerinin öne sürdükleri ilkelerin birbirine benzer olduğunu ve bu ilkelerin olası bir barışa temel olması gerektiğini" beyan ediyor ve "hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri ve öteki tarafsız ülkeler aracılığı ile görüşmelere başlamaya" çağırıyor. İşte Turati, sosyalist öneriyi böyle anlatıyor.

6 Aralık 1916'da Millet Meclisi, sosyalistlerin önergesini, oturumu "kapayarak" "hasıraltı ediyor". 12 Aralıkta Alman Şansölyesi, Reichstag'da İtalyan sosyalistlerinin önerilerinin aynısını öneriyor. 22 Aralıkta yayınlanan demecinde Wilson, Turati'nin ifadesiyle "sosyalist önerideki fikirleri ve savları başka sözlerle yineliyor". 23 Aralıkta öteki tarafsız ülkeler de sahneye çıkıyor ve Wilson'un demecini yineliyorlar.

Kendimizi Almanlara satmakla suçlanmıştık diye yakınıyor Turati. Wilson ile tarafsız ülkeler de mi kendilerini Almanlara sattılar? diye soruyor.

Turati, 17 Aralıkta, parlamentoda bir konuşma yaptı ve konuşmanın bir bölümü olağanüstü ve haklı bir sansasyon yarattı. Bu bölümü *Avanti*'de çıkan haberden alıyoruz:

"Varsayalım, Almanya tarafından öne sürülen bir öneri, Belçika ve Fransa'nın boşaltılması, Romanya, Sırbistan ve isterseniz Karadağ gibi ülkelerin yeniden kurulması gibi sorunların çözümlenmesini esas olarak mümkün hale getirsin; buna, ben, tartışmasız olarak, İtalya'ya ait olan ve stratejik özellikleri bakımından bir güvence oluşturan İtalyan sınırlarının düzeltilmesini de ekleyeceğim. ..." Bu noktada burjuva ve şoven Meclis, Turati'nin sözünü kesiyor ve her yandan "Mükemmel! Demek sen de istiyorsun bütün bunları! Yaşa Turati! Yaşa Turati! ..." bağrışmaları yükseliyor.

Anlaşılan, Turati burjuvazinin bu heyecanının hiç de hayra alâmet olamayacağını farkediyor ve söylediklerini "düzeltmeye" ve "açıklamaya" çalışıyor:

"Baylar" diyor, "bu gereksiz gösteriye son veriniz. Bi-

zim her zaman önem verdiğimiz ulusal birliğe uymak ve bu hakkı teslim etmek başka şeydir, bu amaç için savaş kundakçılığı etmek ya da savaşı haklı görmek başka şeydir.”

Ne var ki, ne Turati'nin “açıklaması”, ne *Avanti*'de onu savunan yazılar, ne Turati'nin 21 Aralık tarihli mektubu, ne de Zurich *Volksrecht*'de yayınlanan “B. B.” imzalı yazı, *Turati'nin düşündüğü tuzağı* düzeltebilir ya da “açıklayabilir”!... Daha doğrusu, yalnız Turati değil, Kautsky'nin temsil ettiği bütün sosyal pasifizm ve, aşağıda göreceğimiz gibi, Fransız “kautskicileri” tuzağa düşmüşlerdir. İtalya'nın burjuva basını, Turati'nin konuşmasındaki bu bölümü kullanmakta ve bayram etmekte haklıdır.

Yukarda sözü edilen “B. B.”, Turati'nin yalnızca “ulusların kaderlerini tayin hakkına” değindiğini söyleyerek onu savunuyor.

Kötü bir savunma! Bunun, herkesin bildiği gibi marksist programın bir parçası olan —ve uluslararası demokrasi programının daima bir parçasını oluşturan— ve ezilen ulusların savunmasıyla ilgili, “ulusların kaderlerini tayin hakkı” ile ne ilgisi var? Bunun emperyalist savaşla, yani sömürgelerin bölüşülmesi, yabancı ülkelerin *ezilmesi, hangisinin daha fazla* yabancı ulusu sömüreceğini saptamak için yağmacı ve zalim devletlerin *aralarında* giriştikleri savaşla ne ilgisi olabilir?

Ulusal bir savaşı değil de, emperyalist bir savaşı savunmak için öne sürülen ve ulusların kaderlerini tayin hakkı üzerine olan bu iddianın, bu savaşın cumhuriyetçi ve kralcı ilkeler arasındaki çatışmayla hiç bir ilgisi bulunmadığını, sömürgelerin vb. bölüşülmesi için iki emperyalist ortaklık arasında bir savaş olduğunu herkes bildiği halde, *cumhuriyetçi* Fransa'nın kralcı Almanya'ya karşı olduğunu iddia eden Aleksinski, Hervé ve Hyndman'ın verdikleri söylevlerden ne farkı var?

Turati, savaşı *hiç mi hiç* "haklı bulmadığını" açıkladı ve kendisini savundu.

Geliniz biz reformcu ve kuautskici Turati'nin sözlerini doğru sayalım ve savaşı haklı göstermek niyetinde olmadığını kabul edelim. Ama politikada niyetlerin değil eylemlerin, iyi isteklerin, hayallerin değil gerçeklerin hesaba katıldığını bilmeyen var mı?

Diyelim ki, Turati, savaşı meşru göstermek istemedi, Kautsky de Türkiye'nin Alman emperyalizmine bağımlı bir duruma düşmesini haklı bulmak niyetinde değildi; gene de ortada duran *gerçekler* bu iki soylu pasifistin *savaşı meşru gösterdiklerini* tanıtlıyor! Asıl sorun da burada. Eğer Kautsky, "İstanbul'un Rusya'ya verilmemesi gerektiğini, Türkiye'nin hiç bir devlete bağımlı duruma getirilmemesini", hiç kimsenin okumadığı sıkıcı bir dergide değil de bir parlamentoda, Güneye özgü heyecana sahip bir burjuva dinleyici önünde söylese idi, keskin zekâlı burjuvazinin, kendisini, "Mükemmel! Yaşa Kautsky!" diye alkışlaması hiç de şaşırtıcı olmazdı.

İstese de istemese de, bilerek olsun bilmeyerek olsun, Turati, emperyalist korsanlar arasında dostça bir alışverişe aracılık eden bir burjuva tefecisinin görüşlerini dile getirmiş oldu. Avusturya'ya ait İtalyan topraklarının "kurtarılması", *aslında* büyük bir emperyalist ortaklığın giriştiği emperyalist bir savaşa katıldığı için İtalyan burjuvazisine verilmiş bir ödün olabilir; bu, Afrika sömürgelerindeki hisseye ve Dalmaçya ile Arnavutluk'taki etki alanına ek olarak fırlatılan küçük bir kemiktir. Ola ki, reformcu Turati, burjuvazinin görüşlerini doğal olarak kabullenmektedir; ama Kautsky'nin de aslında Turati'den farkı yok.

Emperyalist savaşı şirin göstermemek, bu savaşı ulusal bir savaş, ulusların kurtuluşu için verilen bir savaş gibi göstermede burjuvaziye yardımcı olmamak ve bir burjuva reformcusunun durumuna düşmekten kaçınmak için, insanın,

Kautsky ile Turati'nin değil, Karl Liebknecht'in diliyle konuşması gerekir; ulusal kurtuluştan söz açan *kendi* burjuvazisine ikiyüzlülük ettiğini, proletarya "silahlarını" *kendi* hükümetine karşı çevirmedikçe, bu savaşın demokratik bir barışla sonuçlanmayacağını söylemesi gerekir.

Bir burjuva reformcusunun değil, gerçek bir marksistin, gerçek bir sosyalistin tutumu ancak böyle olabilir. Asıl demokratik bir barış için çalışanlar, pasifizmin, genel, anlamsız, yuvarlak ve yapmacık isteklerini yineleyip duranlar değil, bugünkü savaşın ve tezgâhlanmak istenen barışın emperyalist niteliğini ortaya serenler ve halkı cani hükümetlere karşı ayaklanmaya çağıranlardır.

Bazı kimseler, bazan, hükümete karşı ancak bir "imada" bulunulabileceğini ve bu çeşit pasifistlerin, böyle şeyleri "ima" yoluyla anlatabildiklerini söyleyerek Kautsky ile Turati'yi savunmaya çalışıyorlar. Buna verilecek ilk yanıt, doğruyu açıkça söyleme olanaksızlığı, doğruları saklamak lehine değil, bir illegal örgüt ve basına, yani polis ve sansürün denetiminden uzak bir örgüt ve basına olan gereksinme lehine kullanılabilecek bir savdır. İkincisi, bu gibi zamanlar, tarihte, bir sosyalistten bütün legal çalışmaları bir yana bırakması *istenildiği* zaman meydana gelirler. Üçüncüsü, kölelikle malûl Rusya'da bile Dobrolyubov ile Çernişevski, örneğin 3 Mart [19 Şubat] 1861 bildirisi üzerindeki sessiz düşünceleri, ve zamanlarında, bugün Turati ve Kautsky'nin yaptığı konuşmaların aynısını yapan liberallere karşı yönelttikleri alay ve aşağılayıcı sözlerle doğruları dile getirmeyi başardılar.

Gelecek makalemizde, Fransa'nın işçi ve sosyalist örgütlerinin son günlerde toplanan iki kongresinde kabul edilen kararlarda ifadesini bulan Fransız pasifizmini ele alacağız.

ÜÇÜNCÜ MAKALE (YA DA BÖLÜM). — FRANSIZ SOSYALİSTLERİNİN VE SENDİKACILARININ PASİFİZMİ

Fransa CGT (*Confédération Générale du Travail*)[42] ve Fransa Sosyalist Partisi[43] kongreleri daha yeni yapıldı. Bu kongrelerde, sosyalist pasifizmin şu andaki gerçek anlamı ve rolü iyice ortaya çıktı.

Sendika kongresinde, kötü ünü her yana yayılmış Jouhaux, anarşist Broutchoux, ve ... "zimmervaldci" Merrheim'ın başı çektiği şovenlerin çoğunluğu dahil, *oybirliği* ile kabul edilen karar şöyle:

"Ulusal Korporatif Federasyonların, sendikaların ve emek borsalarının yaptığı bu konferans, Amerika Birleşik Devletleri cumhurbaşkanının 'birbirleriyle savaş halinde olan bütün ulusları, savaşı sona erdirebilecek görüşlerini bildirmeye davet eden' notasını dikkate almakta;

"Fransız hükümetinden bu öneriyi kabul etmesini rica etmekte;

"Hükümetleri, barış saatini hızlandırmak için müttefiklerine benzer öneriler yapmak hususunda harekete geçmeye davet eder;

"Kesin barışın güvencelerinden birisi olan uluslar federasyonunun ancak büyük küçük bütün ulusların bağımsızlığı, toprak bütünlüğü, siyasal ve iktisadî özgürlüğü ile başarılabileceğini ilân eder.

"Bu konferansta temsil edilen kuruluşlar, işçi sınıfının her zaman protesto ettiği gizli diplomasiye yararlı olan bugünkü karanlık ve belirsiz duruma bir son vermek amacıyla işçi yığınları arasında bu fikrin desteklenmesine ve yayılmasına çaba göstereceklerdir."

İşte size, tümüyle Kautsky ruhuna sadık, yüzde-yüz "saf" pasifizmin bir örneği; marksizmle en küçük ortak bir yanı olmayan, üyelerinin çoğu şovenist olan resmî bir işçi örgütünce onaylanan bir pasifizm. Önümüzde, şovenler ile kau-

tskicilerin boş bir pasifist söz yığını temeli üzerinde *politik* bir birlik kurduklarını gösteren önemli ve dikkate değer bir doküman var. Bundan önceki makalede, şovenler ile pasifistler, burjuvazi ile sosyalist reformcuların fikir birliklerinin *teorik* temelini açıklamaya çalıştık. Şimdi de bu birliğin *pratikte* başka bir ülkede kurulduğunu görüyoruz.

Zimmerwald'de 5-9 Eylül 1915'te yapılan konferansta Merrheim şöyle dedi: "*Le parti, les Jouhaux, le gouvernement ce ne sont que trois têtes sous un bonnet*" (Parti, Jouhaux ve hükümet, bir başlık altında üç baştır, yani hepsi birdir). 26 Aralık 1916'da yapılan CGT konferansında, Merrheim, *Jouhaux ile birlikte* aynı pasifist karara oy verdi. 23 Aralık 1916'da, Alman sosyal-emperyalizminin en açık sözlü ve en aşırı organlarından birisi olan Chemnitz *Volksstimme,* "Burjuva Partilerinin Çözülmesi ve Sosyal-Demokrat Birliğin Kurulması" başlıklı bir başyazı yayınladı. Bu yazıda, doğal olarak, barışsever Südekum'a, Legien'e, Scheidemann'a ve şürekâsına, Alman Sosyal-Demokrat Partisinin çoğunluğuna ve Alman hükümetine övgüler düzüldü ve şunlar söylendi: "Savaştan sonra toplanan ilk parti kongresi, parti ödentisini ödemeyi reddeden birkaç fanatik dışında parti birliğini yeniden kurmalıdır" (fanatik dedikleri Karl Liebknecht'e bağlı kalanlar!) "... Parti birliğinde, Parti Yürütme Kurulu, Reichstag Sosyal-Demokrat grubu ve sendikaların izlediği politika temel alınacaktır."

Bu, Almanya'nın sosyal-şovenleri ile Kautsky ve şürekâsının, yani "Sosyal-Demokrat İşçi Grubunun" arasındaki "birlik" politikası düşüncesinin çok açık bir ilânıdır; burada birlik, tıpkı Fransa'da 26 Aralık 1916'da Jouhaux ile Merrheim'ın arasında gerçekleşen "birlik" gibi pasifist laflara dayanmaktadır.

İtalyan Sosyalist Partisi Merkez organı *Avanti*, 28 Aralık 1916 tarihli sayısındaki başyazısında diyor ki:

"Bissolati ve Südekum, Bonhommi ve Scheidemann, Sem-

bat ve David, Jouhaux ve Legien burjuva milliyetçiliği kampına kaçarak sadakatle hizmet etmeye söz verdikleri enternasyonalizmin ideolojik birliğine [*banno tradito*] ihanet ettilerse de, biz, kararsızlığa düşmeyen ve değişmeyen Liebknecht, Ledebour, Hoffmann, Meyer gibi Alman; Merrheim, Blanc, Brizon, Raffin-Dugens gibi Fransız yoldaşlarımızla birlikte kalacağız."

Burada ortaya dökülen karışıklığa dikkat ediniz:

Bissolati ile Bonhommi daha savaş çıkmadan önce İtalyan Sosyalist Partisinden reformcu ve şovenist oldukları için atılmışlardı. *Avanti,* bunları, Südekum ve Legien ile aynı yere koymakta elbette haklı, ama Südekum, David ve Legien aslında sosyal-şovenist bir parti olan mahut Alman Sosyal-Demokrat Partisinin başındadırlar; ama aynı *Avanti,* bunların partiden atılmalarına, bunlarla fikir ayrılığına ve Üçüncü Enternasyonalin kurulmasına karşı çıkmıştır. *Avanti,* tamamen haklı olarak, Legien ile Jouhaux'nun burjuva milliyetçiliği kampına kaçtıklarını söylüyor ve bunların hareketlerini Liebknecht, Ledebour, Merrheim ve Brizon ile karşılaştırıyor. Ne var ki, gördüğümüz gibi Merrheim, *Jouhaux ile aynı doğrultuda oy kullanıyor,* Legien ise Chemnitz *Volksstimme*'de, parti birliğinin Liebknecht'e sadık olanlar dışındakiler *ile,* yani Ledebour'un dahil olduğu Sosyal-Demokrat İşçi Grubu (Kautsky de dahil) ile kurulabileceğini ilân ediyor!!

Bu karışıklık, *Avanti*'nin burjuva pasifizmini devrimci sosyal-demokrat enternasyonalizm ile karıştırmasından ileri geliyor, oysa Legien ve Jouhaux gibi tecrübeli politikacılar, bu çeşit sosyalizm ile burjuva pasifizminin *aynı şey* olduklarını çok iyi biliyorlar.

Yoksa, M. Jouhaux ile yayın organı şovenist *La Bataille,*[44] Jouhaux ile Merrheim arasındaki "fikir birliğine" niçin sevinsin; oysa *aslında,* yukarıya tamamını aktardığımız oybirliği ile kabul edilen karar, burjuva pasifist sözlerden

başka bir şey ifade etmiyor; içinde *en küçük* bir devrimci bilinç, *tek bir* sosyalist fikir yok!

"Büyük küçük bütün ulusların ekonomik özgürlüğü"nden sözedip de burjuva hükümetleri devrilmeden, burjuvazinin malları ellerinden alınmadan, ulusların "ekonomik özgürlüğü" sözünün, *genel anlamda*, bireylerin "ekonomik özgürlüğü", ya da modern toplumda küçük köylüler ile zengin köylülerin, işçiler ile kapitalistlerin "ekonomik özgürlüğü" sözü ile halkı aldatmaktan bir farkı bulunmadığını söylememek gülünç değil mi?

Jouhaux ile Merrheim'ın ittifakla oy verdikleri karar, Jouhaux'nun söylediği ve *Avanti*'nin haklı olarak işaret ettiği gibi, "burjuva milliyetçiliği" fikri ile dolu; oysa ne gariptir ki, aynı *Avanti*, Merrheim'ın aynı fikri ifade ettiğini *göremiyor*.

Burjuva milliyetçileri, her zaman ve her yerde, *yuvarlak sözlerle* "uluslar federasyonundan" ve "büyük küçük bütün ulusların ekonomik özgürlüğü"nden bol bol sözederler. Sosyalistler, burjuva milliyetçilerinin tersine, daima şunu söylemişlerdir ve şimdi de söylerler: *Bazı* uluslar (örneğin İngiltere ve Fransa) dış ülkelerde yatırım yaptıkça, yani küçük ve geri kalmış uluslara yüksek faizlerle *milyonlarca ve milyonlarca frank borç* verdikçe, ve bu küçük ve zayıf uluslar büyüklerin esaretinde kaldıkça "büyük küçük bütün ulusların ekonomik özgürlüğü" üzerine verilen söylevler iğrenç bir ikiyüzlülüktür.

Sosyalistler, Jouhaux ile Merrheim'ın kayıtsız şartsız oy verdikleri kararın *tek bir tümcesinin* bile, şiddetli bir şekilde protesto etmeksizin geçmesine izin vermezlerdi. Sosyalistler, bu kararın tam tersine, Wilson'un sözlerinin düpedüz yalan ve ikiyüzlülük olduğunu, çünkü onun savaştan milyonlar vuran burjuvazinin temsilcisi ve *ikinci* büyük emperyalist savaşa hazırlık olmak üzere Amerika'yı hızla silahlandıran bir hükümetin başı bulunduğunu; burjuva Fransız

hükümetinin ise kölesi olduğu finans kapital ile, İngiltere, Rusya ve başkalarıyla yaptığı gizli, emperyalist, yağmacı ve gerici sözleşmelerle elinin kolunun bağlı olduğunu, bu nedenle de demokratik ve "âdil" bir barış üzerine aynı yalanları yinelemekten başka bir şey yapamayacağını; böyle bir barış için savaşımın, emperyalizmin pisliğini örtmekten başka bir işe yaramayan yuvarlak, yavan, ılımlı, duygusal, anlamsız, gelişigüzel pasifist sözleri yinelemekle verilemeyeceğini; böyle bir savaşımın ancak halka *doğruları* söyleyerek; demokratik ve âdil bir barışın kurulabilmesi için bütün savaşan ülkelerin burjuva hükümetlerinin devrilmesi gerektiğini, bu amaca ulaşmak için de milyonlarca işçinin silahlanması, yaşam pahalılığının ve emperyalist savaşın halk yığınlarında yarattığı dehşetten yararlanılması gerektiğinin halka anlatılmasıyla mümkün olduğunu söylerlerdi.

İşte, sosyalistler, Jouhaux ile Merrheim'ın hazırladığı karara oy vermek yerine bunları söylerlerdi.

Paris'te CGT'ninki ile aynı zamanda toplanan Fransız Sosyalist Partisi Kongresi yalnız bunları söylemekle kalmadı, yukarda sözü edilenden *daha da beter* bir kararı da kabul etti. Bu karar, 20 çekimser, 109 muhalife karşı 2.838 oyla kabul edildi; yani karara oy verenler, sosyal-şovenler (Renaudel ve şürekâsı, sözde "çoğunlukçular") ile *longueciler* (Longuet yanlıları, Fransız kautskicileri) arasında kurulan bir *blok* idi!! Üstelik, zimmervaldci Bourderon ile Kienthalian, Raffin-Dugens de bu karara oy verdiler!!

Bu kararın tümünü buraya almayacağız, hem gereksiz şekilde uzun, hem de hiç ilgi çekici değil; içinde barış üzerine ılımlı, duygusal sözler var ve bunu hemen, Fransa'nın "ulusal savunmasını" desteklemeye devam olunacağının ilânı izliyor; yani Fransa'nın, İngiltere ve Rusya gibi daha büyük ve daha güçlü soyguncular ile işbirliği ile yürüttüğü emperyalist savaşın destekleneceği ilân olunuyor.

Fransa'da sosyal-şovenler (kautskici) ile pasifistler ve

zimmervaldcilerin bir kesimi arasındaki birlik, sadece CGT içinde değil, Sosyalist Parti içinde de gerçekleşti.

DÖRDÜNCÜ MAKALE (YA DA BÖLÜM). — ZİMMERWALD YOL AYRIMINDA

CGT Kongresinin raporunu içeren Fransız gazeteleri, Berne'e 28 Aralık'ta geldi ve 30 Aralık'ta Bern ve Zurich'te çıkan sosyalist gazeteler, Zimmerwald'in yürütme organı Berne ISK (*"Internationale Sozialistische Kommission"*), Uluslararası Sosyalist Komitenin yayınladığı başka bir bildiriyi yayınladılar. 1916 Aralığının son günlerine ilişkin bir tarihi taşıyan bu bildiri, Almanya ile Wilson'un ve öteki tarafsız ülkelerin yaptığı barış önerilerine değinmekte ve bütün bu hükümetlere ilişkin beyanlar anlatılarak hepsi de haklı olarak "barış komedisi", "kendi halklarını kandırmak için oynanan oyun", "diplomatların ikiyüzlü pasifist lafebelikleri" diye nitelendirilmektedir.

Bu komedi ve sahtekârlığa karşı bildiri, barışı kurmaya muktedir "tek gücün" uluslararası proletaryanın "silahlarını kendi kardeşlerine karşı değil, ülkelerinin düşmanlarına karşı çevirme konusundaki kesin kararı" olduğunu ilân ediyor.

Yukarıya aldığımız tümceler bugüne kadar Zimmerwald grubu içinde yanyana yaşayan temelden farklı iki görüşün artık ayrılmakta olduğunu açıkça ortaya koyuyor.

Bir yandan Turati, Almanya'nın, Wilson'un ve ötekilerin yaptıkları önerilerin, İtalyan "sosyalist" pasifizminin *"başka sözcüklerle ifadesi"* olduğunu kesinlikle ve doğru olarak ifade ediyor. Alman sosyal-şovenlerinin bildirileri ve Fransızların verdikleri oylar, her ikisinin de *politikalarına pasifist* bir maske takmanın gereğini takdir ettiklerini gösteriyor.

Öte yandan Uluslararası Sosyalist Komitenin bildirisi bü-

tüm savaşan ve tarafsız hükümetlerin pasifizmini bir ikiyüzlülük ve komedi olarak nitelemektedir.

Bir yandan Alman sosyal-şovenleri Südekum, David ve Schidemann, "Sosyal-Demokrat İşçi Grubu" ve Kautsky ile yakın zamanda yapılacak "sosyal-demokratik birliğin yeniden kurulmasını" ilân ederken, Jouhaux, Merrheim ile Bourderon, Longuet ve Raffin-Dugens, Renaudel, Sembat ve Thomas ile birlik oluyorlar.

Öte yandan, Uluslararası Sosyalist Komite, "sosyalist azınlıkları" "kendi hükümetlerine" ve "kendi sosyal-yurtsever uşaklarına (*Söldlinge*) karşı" yılmadan savaşıma çağırıyor.

Ya biri, ya öteki.

Ya, burjuva pasifizminin yavanlığını, budalalığını ve ikiyüzlülüğünü ortaya dökmek, *ya da* onu "sosyalist" pasifizm içinde "başka sözcüklerle" yinelemek. Jouhaux'a, Renaudel'lere, Legien'lere, David'lere karşı savaşım vermek *ya da* Fransız ya da Alman modelleri üzerinde boş pasifist söylevler vermek için onlarla işbirliğine girişmek.

İşte bu, sosyal-şovenler ile bir bölünmeye daima karşı çıkan Zimmerwald sağ kanadı ile Zimmerwald Konferansında kendisini sağ kanattan açıkça ayıran ve hem konferansta, hem de konferanstan sonra basında fikir platformunu ilân eden sol kanadın ileri görüşlülüğüdür. Barışın yaklaşması ya da hiç değilse barış sorununun bazı burjuva demokratlarınca tartışılmaya başlanılması, bu iki politika arasındaki belirli fikir ayrılığını raslansal değil, kaçınılmaz olarak ortaya çıkardı. Burjuva pasifistleri ile bunların "sosyalist" taklitçileri ya da izleyicileri, barışı, eskiden de şimdi de daima savaştan büsbütün ayrı bir şeymiş gibi anlatırlar, çünkü her iki cinsten pasifist de "savaşın barış politikasının bir devamı, barışın da savaş politikasının bir devamı olduğunu" hiç bir zaman anlayamamışlardır. Ne burjuvazi, ne de sosyal-şovenler, 1914-1917 savaşının daha önce değil-

se bile 1898-1914 emperyalist politikasının bir devamı olduğunu görmek istememişlerdir. Ne burjuva pasifistleri, ne de sosyalist pasifistler, burjuva hükümetleri devrimle devrilmedikçe, *bugünkü* barışın, emperyalist savaşın bir devamı olan emperyalist bir barış olacağını görmüyorlar.

Şimdiki savaşı nasıl saldırı ya da savunma gibi budalaca ve cahilce sözlerle değerlendirmeye kalkışıyorlarsa, somut tarihsel durumu, emperyalist devletler arasındaki fiilî somut savaşımı tamamen bir yana iterek barışı da aynı şekilde ahmakça bir yoldan değerlendirmeye yelteniyorlar. Sosyal-şovenler için, hükümetler ile burjuvazinin işçi partilerindeki bu ajanları için, savaşın ortaya döktüğü reformculuklarını ve oportünistliklerini *örtbas etmek* ve yığınlar üzerinde sarsılan etkilerini onarmak amacıyla barışın yaklaşmasına ya da sadece barış konuşmalarına dört elle sarılmak tamamen doğaldır. Zaten gördüğümüz gibi, Almanya ve Fransa'daki sosyal-şovenler, "muhalefetin" yumuşak ve ilkesiz pasifist kesimiyle "birleşmek" için büyük çaba harcıyorlar.

Hiç kuşkusuz Zimmerwald'de, uzlaşmaz iki politik tutum arasındaki ayrılığı örtbas etmek için çaba gösterilecektir. Bu çabaların iki çizgi boyunca yapıldığı farkedilmektedir. Yaygaracı devrimci sözleri (Uluslararası Sosyalist Komitenin bildirisindeki gibi) oportünist ve pasifist pratikle mekanik olarak birleştirme biçiminde "pratik" bir uzlaştırma yoluna gidilecek. İkinci Enternasyonalde böyle olmuştu. Huysmans ile Vandervelde'nin bildirileri ve bazı kongre kararlarındaki tantanalı devrimci sözler, Avrupa partilerinin çoğunun oportünist uygulamalarını maskeleme ödevini gördü. Ama bu sözler, bu uygulamayı, ne değiştirdi, ne de onunla başa çıkabildi. Bu taktiklerin Zimmerwald'de de başarılı olacağı çok kuşkulu. "İlkelerde uzlaştırıcılar" şu iddiaları öne sürerek marksizmi tahrife çalışacaklardır: reform, devrimi ortadan kaldırmaz; bazı ulusların sınırlarında, ya

da uluslararası yasada, ya da silah harcamalarında vb. bazı "iyiye doğru adımları" içeren emperyalist bir barış, devrimci hareketin "bir gelişme basamağı" olması bakımından devrimci hareketle pekâlâ yanyana bulunabilir.

Bu, marksizmin bir tahrifidir. Reform, devrimi elbette ortadan kaldırmaz. Ama, bugünkü harekette sözkonusu sorun, bu değildir. Sorun, devrimcilerin reformcular önünde *kendilerini* değiştirmemeleri, bozmamalarıdır; yani sosyalistler, kendi devrimci görevleri yerine reformcu görevleri koymamalıdırlar. Avrupa, devrimci bir durum içinde yaşamaktadır. Savaş ile yaşam pahalılığı, bu durumu daha da ağırlaştırmaktadır. Savaştan barışa geçiş bu durumu doğal olarak değiştirmeyecektir, çünkü, şu anda ellerinde yetkin silahlar bulunan milyonlarca işçinin, Karl Liebknecht'in öğüdünü izlemek yerine, yani silahlarını *kendi* burjuvazisine karşı çevirmek yerine, kendilerinin "tatlı tatlı silahsızlandırılmalarına" izin vereceklerine inanmak için ortada bir neden yoktur.

Bu sorun, pasifist Kautsky'nin ortaya attığı gibi değildir: ya reformcu siyasal bir kampanya, ya da reformların yadsınması. Bu, sorunun burjuvaca ortaya konuşudur. Sorun şu: tümüyle başarılı olmasa bile yan ürünleri reformlar olan devrimci savaşım (dünyadaki devrimlerin tarihi bunun doğruluğunu tanıtlamıştır), ya da reform gevezeliği ve reform vaatleri.

Şimdi pasifizm olarak ortaya çıkan Kautsky, Turati ve Bourderon reformizmi, sadece devrim sorununu bir yana koymakla kalmıyor (ki, bu bile *başlı başına* sosyalizme ihanettir), pratikte bütün sistemli ve sürekli devrimci çalışmaları terketmekle yetinmiyor, sokak gösterilerinin örgütlenmesini bile serüvencilerin işi diye damgalamaya kalkıyor (26 Kasım 1915 tarihli *Die Neue Zeit*'ta Kautsky böyle diyor). Devrimci savaşımın Südekum, Legien, Renaudel, Thomas gibi açık ve kararlı muarızlarıyla birlik olmayı savunmaya

kadar götürüyor işi.

Bu reformculuk, devrimci marksizmle tam bir uyuşmazlık içindedir. Devrimci marksizmin görevi, bir yandan devrimci savaşımın gelişmesi amacıyla ve bu savaşım sırasında reformlardan yararlanmayı reddetmemekle birlikte, açıkça devrimi savunmak, burjuva hükümetlerini devirmek ve iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi için Avrupa'daki bugünkü devrimci durumdan azamî ölçüde yararlanmaktır.

Yakın gelecek, genellikle Avrupa'daki olayların gelişmesinin ve özellikle, Zimmerwald'in iki kesimi arasındaki savaşım da dahil, reformcu pasifizm ile devrimci marksizm arasındaki savaşımın nasıl bir şekil alacağını ortaya koyacaktır.

Zurich, 1 Ocak 1917,
31 Ocak 1917 tarihli
Sosyal-Demokrat
n° 58'de yayınlandı.

[DÖRT]

BALKANLARDAKİ VE İRAN'DAKİ OLAYLAR

RUSYA'DAKİ ve bütün Avrupa'daki siyasal basın, son zamanlarda Balkanlardaki olaylarla yakından ilgileniyor. Bir süre Avrupa savaşı çok yakın göründü; bu tehlike, pek de savuşturulmuş olmamakla birlikte, şimdi daha çok her şeyin bir gürültü ve yaygarayla geçiştirileceği ve böylece savaştan kaçınılacağı daha olağan görünüyor.

Şimdi biz, bu bunalımın niteliğine ve bunalımın Rusya'da işçi partisine yüklediği görevlere bir gözatalım.

Asya halklarının siyasal uyanmasında Rus-Japon Savaşı ile Rus Devriminin büyük etkileri oldu. Ne var ki, bu uyanma, bir ülkeden ötekisine öylesine ağır yayıldı ki, Rus karşı-devrimi İran'da kesin bir rol oynadığı ve oynamaya

devam ettiği halde, Türkiye'de devrim, başlarında Rusya olmak üzere büyük devletlerin karşı-devrimci koalisyonu ile yüzyüze geldi. Avrupa basını ile diplomatik demeçlerin genel havasının bu sözlere karşıt düşer gibi göründüğü doğrudur. Bu demeçlerle yarı-resmî basına bakılacak olursa, ıslahat yapmış bir Türkiye'ye karşı genel bir "sempati", onun meşrutî rejiminin güçlenmesi ve gelişmesi için yaygın bir istek vardır, ve burjuva Genç Türklerin "ılımlı tutumları" her yanda övgüyle karşılanmaktadır.

Bütün bu güzel sözler, Avrupa'nın bugünkü gerici hükümetlerinin ve gerici burjuvazisinin burjuvaca ikiyüzlülüğünün tipik bir belirtisidir. İşin doğrusu şudur ki, bugün kendisine demokrasi diyen tek bir Avrupa ülkesi, kendisinin demokrat, ilerici, liberal, radikal vb. olduğunu öne süren Avrupa'daki tek bir burjuva partisi, Türk devriminin başarıya ulaşması ve kökleşmesi için içten gelen bir istek göstermemiştir. Tersine, bunların hepsi de onun başarısından *korkmaktadırlar*; çünkü bu başarının kaçınılmaz sonucu, bir yandan bütün Balkan uluslarında bağımsızlık ve gerçek demokrasi isteklerinin uyanması olabileceği gibi, öte yandan, bu olay, İran devriminin zafere ulaşmasını sağlayabilir, Asya'daki demokratik harekete taze bir güç kazandırabilir, Hindistan'da bağımsızlık savaşımını şiddetlendirebilir, Rusya'nın bütün sınırları boyunca özgür uluslar yaratabilir... ve sonuçta çarlığın zorbalık politikasını engelleyebilecek ve Rusya'da devrim ateşini körükleyebilecek yeni koşulları meydana getirebilirdi.

Aslında, bugün, Balkanlarda, Türkiye'de ve İran'da gördüğümüz şey, Asya'da yükselmekte olan demokrasi dalgalarına *karşı* Avrupa büyük devletlerinin karşı-devrimci bir koalisyonudur. Hükümetlerin bütün çabası, Avrupa'nın bütün "büyük" gazetelerinin söylevleri bu gerçeği örtbas etmeye, kamuoyunu yanıltmaya ve sözde uygar Avrupa uluslarının, uygarlıkta geri, ama demokrasiye ulaşma çabaları

çok canlı Asya uluslarına karşı kurdukları *karşı-devrimci koalisyonu*, ikiyüzlü konuşmalar ve diplomatik dalaverelerle gözden saklamaya yönelmiştir. İşte bu aşamada siyasetin proleterce özü, bu burjuva ikiyüzlülüğünün maskesini indirmek ve ülke içinde proletaryanın girişeceği savaşımdan korktuğu için Asya'daki devrimci hareketlere karşı jandarma rolü oynamaya kalkışan, başkalarını da bu rolü oynamaya isteklendiren Avrupa hükümetlerinin gerici niteliğini geniş halk yığınlarına açıklamaktadır.

Avrupa, bütün Türkiye ve Balkan olayları etrafında yoğun bir entrika ağı ördü ve sokaktaki adam, diplomatlar tarafından boyuna aldatılıyor. Bunlar, gelişmekte olan olayların anlamını gözden saklamak çabası içinde, halkın dikkatini ufak tefek şeylere, ikinci derecede olaylara ve bugünkü gelişmenin bireysel yanlarına çekmeye çalışmaktadırlar. Bunun tam tersine bizim görevimiz, uluslararası sosyal-demokrasinin görevi, bu gelişmeler arasındaki yakın ilişkileri halka göstermek, temel eğilimleri ve olayların altında yatan itici güçleri meydana çıkarmak olmalıdır.

Mümkün olduğu kadar büyük lokma "koparmak" ve topraklarını, sömürgelerini genişletme açgözlülüğü şeklinde ortaya çıkan kapitalist devletlerarası rekabet, Avrupa'ya bağımlı ya da onun tarafından "korunan" uluslar arasında bağımsız bir demokratik hareket korkusuyla birleşerek bütün Avrupa politikasının iki ana unsurunu oluşturuyor. Genç Türkler ılımlı ve çekingen oldukları için övülüyorlar; yani Türk devrimi zayıf olduğu, halk yığınlarını gerçekten bağımsız harekete itmediği, Osmanlı İmparatorluğunda başlalayan proleter savaşıma düşman olduğu... ve aynı zamanda Türkiye'nin soyulması sürüp gittiği için övülüyor. Genç Türkler, Türk topraklarının yağmasının devamına olanak verdikleri için övülüyorlar. Bunlar, bir yandan Genç Türkleri övüyorlar, bir yandan da amacı düpedüz *Türkiye'nin bölüşülmesi* olan politikaya devam ediyorlar. Bu konuyla ilgili

olarak sosyal-demokrat *Leipziger Volkszeitung* şu doğru ve yerinde yorumu yaptı:

"Mayıs 1791'de, ülkelerin refahı ile gerçekten ilgili ileri görüşlü devlet adamları, Polonya'da politik bir reform yaptılar. Prusya Kralı ile Avusturya İmparatoru, 3 Mayıs Anayasasını övdüler ve bunun 'komşu ülkeye refah getireceğini' söylediler. Bütün dünya, Polonyalı reformcuları, Parisli jakobenlerin aksine 'ılımlı' hareket ettikleri için göklere çıkardı. ... 23 Ocak 1793'te Prusya, Avusturya ve Rusya aralarında bir antlaşma imzalayarak Polonya'yı bölüştüler!

"Ağustos 1908'de Genç Türkler siyasal reformlarını alışılmamış bir kolaylık ve yumuşaklık içinde yürüttüler. Bütün dünya basını, kendilerini, Rusya'daki o korkunç sosyalistlerin aksine, böylesine saygıdeğer bir ılımlılık gösterdikleri için övdü. ... Şimdi, Ekim 1908'de Türkiye'nin bölüşülmesinin belirtisi diye kabul edilebilecek bir dizi gelişmelere tanık oluyoruz."

Gerçekten de, şu diplomatların *sözlerine* inanıp da, *yaptıklarına*, yani devrimci Türkiye'ye karşı büyük devletlerin giriştikleri ortak harekete aldırmamak büyük bir çocukluk olur. Bugünkü gelişmelerin, birkaç ülkenin dışişleri bakanları ile devlet başkanlarının toplantılarından ve görüşmelerinden sonra ortaya çıkmış olması *gerçeği* bile bu diplomatik demeçlere bağlanan safça inançları yıkmaya yeter. Ağustos ve Eylül aylarında, Genç Türk devriminden hemen sonra ve Avusturya ve Bulgaristan deklarasyonlarından hemen önce, Bay İzvolski,[45] Kral Edvard ve Fransız Cumhuriyeti Başbakanı Clemenceau ile Karshad ve Marienhad'da; Avusturya ve İtalyan dışişleri bakanları Bay Von Aehrenthal ile Bay Tittoni, Salzburg'da buluştular ve bunların ardından İzvolski ile Aehrenthal, 15 Eylülde Buchloe'da; Bulgar Prensi Ferdinand ile İmparator Franz-Joseph, Budapeşte'de; İzvolski, Alman dışişleri bakanı Von Schoen ile; Tittoni, İtalyan Kralı ile görüştüler.

Bu gerçekler yorum gerektirmez. Avusturya ve Bulgaristan'ın *harekete* geçmesinden önce *bütün önemli* noktalar üzerinde, krallar ve bakanlar arasındaki gizli ve kişisel görüşmelerle altı büyük devlet, Rusya, Avusturya, Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere *arasında* anlaşmaya varılmıştı. *Bundan sonra* basında, Aehrenthal'in, Avusturya'nın Bosna ve Hersek'i ilhak etmesini, İtalya, Almanya ve Rusya'nın kabul ettiklerini ifade eden sözlerinin doğru olup olmadığı üzerine kopartılan fırtınalar *başından sonuna kadar* ancak liberal budalaları kandırabilecek *bir komedi* ve *tam bir aldatmacaydı*. Avrupa'nın dış politika ustaları —İzvolski'ler, Aehrenthal'ler ve öteki taçlı eşkiya çeteleri ile bunların bakanları—, bu kemiği, basının önüne bilerek atmışlardır: haydi baylar, kim kimi kandırdı, kim kimi aldattı, Avusturya Rusya'yı mı, yoksa Rusya Avusturya'yı mı aldattı; Berlin Antlaşmasını,[46] "ilk" kez kim yırttı; büyük devletler arasında yapılması önerilen konferansa karşı çeşitli tutumlar nelerdir ... ve daha bunun gibi şeyler üzerinde hırlaşın durun. Halkın dikkatini bu gibi ilginç ve önemli —ama ne önemli— sorunlara lütfen çekmeye devam edin. *Gerçekten önemli sorunları,* yani ana nokta üzerinde bir hazırlık anlaşmasına vardığımızı; Genç Türk devrimine karşı girişilecek faaliyeti, bunun ardından da Türkiye'nin bölüşülmesi için atılacak adımları, şu ya da bu bahaneyle Çanakkale Boğazı sözleşmesinin gözden geçirilmesini isteyebilmemiz ve Rusya'da çarlık zorbalığının İran devrimini boğazlamasına gözyumulmasını gizleyebilmemiz için bizim de tam istediğimiz budur zaten. Sorunun canalacak noktası bu olduğu gibi, gerici Avrupa burjuvazisinin liderleri olan bizlerin, gerçekten istediğimiz de, uyguladığımız da budur. Basındaki ve parlamentodaki liberal ahmaklar, bu işin nasıl başladığını, kimin ne dediğini, sömürgelerin yağma edilmesi ve demokratik hareketlerin ezilmesi politikasının hangi biçime sokularak imzalanıp mühürleneceğini ve dünyaya sunulacağını, istedikleri kadar tar-

tışabilirler.

Bütün büyük Avrupa devletlerinde —bugün için "tatmin edilmiş" olan Avusturya dışında— liberal basın, *kendi* hükümetlerini, *kendi* ulusal çıkarlarını yeterince savunmamakla suçluyor. Her yerde liberaller, kendi ülkelerini ve hükümetlerini durumdan "yararlanmada" pek beceriksiz davranmış, kandırılmış vb. gibi gösteriyorlar. Bizim kadetlerin[47] politikaları da tıpkı böyle. Ne zamandır, Avusturya'nın başarısının kendilerini kıskandırdığını söyleyip duruyorlar (bunlar Bay Milyukov'un kendi sözleri). Genellikle liberal burjuvazinin, özellikle bizim kadetlerin bu politikası, en bayağı biçimde ikiyüzlülük, gerçek gelişmeye ve özgürlüğe en pis şekilde ihanettir. Çünkü bu, her şeyden önce, gerici hükümetlerin entrikalarını örtbas ederek yığınların demokratik bilincini uyuşturmaktır. İkincisi, bu, her ülkeyi etkin dış politika denilen bir politikayı izlemekte serbest bırakmak, yani sömürgecilik sistemini, Balkan işlerine büyük devletlerin karışmalarını ve her çeşit gerici müdahaleyi kabullenmek demektir. Üçüncüsü, gericilerin ekmeğine yağ sürmek; halkı, *bizim* neler alabileceğimiz, yağmadan *bizim* de hissemize neler düşeceği, *bizim* de *kendimiz* için neleri pazarlık konusu edebileceğimiz konularıyla ilgilendirmektir. Şu durumda gerici hükümetlerin de en fazla gereksinmeleri olan şey, toprak ilhakları ve "tazminat" talepleri gibi şeylerin "kamuoyu" tarafından desteklendiğini iddia edebilmek için bir fırsatın ele geçirilmesidir. Bakınız, diyorlar bu hükümetler, kendi ülkemin basını bile beni fazla cömertlikle, ulusal çıkarları yeteri derecede savunmamakla, pek yufka yürekli olmakla suçluyor; ve bunun ardından da bir savaş tehdidi savruluyor. Sonuçta benim isteklerim gayet "yerinde ve aklayatkındır" ve tümüyle yerine getirilmesi gerekir, deniliyor!

Rus kadetlerinin politikası, tıpkı Avrupa liberal burjuvazisi gibi gerici hükümetlere boyun eğmeyi, sömürgelerde-

ki zulüm ve yağmayı savunmakta ve başka ülkelerin içişlerine karışmaktadır. Kadetlerin izledikleri politikanın asıl zararlı yanı, "muhalefet" bayrağı altında yürütülmesi ve bu yüzden de birçok kimseyi yanıltması, Rus hükümetine inanmayanların güvenini kazanması ve yığınları ifsat etmesidir. Bunun için Dumadaki milletvekillerimiz ile bütün parti örgütlerimizin, otokrasinin gerici politikası ile kadetlerin şike muhalefetleri arasındaki *ilişkileri —Duma kürsüsünden,* broşürlerde ve toplantılarda— açığa vurmaksızın, Balkan olayları hakkında sosyal-demokratik propaganda ve ajitasyonda tek ileri adım atamayacağımızı akıllarından çıkarmamaları gerekir. Kadetlerin dış politikasının *öz olarak aynı* olduğunu açıklamaksızın, çarlık hükümetinin politikasının zararlarını ve gericiliğini halka anlatmamıza olanak yoktur. Kadetlerin lafebelikleri, poz yapmaları, art niyetleri ve hilelerine karşı savaşım vermeksizin, dış politikada şovenlik ve zorbalıkla savaşamayız.

Liberal burjuvazinin görüşlerine ödün vermenin sosyalistleri nereye götürdüğü aşağıdaki örnekte görülebilir. Ünlü oportünist dergi *Sozialistische Monatschefte*'de[48] (*Sosyalist —???— Aylık Dergi)* Max Schippel,[49] Balkan bunalımı üzerine şunları söylüyor: "Hemen bütün düşünen parti üyeleri, daha geçenlerde Berlin Merkez Organımızda (*Worwaerts)* ifade olunan görüşün, yani Balkanlardaki bugünkü ya da gelecekteki devrimlerin Almanya'yı ilgilendirmediği görüşünün yanlış olduğunu düşünmektedirler. Kuşku yok ki, toprak ele geçirme peşinde koşmamalıyız. ... Ama şuna da kuşku yoktur ki, Avrupa ile Asya'nın tamamı ve Afrika'nın bir kısmı arasında önemli bir bağ meydana getiren bu bölgedeki devletlerin çoğunun bizim uluslararası durumumuz üzerinde doğrudan bir etkisi vardır. ... Bugün için, gerici Rusya'nın, sonucu belirleyici bir önemi yoktur. ... Binsekizyüzellilerde demokratların gördüğü şekilde Rusya'da her zaman ve her yerde bir düşman görmemiz için hiç bir ne-

den yoktur."

Sosyalist pozları takınan bu budala liberal, "İslav kardeşler için duyulan kaygı" perdesi ardına gizlenen gerici Rus entrikalarını farkedememiştir! "Biz" (yani Alman burjuvazisi) ve "bizim" durumumuz gibi sözcükleri kullanarak, ne Genç Türk devrimine indirilen darbeyi ne de İran devrimine karşı Rusya'nın tutumunu göremediğini ortaya koymuştur.

Schippel'in sözleri, derginin 22 Ekim tarihli sayısında çıkmıştır. 18 Ekimde *Novoye Vremya*,[50] "Tebriz'de karışıklığın inanılmaz derecelere ulaştığını" ve kentin "yarı-vahşî devrimciler tarafından yakılıp yıkıldığını ve yağma edildiğini" iddia eden iç sızlatıcı bir makale yayınladı. Yani kısacası, Tebriz'de devrimin şahın birliklerine karşı kazandığı zafer, bu yarı-resmî Rus dergisinin kanını başına çıkartıyordu. Dergi, İran devrimci güçlerinin lideri Settar Han'a[51] "Aderbaycan Pugaçov'u" diyordu (Aderbaycan ya da Azerbaycan, İran'ın kuzey eyaleti olup, Reclus'a göre, İran toplam nüfusunun beşte-birine sahiptir, Tebriz ise eyaletin başkentidir). "İnsanın sormaya hakkı var" diye yazıyor *Novoye Vremya*, "Rusya, İran sınırında kârlı ticaretimizi mahveden bu rezaletlere ne zamana kadar gözyumacak? ... Şurası da unutulmamalıdır ki, bütün Doğu Transkafkasya ve Aderbaycan etnolojik bir bütündür. ... Transkafkasya'daki yarı-aydın Tatarlar, Rus uyruğu olduklarını unutarak, Tebriz'deki karışıklıklar karşısında sevgi gösterilerinde bulunmuşlar ve bu kente gönüllüler göndermişlerdir. ... Daha da önemlisi, Rus sınırı üzerindeki Aderbaycan yatıştırılmalıdır. Koşullar gerektirirse, istemeye istemeye de olsa, Rusya, ne yazık ki, bu görevi üzerine alabilir."

20 Ekimde Alman *Frankfurter Zeitung*, St. Petersburg'dan verdiği bir haberde, Rusya'nın Aderbaycan'ı işgalinin "tazminat" şeklinde kabul edileceği bildiriliyordu. 24 Ekimde, aynı gazete, Tebriz'den verilen bir telgrafı yayımlıyor-

du: *"İki gün önce, süvari ve topçuların desteklediği altı Rus piyade taburu İran sınırını geçti, bunların bugün Tebriz'e girmeleri beklenmektedir."*

Max Schippel'in kölece bir tutumla, verilen güvenceleri yinelediği, liberal ve polis basınının, Alman işçilerini, Rusya'nın gerici bir güç olarak öneminin tarihe karıştığını, Rusya'yı her zaman bir düşman gibi görmenin bir yanılgı olduğunu *yaygarayla* ilân ettikleri gün, Rus birlikleri İran sınırını geçiyorlardı.

Yani Kanlı Nikola'nın kıtaları, İranlı devrimcileri bir kez daha kıracaklar. Resmî olmayan Lyahov'u[52] Aderbaycan'ın resmî işgali izleyecek ve Nikola I'in Macaristan devrimine karşı askerî birlikler gönderdiği, 1849 yılında Rusya'nın Avrupa'da yaptığı şeyler, şimdi de Asya'da yinelenecek. O zamanlar Avrupa'daki burjuva partileri arasında, günümüzde bütün burjuva demokratlarının yaptıkları gibi özgürlük üzerine ikiyüzlü söylevler vermek yerine, özgürlük için dövüşmeyi göze alan katıksız demokratlar vardı. Rusya, o günlerde, birkaç Avrupa ülkesine karşı, Avrupa'nın jandarmalığı rolünü oynuyordu. Bugün bütün kodaman Avrupa devletleri, içlerinde "kızıl" Clemenceau'nun "demokratik" cumhuriyeti de dahil, proletaryaya yararlı olur nedeniyle ülke içinde demokrasinin gelişmesinden ödleri koptuğu için, Asya'da jandarma rolü oynamada Rusya'ya yardım ediyorlar.

Rusya'nın İran devrimine karşı giriştiği "hareket serbestliği", kuşku yok ki, Rusya, Avusturya, Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere'nin *karşı-devrimci Eylül komplolarının bir kısmıydı.* Bunun gizli bir dokümanda yazılıp yazılmadığı (belki de bu doküman, uzun yıllar sonra tarihsel belgeler arasında yayınlanır) ya da bunun yalnızca İzvolski tarafından en yakın danışma arkadaşlarına anlatılmış olması ya da "işgalden" "ilhaka" geçmek niyetinde olduklarını "ima" etmesi; Rusların, Lyahov politikasından belki de "işgale"

geçmek istemeleri ya da bu konuda girişilen başka tertipler... Bunların hiç birinin de en ufak önemi yoktur. Önemli olan, resmî olmamakla birlikte, büyük devletlerin karşıdevrimci Eylül komplosunun *bir gerçek* olması ve bu olayın öneminin her geçen gün daha da belirgin duruma gelmesidir. Bu, Asya'daki devrimi doğrudan ezmek ya da en azından ona yan darbeler vurmak için girişilmiş bir tertipti. Gene bu, Balkanlarda bugün yapılan, yarın da İran'da, ve belki de öbür gün Küçük Asya ve Mısır'da yapılacak sömürge yağması ve toprak ele geçirme politikasının devamı için girişilmiş bir tertipti.

Ancak bir dünya devrimi, taçlı eşkiyalar ile uluslararası sermayenin bu ortak kuvvetini yokedebilir. Bütün sosyalist partilerin en önde gelen görevi, yığınlar arasında ajitasyonu yoğunlaştırmak, bütün ülkelerin diplomatlarının hünerlerini ortaya çıkarmak, bütün gerçekleri halkın gözleri önüne sermektir; hem jandarma görevini doğrudan yapan ve hem de bunları kışkırtan, malî bakımdan destekleyen *bütün müttefik devletlerin* bayağı rolleri hiç istisnasız gözler önüne serilmelidir.

Şimdi İzvolski'nin bir konuşma yapması, kadetlerin ve oktobristlerin soru önergeleri vermeleri umulan Dumadaki Rus sosyal-demokrat milletvekillerine, çok ağır, ama aynı zamanda çok soylu ve âcil bir görev düşmektedir. Sosyal-demokrat milletvekilleri, önde gelen gerici bir iktidarın ve baş karşı-devrim tertipçisi bir politikanın göstermeliği olan bir kuruluşun üyesidirler, ve bu milletvekilleri, gerçekleri *olduğu gibi anlatma* cesaretini ve bunun yollarını mutlaka içlerinde bulmalıdırlar. Böyle bir zamanda, zorbalığın aleti Dumadaki sosyal-demokrat milletvekilleri, en çok belbağlanan kimselerdir. Dumada onlardan başka *kimse*, çarlığa karşı *kadetler ile* oktobristlerden *farklı* bir protesto sesi yükseltmeyecektir. Ve böyle bir anda ve bugünkü koşullar altında kadetlerin protestosu hiç ses çıkartmamaktan daha

kötüdür, çünkü bu protesto *aynı toptan kesme* kapitalist çakal sürüsünün *arasından* ve aynı çakal politikası adına yapılacaktır.

Bizim Duma grubumuz ile öteki parti örgütlerimiz, bu nedenle hemen işe girişmelidirler. Yığınlar arasında ajitasyon böyle zamanda, başka zamanlara göre yüz kez daha önemlidir. Üç konu bütün parti ajitasyonlarında ilk yeri almalıdır. Önce, bütün gerici ve liberal basının —Yüz-Karalardan[53] kadetlere kadar— tersine, sosyal-demokratlar, diplomatik konferans oyunlarını; büyük devletler arasındaki antlaşmaları; Avusturya'ya karşı İngiltere ile, ya da Almanya'ya karşı Avusturya ile, ya da benzeri ittifakları açığa vurmalıdır. Bizim görevimiz, büyük devletler arasında geçici bir fesat tertibinin varlığını, bu tertibin hükümetlerce her yerde yapıldığı ve açık görüşmeler perdesi altında gizlendiğini gözler önüne sermektir. Politikamız, bu diplomatik güldürüyü yermek, halka doğruları anlatmak, uluslararası proleter düşmanı gericiliği sergilemektir! Sonra, bu fesat tertibinin iddia edilen değil, gerçek sonuçlarını açıklamak, yani Türk devrimine vurulan darbeyi, İran devriminin boğazlanmasında Rusya'nın yardımını, öteki ulusların içişlerine karışmayı, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı gibi temel bir demokratik ilkenin çiğnenmesini ve bunların sonuçlarını ortaya çıkarmaktır. Bu hak (ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı) hem bizim partimizin ve hem de dünyadaki bütün sosyal-demokrat partilerin programlarında ön planda savunulmuştur. Bir yandan Avusturyalıların, öte yandan Rusya'daki zorbaların "İslav Kardeşleri" için kaygı duymalarından daha gerici bir şey olamaz. Bu "kaygı", aslında, Rusya'ya, uzun süredir Balkanlarda büyük bir ün kazandıran bayağı entrikaları maskelemek için kullanılmaktadır. Bu "kaygı" her zaman şu ya da bu Balkan ülkesindeki *gerçek* demokrasinin boğazlanmasıyla sonuçlanmaktadır. Büyük devletlerin Balkan ulusları için duy-

dukları "kaygı"yı göstermelerinin tek bir içten yolu vardır; bu da, bu ulusları rahat bırakmak, yabancı müdahalelerle bunların rahatını kaçırmamak, Türk devriminin tekerleğine çomak sokmaktan vazgeçmektir. Ne var ki, işçi sınıfı, burjuvaziden bu türlü bir politika bekleyemez.

Bütün burjuva partileri, bizim kadetler de dahil, ismen en liberal ve "demokratik" olanlar bile, kapitalist dış politikayı destekliyorlar. İşte sosyal-demokratların, özel bir özenle halkın bilgisine ulaştıracakları üçüncü şey de budur. Liberaller ile kadetler bütün niyet ve amaçlarında kapitalist uluslar arasındaki bugünkü rekabetten yanadır; Yüz-Karalar ile aralarındaki tek fark bunun şekli üzerindedir, ve sadece şimdi hükümetlerin dayandıklarından farklı uluslararası antlaşmalar üzerinde ısrar etmektedirler. Burjuva dış politikasının bir çeşidi yerine aynı politikanın başka bir çeşidi için girişilen bütün bu savaşımlar ve hükümete (soygun ve müdahalede!) geri kaldığı için yöneltilen bu liberal sitemlerin halk yığınları üzerinde çok bozucu etkileri olmaktadır. Oysa, bütün sömürge politikasına, yabancı topraklar, yabancı halklar, yeni ayrıcalıklar, yeni pazarlar, Boğazların denetimi gibi şeyler için yürütülen bütün müdahale ve kapitalist savaşım politikasına paydos! Sosyal-demokratlar, "barışçı ve âdil" kapitalist gelişme gibi budalaca bir ütopyaya belbağlayamazlar. Onlar, dünyada barış ve özgürlüğün tek savunucusunun uluslararası devrimci proletarya olduğunu bilerek kapitalist topluma karşı bütünüyle savaşım verirler.

Not. — Bu makale basılmaya yollandıktan sonra, gazeteler, *St. Petersburg Telgraf Ajansının,* Rus birliklerinin İran sınırını geçtikleri hakkındaki haberleri yalanlayan bir haberini yayımladılar. Bu haber, 24 Ekim tarihli *Frankfurter Zeitung*'un ikinci sabah baskısında yayımlandı. *Üçüncü* baskıda İstanbul'dan 24 Ekim akşamı saat 10.50'de verilen bir haber vardı ve bu haberde, İran sınırını geçen Rus birlikleriyle ilgili haberlerin 24 Ekim gecesi İstanbul'a geldiğini söylüyordu. Dış basın, *sosyalist gazeteler ha-*

riç, Rusya'nın İran'ı istilâsını sessizlikle geçiştiriyor.

Özetlersek: Biz, şimdilik, bütün gerçeği bilecek durumda değiliz. Ne olursa olsun, çarlık hükümeti ile *St. Petersburg Telgraf Ajansının* "yalanlamalarına" güvenilemez. Rusya'nın, büyük devletlerin bilgisi altında, her türlü entrikadan tutun da askerî birlikler göndermeye kadar elindeki bütün olanaklarla, İran devrimine karşı savaşım verdiği bir gerçektir. Aderbaycan'ı işgal politikası ise her türlü kuşkudan uzaktır. Ve eğer askerî birlikler henüz sınırı geçmedilerse bile bu konuda bütün hazırlıklar büyük bir olasılıkla çoktan yapılmıştır. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Proletarya n° 37,
16 Ekim 1908.

[BEŞ]

İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ

(SEÇME)

I

Avrupa'nın başlıca sosyalist partilerinin bütün inançlarını ve görevlerini bir yana bıraktıkları doğru mu? Bu, hiç kuşkusuz, ne hainlerin, ne de bunlarla dostça geçinme ve bunları hoşgörme zorunda olduğunu bilen —ya da bildiğini zanneden— kimselerin tartıştıkları bir konu değil. İkinci Enternasyonaldeki çeşitli "otoritelere" ve bunların Rus sosyal-demokratları arasındaki fikir arkadaşlarına ne kadar hoş gelmese de gerçeklerle yüzyüze gelmek, her şeyi olduğu gibi kabul etmek zorundayız; işçilere işin içyüzünü anlatmamız gerekir.

Sosyalist partilerin, savaştan önce ve savaşın çıkacağını bilerek görevlerini ve kullanacakları taktikleri saptadıkla-

rını gösteren olgular var mı? Hiç kuşkusuz var. 1912 Basle Uluslararası Sosyalist Kongresinde kabul edilen karar var, ve biz, bu kararı, sosyalizmin unutulan ülkülerini anımsatan bir belge olarak, aynı yıl içinde toplanan Alman Sosyal-Demokrat Partisi Chemnitz Kongresinde kabul edilen kararla birlikte yeniden yayınlıyoruz. Bütün ülkelerdeki savaş aleyhtarı yaygın propaganda ve ajitasyon edebiyatını özetleyen bu karar, savaş hakkında ve savaşa karşı uygulanacak taktikler üzerinde sosyalistlerin görüşlerinin en tam ve kesin, en ciddî ve resmî ifadesidir. Dünkü enternasyonalin, bugünkü sosyal-şovenizmin otoritelerinden hiç birisinin —ne Hyndman ile Guesde'in, ne de Kautsky ile Plehanov'un— okurlarına bu kararı anımsatmaya cesaret edememelerini, insan, ancak ihanet sözcüğüyle niteleyebilir. Bunlar, karar hakkında tek söz söylemiyorlar ya da (Kautsky gibi) ikinci derecede önemi olan yerleri alıyorlar da, gerçekten önemli yerlerini atlayıp geçiyorlar. Bir yandan en "sol" ve keskin devrimci kararlar, öte yandan bu kararların en utanmaz bir şekilde rafa kaldırılması ve yadsınması; işte bu, enternasyonalin çöküşünün en göze batan belirtisi ve aynı zamanda, bugün artık az raslanan bir saflıkla, eski ikiyüzlülüğü sürdürme gibi hilekârca bir hevese kendisini kaptırmış olanların, sosyalizmin yalnızca kararlarla "düzeltilebileceğine" ve "çizgisinin doğrultulabileceğine" inanacaklarını gösteren en kuvvetli kanıtıdır.

Daha dün denebilecek kadar kısa zaman önce, savaştan önce, Hyndman, emperyalizmi savunacak kadar dönüş yaptığı zaman, bütün "saygıdeğer" sosyalistler onu kafadan hasta birisi saydı ve herkes ondan küçümseyerek sözaçıyordu. Bugün, bütün ülkelerin seçkin sosyal-demokrat liderlerinden çoğu, tümüyle Hyndman'ın durumuna düştüler; bunların birbirlerinden tek farkı, fikir ve tutumlarındaki ufak tefek ayrılıklardır. "Mr." Hyndman hakkında küçümseyerek bir şeyler yazan ama "Yoldaş" Kautsky'den saygıyla

(ya da dalkavuklukla?) sözeden, örneğin *Naşe Slovo* yazarları gibi kimselerin medenî cesaretlerini niteleyebilecek uygun bir politik deyim bulamıyoruz. Böyle bir tutum, sosyalizme ya da insanın genel olarak inançlarına olan saygısıyla bağdaştırılabilir mi? Eğer Hyndman'ın şovenizmini yanlış ve yıkıcı buluyorsanız, aynı eleştiriyi ve saldırıyı bu gibi görüşlerin daha etkili ve daha tehlikeli savunucusu Kautsky'ye de yöneltmeniz gerekmez mi?

Guesde'in görüşleri, Guesde'ci Charles Dumas tarafından *Bizim İstediğimiz Barış* adlı broşürde geçenlerde epey ayrıntılı olarak ifade olundu. Broşürün başında kendisini "*Chef du Cabinet de Jules Guesde*" diye tanıtan bu kişi, sosyalistlerin daha önceki yurtsever bildirilerini doğal olarak "aktarıyor" (Alman sosyal-şoveni David de anayurdun savunulması konusundaki son broşüründe aynı şeyi yapıyor), ama bu arada nedense Basle Bildirisini unutuyor! Şovenist bayağılıkları büyük bir ciddiyet havası içinde sunan Plehanov da aynı şekilde bildiriyi es geçiyor. Kautsky de aynen Plehanov gibi yapıyor: Basle Bildirisinden aktarmalar yaparken bütün devrimci pasajları (yani bütün hayatî yerleri) atlıyor; bunu belki de sansürü bahane ederek yapıyor. Sınıf savaşımı ya da devrim sözünü yasaklayan sansür yönetmeliklerini düzenleyen polis ile askerî makamlar, sosyalizme ihanet edenlerin tam zamanında imdadına yetişmiş oluyor.

Belki de Basle Bildirisi, bugünkü somut savaşla doğrudan doğruya ilgili olabilecek tarihsel ya da taktiksel belirli bir içerikten yoksun boş bir çağrıdan ibarettir.

Tam tersi. Basle kararında, başka kararlara göre pek az boş söz, çok daha fazla belirli bir içerik var. Basle kararında şimdi patlak veren *savaşın,* yani 1914-15'te alevlenen ***emperyalist*** çatışmanın sözü ediliyor. Avusturya ile Sırbistan arasında Balkanlar; İngiltere ile Almanya arasında pazarlar ve genellikle sömürgeler; Rusya ile Türkiye vb. ara-

sında Ermenistan ve İstanbul üzerindeki çatışmalar — daha bugünkü savaş ortaya çıkmadan önce Basle kararında sözkonusu edilmiştir. Bu karardan şu sonuç çıkıyor ki, "Avrupa'nın Büyük Devletleri" arasındaki *bu* savaşın "*halkın çıkarına olduğunu öne sürmek için en küçük bir bahane bile yoktur*".

Ve eğer Plehanov ile Kautsky —biri Rusça yazan, öteki tasfiyeciler tarafından Rusçaya çevrilen ve bizim çok iyi tanıdığımız iki tipik ve yetkili sosyalisti alırsak— şimdi artık bunlar (Akselrod'un yardımıyla) savaşın "popüler bir şekilde haklı gösterilmesi" için (ya da burjuva basınından parçalarla vülger bir şekilde haklı gösterilmesi için) uğraşıp duruyorlar; âlimane bir eda ile ve Marx'tan yapılan yanlış aktarmalarla daha önceki "benzer olaylara" işaret ediyorlar: 1813 ve 1870 savaşlarına (Plehanov), ya da 1854-71, 1876-7, 1897 savaşlarına (Kautsky); bu durumda ancak sosyalist inanç ve sosyalist vicdandan hiç nasibi olmayan bir kimse, böylesine iddiaları ciddiye alabilir ve bunların görülmemiş bir düzenbazlık, ikiyüzlülük ve sosyalizmi kepaze etmek olmadığını söyleyebilir! Kautsky'yi içtenlikle eleştirdi diye Alman partisinin yürütme organı (*Vorstand*) istediği kadar Mehring'in ve Rosa Luxemburg'un yeni dergisini (*Die Internationale*) lânetlesin; Vandervelde, Plehanov, Hyndman ve şürekâsı, İttifak Devletlerinin politikası yardımıyla istedikleri kadar hasımlarına aynı şekilde davransın: Biz, bütün bunlara, sadece Basle Bildirisini yeniden yayınlamakla karşılık vereceğiz. Ve bu liderlerin seçtikleri yolun, ihanet yolu olduğu gün gibi ortaya çıkacak.

Basle kararı, bir ulusal savaştan ya da halk savaşından —bunların örnekleri Avrupa'da meydana geldi; 1789-1871 döneminde bu savaşların tipik örnekleri bile görüldü— ya da sosyal-demokratların hiç bir zaman reddetmedikleri devrimci bir savaştan sözetmiyor; "kapitalist emperyalizm" ile "hanedanlık çıkarlarının" *her iki* savaşan devletler grubu-

nun —Avusturya ile Almanya, İngiltere-Fransa-Rusya gruplarının— izledikleri "fetih politikasının" bir sonucu olan *bugünkü* savaştan sözediyor. Plehanov, Kautsky ve şürekâsı, sömürgeler için yapılan bu emperyalist ve yağma savaşını bir halk savaşı, (taraflardan herhangi birisi için) bir savunma savaşı gibi göstermek için bütün güçleriyle çalışan ülkelerin burjuvazilerinin bencil yalanlarını yinelerken, emperyalist *olmayan* savaşlardan örnekler vererek bu savaşı haklı göstermeye çalışırken, işçileri çirkin bir şekilde kandırmaktadırlar.

Bugünkü savaşın emperyalist, yağmacı ve proletarya düşmanı özellikleri, çoktan teorik bir sorun olma aşamasından çıkmıştır. Emperyalizmin bütün temel özellikleri teoride, dünyanın bölüşülmesi ve "küçük" ulusların köleleştirilmesi için bunak ve cançekişen burjuvazi tarafından girişilen savaşımlar olarak değerlendirildi; bu sonuçları *bütün* ülkelerin sosyalist basını binlerce kez yineledi durdu; örneğin, "müttefikimiz" uluslardan birinin temsilcisi, Delaisi adlı bir Fransız, *Beklenen Savaş* (1911) adlı broşürde, Fransız burjuvazisine de atıflarda bulunarak, bugünkü savaşın yağmacı özelliğini yalın sözlerle açıkladı. Basle'da bütün ülkelerin proletarya partilerinin temsilcileri, emperyalist nitelikte bir savaşın yaklaşmakta olduğu üzerine olan sarsılmaz inançlarını oybirliği ile ve resmen belirttiler ve bundan *taktik* sonuçlar çıkardılar. Bu yüzden, diğerleri yanında, ulusal ve uluslararası taktikler arasındaki ayrımlar üzerinde yeteri kadar tartışılmadığına değinen bütün sözleri (Akselrod'un *Naşe Slovo*'nun 87. ve 90. sayılarında çıkan son yazılarına bakınız) hiç düşünmeden safsata olarak reddetmek zorundayız. Buna safsata denir, çünkü emperyalizmin geniş bir bilimsel tahlili başka şeydir —böyle bir tahlil yapılmaktadır ve aslında her bilim gibi sonsuz bir şeydir—, sosyal-demokrat gazetelerin milyonlarca sayısında ve enternasyonalin kararında öne sürülen kapitalist emperya-

lizme karşı kullanılacak sosyalist taktiklerin ilkeleri tamamen başka bir şeydir. Sosyalist partiler tartışma kulüpleri değil, savaşım veren proletaryanın örgütleridir; birkaç bölük, düşman saflarına geçince bunun adı konmalı ve bunlar hain olarak damgalanmalıdır; "emperyalizmi herkes aynı şekilde anlamaz" gibisinden sözlere, şoven Kautsky ile Cunow bu konu üzerine ciltlerle yazı yazar, ya da bu sorun "yeter derecede tartışılmadı" gibi ikiyüzlü sözlere kendimizi kaptırmamalıyız. Kapitalizm, soyguncu içeriğinin bütün belirtileriyle tam ve eksiksiz bir şekilde tarihsel gelişmesinin en ince ayrıntılarıyla ve ulusal özellikleriyle *hiç bir zaman* incelenemez. Âlimler (ve özellikle âlim taslakları) ayrıntılar üzerinde tartışmaktan bıkıp usanmazlar. Bu böyledir diye kapitalizme karşı sosyalist savaşımdan vazgeçmek ve bu savaşıma ihanet edenlere karşı koymaktan kaçınmak gülünç olur. Zaten Kautsky'nin, Cunow'un, Akselrod'un ve benzerlerinin de istediği bu değil mi?

Üstelik, savaş başladığında, kimsenin aklına ne Basle kararını incelemek gelmişti, ne de hatalı olduğunu tanıtlamak.

II

Ama belki de içten sosyalistler, savaşı, devrimci bir durum yaratır umuduyla desteklemişlerdir de, olaylar onların yanıldığını göstermiş, devrimin olanaksız olduğu ortaya çıkmıştır?

İşte Cunow da bu gibi safsatalarla (*Parti Yıkılıyor mu?* adlı broşür ile bir dizi makalesinde) burjuvaların safına geçişini haklı göstermeye çalışmıştır. Başta Kautsky olmak üzere bütün sosyal-şovenlerin hemen hepsinin yazılarında da üstü kapalı olarak benzer "iddialar" var. Bir devrim umudunun hayal olduğu ortaya çıkmıştır, hayaller için savaşım vermek ise marksistlere yakışmaz diyor Cunow. Bu

struveci, her nedense, Basle Bildirisini imzalayan herkes tarafından paylaşılan "hayaller" konusunda tek söz söylemiyor. Dünyanın en doğru adamı gibi, bütün suçu, Pannekoek ve Radek gibi aşırı solculara yükleyebilirdi!

Bu iddiayı, yani Basle Bildirisi yazarlarının bir devrimin çıkacağını içtenlikle bekledikleri, ama olayların bu görüşü doğru çıkartmadığı iddiasını yakından inceleyelim. Basle Bildirisi diyor ki: *1*) savaş, iktisadî ve siyasal bir bunalım yaratacak; *2*) işçiler savaşa katılmayı cinayet gibi görecekler; "kapitalistlerin çıkarı, hanedanın onuru ve gizli diplomatik antlaşmaların hatırı için birbirlerini öldürmenin" bir cinayet olduğunu anlayacaklar ve savaş işçiler arasında "bir öfke ve isyan" yaratacaktır; *3*) "halkı ayaklandırmak ve kapitalizmin yıkılmasını hızlandırmak için" sosyalistlerin bu bunalımdan ve işçilerin öfkesinden yararlanmaları görevleridir; *4*) istisnasız bütün "hükümetler" "kendi yıkımlarını göze alarak" bir savaşı çıkartabilirler; *5*) hükümetler "bir proletarya ihtilâlinden korkmaktadırlar"; *6*) hükümetler Paris Komününü (yani içsavaşı), Rusya'da 1905 devrimini vb. "hatırdan çıkarmamalıdırlar". Bütün bunlar apaçık fikirlerdir; mutlaka devrim olacağını *garanti* etmemektedirler, ama *olayların* ve *gidişin* belirli özellikleri üzerine dikkatleri çekmektedirler. Bu düşünceler ve iddialar karşısında, beklenen devrimin bir hayal olduğunun ortaya çıktığını söyleyenler, devrim konusunda marksist bir görüşü değil, struveci ve dönekçe bir polis tutumunu ortaya koymuş olur.

Marksistler için, devrime elverişli bir durum olmaksızın bir devrim olanaksızdır; üstelik her devrimci durum da bir devrime yol açmaz. Genel anlamda bir devrim durumunun belirtileri nelerdir? Şu üç ana belirtiyi sıralarsak bizce yanılmış olmayız: *1*) egemen sınıflar için, bir değişiklik yapmaksızın egemenliklerini sürdürmek olanaksız hale geldiği zaman; "üstteki sınıflar" arasında şu ya da bu şe-

kilde bir bunalım olduğu zaman; egemen sınıfın politikasındaki bu bunalım, ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve kırgınlıklarının ortaya dökülmesini sağlayacak bir gedik açtığı zaman; bir devrimin olması için çoğu zaman "alttaki sınıfların" eski biçimde yaşamak "istememeleri" yeterli değildir; "üstteki sınıfların da" eski biçimde "yaşayamaz duruma gelmeleri" gerekir; 2) ezilen sınıfların sıkıntıları ve gereksinmeleri dayanılmaz duruma geldiği zaman; 3) yukardaki nedenlerin sonucu olarak, "barışta" soyulmalarına hiç seslerini çıkarmadan katlanan, ama ortalığın karıştığı zamanlarda hem bunalımın yarattığı koşullarla ve *hem de bizzat "üstteki sınıfların"* bağımsız tarihsel bir eyleme sürüklemeleriyle yığınların faaliyetinde oldukça büyük bir artış olduğu zaman.

Sadece tek tek grupların ve partilerin değil, ayrı sınıfların iradesinden de bağımsız olan bu nesnel değişmeler olmaksızın, genel kural olarak bir devrim olanaksızdır. Bu nesnel değişikliklerin hepsine birden, devrim durumu denilmektedir. Böyle bir durum Rusya'da 1905'te var olduğu gibi, Batıda bütün devrimci dönemlerde vardı; aynı durum geçen yüzyılın altmışlarında [1860'larda —ç.] Almanya'da, 1859-61 ve 1879-80'de Rusya'da var olduğu halde bu sıralarda hiç bir devrim olmadı. Peki niçin böyle oldu? Çünkü her devrim durumu bir devrime yol açmaz; bir devrim, ancak, yukarda sayılan nesnel değişmelerin yanısıra öznel bir değişme de olursa, yani bunalımlı dönemlerde bile zorlanmadığı takdirde "devrilmeyen" eski hükümeti yıkacak (ya da uzaklaştıracak) güçte bir devrimci sınıfın yığın eylemi yapmaya gücü yetmesi halinde meydana gelir.

İşte marksistlerin devrim üzerine görüşleri bunlardır; birçok kez geliştirilen bu görüşler, bütün marksistlerce kesinlikle kabul edilmiştir. Biz Ruslar için bu görüşler, 1905 denemesi ile çarpıcı bir şekilde doğrulanmıştır. Peki bu durumda, Basle Bildirisinde 1912'de tahmin edilen neydi,

1914-15'te ne oldu?

Kısaca, "bir ekonomik ve politik bunalım" olarak nitelediği devrimci bir durumun meydana geleceğini tahmin etti. Böyle bir durum meydana geldi mi? Elbette geldi. Şovenizmi, Cunow, Kautsky, Plehanov ve şürekâsı gibi ikiyüzlülerden daha içten ve açıkça savunan sosyal-şoven Lensch şunları söyleyecek kadar ileri gitti: "Geçirmekte olduğumuz şey, bir çeşit *devrimdir.*" (*Alman Sosyal-Demokrasisi ve Savaş* adlı broşür, s. 6, Berlin 1915.) Politik bir bunalım var; hiç bir hükümet yarınından emin değil; hiç birinin malî iflâs tehlikesine, toprak kaybına ve ülkeden sürülmeye (Belçika hükümetinin sürüldüğü gibi) karşı bir güvencesi yok. Bütün hükümetler bir yanardağ üzerinde oturuyor; hepsi de yığınları kendileri için harekete geçmeye ve kahramanlığa çağırıyor. Avrupa'nın politik rejimi bütünüyle sarsılmış, büyük bir politik karışıklık dönemine girdiğimizi (ve ortalığın gitgide de karıştığını — bu satırları İtalya'nın savaş ilân ettiği gün yazıyorum) hiç kimse yadsıyamaz. Savaşın ilânından iki ay sonra Kautsky, "hükümet hiç bir zaman savaşın çıktığı gün kadar kuvvetli, partiler ise zayıf değildi" diye yazıyordu (2 Ekim 1914 tarihli *Die Neue Zeit*). Bu, Kautsky'nin Südekum ve benzeri oportünistleri memnun etmek için tarih bilimini nasıl tahrif ettiğine bir örnektir. Her şeyden önce, hükümetler, hiç bir zaman egemen sınıfların bütün partileriyle anlaşma ya da ezilen sınıfların "direnmeden" boyun eğmeleri gereksinmesini savaş zamanında olduğu kadar çok hissetmemişlerdir. Sonra, "savaşın başında" olsa bile, özellikle süratli bir zafer uman bir ülkede hükümet çok güçlü gibi *görünürse de,* dünyada hiç kimse bir devrim durumunun ille de savaşın başında meydana geleceğini söylememiştir, ve "görüşünü" *gerçekle* karıştırmaya kimsenin hakkı yoktur.

Avrupa'da bir savaşın geçmişteki herhangi bir savaştan daha şiddetli olacağını aşağı yukarı herkes biliyor, gö-

rüyor ve kabul ediyordu. Savaş bunu beklenildiğinden de fazla doğruladı. Ateş yayılıyor; Avrupa'nın politik temelleri gitgide daha fazla sallanıyor; yığınların acısı anlatılır gibi değil; hükümetlerin, burjuvazinin ve oportünistlerin bu acıyı örtbas etme çabaları boşa gidiyor. Belirli kapitalist grupların sağladıkları savaş kârları çok yüksektir, ve çelişkiler gittikçe son derece keskinleşmektedir. Yığınların için için kaynayan öfkesi, toplumun ezilmiş ve cahil tabakalarının iyi, ("demokratik") bir barış için duyduğu belli belirsiz özlem, "alt sınıflar" arasında hoşnutsuzluğun başlaması — bütün bunlar birer gerçek. Savaş ne kadar uzun sürerse o kadar şiddetlenir ve olağanüstü çaba ve fedakârlık yapması istenen halk yığınlarının faaliyetlerini hükümetler kendi elleriyle isteklendirmiş olurlar. Savaş da, tarihteki öteki bunalımlar gibi, büyük yıkımlar ve insan yaşamındaki anî değişmeler gibi bazı kimseleri sersemletir ve yıkar, ama bazılarının da *gözlerini açar ve bunları çelikleştirir.* Konuyu derinlemesine alırsak ve dünya tarihini bir bütün olarak düşünürsek, ikinci tür insanların sayısının ve gücünün —bir durumdan öteki duruma geçme ve düşme gibi bireysel olaylar dışında— birinci türden daha fazla olduğu görülür.

Barış yapılması, bütün bu sıkıntılara ve bütün bu çelişkilerin büyümesine son vermek şöyle dursun, birçok bakımdan, bu sıkıntıların yoksul halk yığınları tarafından daha şiddetli ve çabuk duyulmasına yol açar.

Kısacası, ileri ülkelerin çoğunda ve büyük Avrupa devletlerinde bir ihtilâl durumu meydana gelir. Bu yönden Basle Bildirisi *tamamen* doğrulanmıştır. Bu gerçeği Cunow'un, Plehanov'un, Kautsky ve şürekâsının yaptıkları gibi düpedüz ya da dolaylı olarak yadsımak, görmezlikten gelmek, kuyruklu bir yalan, işçi sınıfını aldatmak ve burjuvaziye hizmet etmek demektir. *Sosyal-demokrat*'ta (n° 24, 40 ve 41) devrimden *korkanları* —küçük-burjuva papazlar, mevki sa-

hipleri ve milyonerlerin gazeteleri—, Avrupa'da devrimci bir durumun varlığının belirtilerini kabul etmek zorunda bırakan gerçekleri söyledik.

Bu durum uzun süre devam edecek mi? Daha ne kadar ağırlaşacak? Bir devrime yol açacak mı? Bunu ne biz bilebiliriz, ne de başkaları. Bunun yanıtı, ancak, ileri sınıf proletarya tarafından, devrimci duygunun gelişmesi ve devrimci eyleme geçiş sırasında edinilen deneyim ile verilebilir. Bu bakımdan, "hayaller" ya da bu hayallerin reddedilmesi üzerine bir şey söylenemez, çünkü hiç bir sosyalist, şimdiye kadar, (bundan sonrakinin değil de) bu savaşın, (yarınkinin değil de) bugünkü devrimci durumun bir devrime yol açacağını güvence altına alamamıştır. Bizim tartışmasını yaptığımız bütün sosyalistlerin tartışma götürmez ve temel görevi, bir devrimci durumun bulunduğunu yığınlara anlatmak, bunun genişliğini ve derinliğini açıklamak, proletaryanın devrimci bilincini ve azmini uyandırmak, onun devrimci eyleme geçmesine yardımcı olmak, ve bu amaçla devrimci duruma elverişli örgütleri kurmaktır.

Şimdiye kadar, hiç bir sözü dinlenir ya da sorumlu bir sosyalist, partilerin görevinin bu olduğu konusunda kuşku duymaya cesaret edememiştir. Hiç bir "hayali" yaymaksızın ya da içinde taşımaksızın Basle Bildirisi, sosyalistlerin halkı uyandırmak ve harekete getirmek (Plehanov'un Akselrod'un ve Kautsky'nin yaptığı gibi onları şovenizmle uyutmak değil) kapitalizmin yıkılmasını *çabuklaştırmak* için bu bunalımdan yararlanmak ve Komün ile Ekim-Aralık 1905 örneklerini rehber edinmek görevlerini açıkça anlatmıştır. Bu görevi şimdiki partilerin yerine getirmeyi başaramamaları, ihanet, politik intihar, kendi rollerini yadsıma ve burjuvazinin saflarına geçme anlamına gelir.

Eylül 1915'te Cenevre'de *Komünist*
dergisinin 1 ve 2'*nci sayılarında*
yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

[ALTI]

BÜTÜN SAVAŞAN ÜLKELERİN ASKERLERİNE ÇAĞRI*

KARDEŞLER, askerler!

Milyonlarca hayata malolan, milyonlarca insanı sakat bırakan, büyük sefalete, yıkıma ve açlığa yol açan bu korkunç savaş hepimizi perişan etti.

Ve gitgide daha fazla insan kendi kendilerine sormaya başladılar: Bu savaşı başlatan ne? Niçin savaşılıyor?

Savaşın yükünü omuzlarında taşıyan biz işçilere ve köy-

* Bu yazı *Pravda* gazetesinde, yazıkurulunun aşağıdaki giriş notuyla yayınlanmıştır: "*Kardeşleşme.* Cephelerde kardeşleşme başladı. 15 Nisan tarihli sayımızda yayınlanan Minsk Cephesi Kongresi kararı, savaş ve barış üzerine olan kongre kararının Almanca olarak basılmasını ve düşman siperlerine dağıtılmasını öngörmektedir. Bugün *bütün* savaşan ülkelerin askerlerine hitaben yazılan ve partinin kabul ettiği bir çağrıyı yayınlıyoruz: bu çağrı, Rusça, Almanca ve öteki dillerde basılarak cephede dağıtılacaktır."

lülere, bu savaşın, kapitalist çıkarlar için, dünyaya egemen olmak için, üretilen mallara, fabrika sahiplerine ve bankerlere pazar bulmak için, zayıf ulusları yağma etmek için bütün ülkelerin kapitalistlerince başlatıldığı ve sürdürüldüğü her gün biraz daha açık hale geliyor. Bu ülkeler, sömürgeleri bölüşüyor, Balkanlarda ve Türkiye'de topraklar elde ediyor, ve bunun için Avrupa halkları mahvoluyor, bizler ölüyoruz; ailelerimizin yıkımına, sefaletine, ölümüne tanık oluyoruz.

Bütün ülkelerde kapitalist sınıflar, savaş sözleşmelerinden ve ikmal işlerinden, ilhak edilmiş ülkelerde elde edilen ayrıcalıklardan ve mal fiyatlarının artmasından başdöndürücü ve rezilcesine büyük kârlar elde ediyorlar. Kapitalist sınıf, daha yıllarca önce savaş borçları diye verilen milyonlar üzerinden aldığı yüksek faizlerle, bütün uluslara salmada bulunmuştur. Ve biz işçiler ve köylüler, bütün bunlara sabırla dayanmak, sefil olmak, perişan olmak ve ölüme katlanmak zorundayız; çeşitli ülkelerin işçileri birbirlerini kırarak, birbirlerinden nefret ederek, bizi ezenleri, kapitalistleri, güçlendirmek zorundayız.

Bu boyunduruğu hiç ses çıkarmadan taşıyacak, kapitalist sınıflar arasındaki savaşın yükünü çekip gidecek miyiz? Kendi ulusal hükümetlerimizin, kendi ulusal burjuvazimizin, kendi ulusal kapitalistlerimizin saflarında yer alarak ve böylece bütün ülkelerin, bütün dünyanın işçilerinin uluslararası birliğini parçalayarak bu savaşın sürüp gitmesine gözyumacak mıyız?

Hayır işçi kardeşler, gözlerimizi açmanın, kaderimizi kendi ellerimize almanın zamanıdır artık. Bütün ülkelerde, halkı savaşa sürükleyen kapitalist sınıfa karşı öfke büyümekte, yayılmakta, güçlenmektedir. Yalnız Almanya'da değil, savaştan önce en özgür ülkelerden biri diye tanınan İngiltere'de bile işçi sınıfının yüzlerce gerçek dostu ve temsilcisi, savaşa ve kapitalistlere karşı gerçekleri söyledi di-

ye, hapisanelerde acı çekiyorlar. Rusya'daki devrim, ilk devrimin ancak ilk adımıdır; bunu başka devrimler izlemelidir ve izleyecektir de.

Rusya'daki yeni hükümet de —bu hükümet, tıpkı Wilhelm II gibi taçlı bir eşkiya olan Nikola II'yi tahttan indirmiştir— kapitalistlerin bir hükümetidir. O da, Almanya, İngiltere ve öteki ülkelerin kapitalistleri gibi, aynı yağmacı ve emperyalist bir savaşı sürdürmektedir. Nikola II'nin İngiltere, Fransa ve öteki ülkelerin kapitalistleriyle yaptığı gizli soygun antlaşmalarını devam ettirmekte, ve tıpkı Alman hükümetinin Avusturya, Bulgaristan ve başkalarıyla yaptığı gizli ve soyguncu antlaşmaları yayınlamaması gibi, o da bu antlaşmaları yayınlamaya yanaşmamaktadır.

20 Nisanda Rus Geçici Hükümeti bir nota yayınladı ve çarın yaptığı eski yağmacı antlaşmaları tanıdığını bildirerek savaşı zaferle bitirene kadar sürdürmeye hazır olduğunu ilân etti, böylece de şimdiye kadar ona güvenen ve onu destekleyenleri bile kızdırdı ve kırdı.

Ne var ki, kapitalist hükümetten ayrı olarak Rus devrimi, işçi ve köylülerin çoğunluğunu temsil eden devrimci örgütleri, yani Petrograd'da ve Rusya'nın birçok kentlerinde İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetlerini yarattı. Rusya'da askerlerin çoğu ve bazı işçiler —Almanya'daki pek çok asker ve işçi gibi— kapitalistlerin hükümetine ve onların toprak ilhakları yapılmaksızın barış yapılacağına, bunun bir savunma savaşı olduğuna ilişkin boş ve yalancı sözlerine hiç de akla uygun olmayan bir güveni sürdürmektedirler.

Ama kapitalistlerin tersine, işçilerin de, yoksul köylülerin de, ne toprak ilhaklarında, ne de kapitalistlerin kârlarını korumada bir çıkarları vardır. Ve bu yüzden, her geçen gün ve kapitalist hükümetlerin attığı her adım, hem Rusya'da, hem Almanya'da kapitalistlerin aldatmacalarını ve kapitalist yönetim süresince bütün toprak ilhaklarının gerçekten kötülenmesine dayanan, yani istisnasız bütün sömürgelerin

kurtuluşuna, istisnasız bütün ezilen, zorla ilhak edilen ya da bağımlı hale getirilen azınlıkların özgürlüğe kavuşturulmasına dayanan gerçekten demokratik ve sürekli bir barışın kurulamayacağı, bunlar oldukça da savaşın daha çetin ve uzun süreli olacağı ortaya çıkacaktır.

Ancak, eğer devlet iktidarı, bugünkü savaşan ülkelerde, yani hem Rusya'da, hem Avrupa'da, kapitalist ilişkileri ve çıkarları bütünü ile ortadan kaldırmaya gerçekten muktedir devrimci İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetlerinin tümüyle eline geçtiği zaman, savaşan ülkelerin işçileri birbirlerine güvenebilir ve dünyanın *bütün* uluslarını ve azınlıklarını gerçekten özgürlüğe kavuşturacak demokratik bir barış temeline dayanarak savaşı hızla sona erdirebilirler.

Kardeşler, askerler!

Bunu çabuklaştırmak, bu sonuca ulaşmak için elimizden gelen her şeyi yapalım. Fedakârlık etmekten korkmayalım; işçi devrimi için yapılacak her fedakârlık, savaş için yapılandan daha az acıdır. Devrimin her muzaffer adımı, yüzbinlerce, milyonlarca insanı ölümden, mahvolmaktan ve açlıktan kurtaracaktır.

Kulübelere barış, saraylara savaş! Bütün ülkelerin işçilerine barış! Bütün ülkelerin devrimci işçilerinin kardeşçe birliği! Yaşasın sosyalizm!

Pravda, n° 37,
4 Mayıs 1917.

RSDİP Merkez Komitesi
RSDİP Petrograd Komitesi
Pravda Yazıkurulu

[YEDİ]

KARDEŞLEŞMENİN ANLAMI

KAPİTALİSTLER, cephedeki askerler arasında kurulan kardeşliğe ya alaycı gözlerle bakıyorlar ya da bu olaylara vahşice saldırıyorlar. Yalan ve iftiralarla, bütün bunları, Rusların Almanlar tarafından "aldatılması" gibi göstermeye çalışıyorlar; generalleri ve subayları aracılığı ile, kardeşlik kurulmasını cezalandırmakla tehdit ediyorlar.

Sermayedeki "kutsal mülkiyet hakkı" ile sermaye üzerinden elde edilen kârları koruma açısından kapitalistlerin bu politikası yüzde-yüz doğrudur. Aslında da, eğer proleter sosyalist devrim daha başlangıcında bastırılacaksa, kardeşleşmeyi kapitalistlerin gördükleri gibi görmek gerekir.

Sınıf bilincine ulaşmış işçilerle bunların ardındaki ezi-

len sınıfların sağduyusuna uyan yarı-proleterler ve yoksul köylüler ise kardeşleşmeye derin bir sevgi ile bakıyorlar. Açıkça, kardeşleşme barışa giden bir yoldur. Gene açıkça bu yol, kapitalist hükümetlerden, bunlarla yapılan bir ittifaktan değil, ama bunlara *karşı olan* bir noktadan geçiyor. Açıkça bu yol, çeşitli ülkelerin işçileri arasındaki kardeşçe güveni geliştiriyor, güçlendiriyor ve pekiştiriyor. Açıkça bu yol, o pis kışla hapisanesi disiplinini, askerlerin subaylarına, generallerine, kapitalistlerine (çünkü subay ve generallerin çoğu ya kapitalist sınıftandır, ya da onun çıkarlarını korumaktadır) karşı körü körüne itaatlerini *temelinden yıkmaya başlamıştır*. Açıkça, kardeşleşme, *yığınların* devrimci girişkenliği; ezilen sınıfların bilinçlerinin, kafalarının, cesaretlerinin uyanması; başka bir deyişle, sosyalist proleter devrime çıkan merdivenin bir basamağıdır.

Yaşasın kardeşleşme! Yaşasın proletaryanın dünya ölçüsünde yükselen sosyalist devrimi!

Kardeşleşmenin, saptadığımız amaca daha kolay, emin ve hızlı ulaşabilmesi için örgütlenmesini ve açık bir politik programı olmasını sağlamalıyız.

Kapitalistler ile dostlarının hiddetli ve şiddetli basını bize iftira ederek anarşist dese de, biz, her zaman şunu yineleyeceğiz: biz anarşist değiliz, biz yığınların mümkün olan en iyi örgütünün ve en sağlam "devlet" iktidarının ateşli savunucusuyuz; ne var ki, bizim istediğimiz, İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyetleri cumhuriyetidir.

Kardeşleşmenin tam örgütlü bir şekilde yürütülmesini her zaman öğütlüyoruz; askerlerin kendi uyanıklılıkları, deneyimleri ve her zaman çevreyi kollamaları yoluyla bu işe bir hile karıştırılmamasına dikkat edilmeli, kardeşleşme üzerine çoğu zaman pek çirkin iftiralar yayan subaylar ile generaller, toplantılardan uzak tutulmalıdır.

Amacımız, kardeşleşmenin, sadece barış üzerine genel konuşmalarla yetinmeyerek, *belirli* bir siyasal programın

tartışılmasına, savaşın nasıl sona erdirilebileceğinin, savaşı çıkaran ve şimdi de sürdüren kapitalistlerin boyunduruğundan nasıl kurtulunabileceğinin görüşülmesine yol açmasını sağlamaktır.

Partimiz, bu nedenle, bütün savaşan ülkelerin askerlerine yayınladığı bir çağrı ile (bu çağrının örneği için *Pravda*'nın 37. sayısına bakınız) bu sorulara kesin ve belirli yanıtlar vermiş ve açık bir politik program saptamıştır.

Askerlerin savaşa lânet okumaları iyi bir şeydir. Barış istemeleri de öyle. Savaşın kapitalistlerin yararına olduğunu anlamaya başlamaları iyi bir belirtidir. Katı disiplini kırarak bütün cephelerde kardeşleşmeye başlamaları da iyi bir şeydir. Bütün bunlar iyidir.

Ama yeterli değildir.

Askerlerin, şimdi, açık bir politik programın tartışılacağı bir kardeşleşme şekline geçmeleri gerekir. Biz anarşist değiliz. Savaşın, basit bir "reddetme" ile, bireylerin, grupların ya da gelişigüzel "kalabalıkların" reddetmesi ile sona erdirilebileceğine inanmıyoruz. Biz, savaşın, birkaç ülkede *devrimle*, yani *devlet* iktidarının, kapitalistlerce ya da küçük mülk sahiplerince değil (çünkü bunlar daima kapitalistlere yarı-bağımlıdırlar), yeni bir sınıf tarafından, proletarya ve yarı-proletarya tarafından ele geçirilmesi ile sona erdirilmesinden yanayız.

Bu düşünce ile, bütün savaşan ülkelerin askerlerine yayınladığımız çağrıda, bütün ülkelerde bir işçi devrimine ilişkin programımızı, yani bütün devlet iktidarının İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetlerine devrini öne sürdük.

Yoldaşlar, askerler; aranızda, ve Alman askerleri ile bu programı tartışınız! Bu tartışma, savaşı sona erdirmek ve kapitalizmin boyunduruğunu kırmak için en doğru, en örgütlü ve kısa yolu bulmanıza yardımcı olacaktır.

BURADA, sermayenin uşaklarından birine, Plehanov'a

bir söz söylemek isterim. Bu eski sosyalistin nerelere kadar düştüğünü görmek çok acı! Kardeşleşmeyi "ihanetle" kıyaslıyor! Şöyle diyor: Kardeşleşme, eğer başarıya ulaşırsa ayrı bir barışa yol açmaz mı?

Hayır, bay eski sosyalist, bizim *bütün* cephelerde desteklediğimiz kardeşleşme, birkaç ülkenin kapitalistleri arasında "ayrı" bir barışa değil, bütün ülkelerin kapitalistlerine *karşın*, ve bu kapitalistlere *karşı* boyunduruklarını kırmak için devrimci işçiler arasında evrensel bir barışa yol açacaktır.

Pravda, n° 43,
11 Mayıs 1917.

[SEKİZ]

SAVAŞ VE DEVRİM

14 MAYIS 1917'DE YAPILAN KONUŞMA[54]

SAVAŞ ve devrim sorunu, son günlerde basında ve toplantılarda o kadar çok ele alındı ki, belki de çoğunuz yalnızca sorunun birçok yanını öğrenmekle kalmadınız, artık bunları sıkıcı bile bulmaya başladınız. Ben ise şimdiye kadar bu bölgede ne bir parti toplantısında, ne de bir mitingde konuşma fırsatı bulamadığım gibi, bu toplantılara katılmış da değilim; bunun için, sizi, pek çok ilgilendiren bu sorunun çeşitli yönlerini, olabilir ki, yineleme ya da yeter ölçüde ayrıntılarıyla işleyememe tehlikesini göze alıyorum.

Bana öyle geliyor ki, savaş sorununda, çoğu zaman üstünkörü geçilen en önemli şey, yeter derecede dikkate alınmadığı halde üzerinde durmadan çekişilen —bence bu çe-

kişmeler gereksiz, yararsız birer gevezeliktir— asıl sorun, savaşın sınıfsal niteliği sorunudur: Bu savaş niye çıktı, hangi sınıflar savaşıyorlar, hangi tarihî ve tarihî-iktisadî koşullar savaşın çıkmasında etkili oldular? Benim izleyebildiğim kadarıyla, mitinglerde ve parti toplantılarında savaş sorununun ele alınış şekli beni şu sonuca götürdü ki, konu üzerinde bu kadar çok yanlış anlamaların asıl nedeni, savaş sorununu ele alırken, çoğu zaman tamamen farklı diller konuşmamızdır.

Marksizm, yani modern bilimsel sosyalizm açısından, savaşın nasıl değerlendirilmesi ve savaşa karşı takınılacak tutum üzerinde sosyalistlerin girişecekleri tartışmalarda asıl sorun şudur; niçin savaşılıyor, savaşı tezgâhlayanlar, yönetenler hangi sınıflardır. Biz marksistler, her türlü savaşın gözükapalı karşıtı olanların sınıfına dahil değiliz. Diyoruz ki: bizim amacımız, sosyalist bir toplum sistemine ulaşmaktır; bu sistem, insanlığın sınıflara ayrılmasını, insanın insan, ulusun ulus tarafından sömürülmesini yokederek eninde sonunda savaş olanağını ve olasılığını da ortadan kaldıracaktır. Ama bu sosyalist toplum sistemini kurma savaşında, her ulusun içinde sınıf savaşımının sürdürüldüğü koşulların, çeşitli uluslar arasında bir savaşın çıkmasına neden olabilecek ortamı hazırladığını görürüz. Bu nedenle de devrimci savaş olasılıklarını, yani sınıf savaşımından doğan savaşları, devrimci sınıfların verdikleri savaşları, doğrudan ve yakın devrimci özellikleri olan savaşları reddedemeyiz ve yadsımayız. Son yüzyılda, diyelim 125-135 yıl içerisinde, her ne kadar Avrupa devrim tarihi bize çoğu gerici savaşları gösteriyorsa da, aynı sürede devrimci Fransız halk yığınlarının, kralcı, geri, feodal ve yarı-feodal Avrupa'ya karşı giriştikleri savaş gibi devrimci savaşları da gördüğümüzü anımsarsak, yukarda söylediğimiz sözler doğrulanmış olur. Bugün Batı Avrupa'da, son zamanlarda burada, Rusya'da, devrimci savaşları örnek göstererek halk yı-

ğınlarının aldatılması görülmedik ölçüde yaygınlaşmıştır. Savaştan savaşa fark vardır. Savaşı hangi tarihsel koşulların doğurduğunu, hangi sınıfların yönettiğini ve hangi amaçlar için savaşıldığını iyice bilmemiz gerekir. Bunu iyice kavramadıkça, savaş konusundaki bütün sözlerimiz tamamen boş olur ve konuyu aydınlatmaktan çok karıştırır. İşte bunun için, bugünkü konuşmanın konusu olarak savaş ve devrimi seçtiğinizi dikkate alarak, sorunun bu yanına enine boyuna dokunmak istiyorum.

Savaş felsefesi ve savaş tarihi üzerine yazı yazanların en ünlülerinden Clausewitz'in, "Savaş, politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir" sözünü hep biliyoruz. Bu söz, Napoléon savaşlarından hemen sonra, savaş tarihini inceleyen ve ondan felsefî dersler çıkartan bir yazar tarafından söylenmiştir. Temel görüşleri artık her düşünen insan tarafından bilinen bu yazar, savaşı ilgili hükümetler ile sınıfların politikalarından ayrı, barışı bozan basit bir saldırı ve bozulan bu barışın sonradan yeniden kurulması gibi gören ve "Dövüştüler, sonra da barıştılar!" diyebilen cahil sokak adamı görüşüne aşağı yukarı seksen yıl önce karşı çıkmıştır. Bu, yıllarca önce yalanlanan ve tarihteki herhangi bir savaş döneminin şöyle böyle bir dikkatle tahlil edilmesiyle hemen yalanlanabilecek pek cahilce bir görüştür.

Savaş, politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir. Bütün savaşlar, kendilerini doğuran politik sistemlerden ayrılamaz. Savaştan önce, belli bir devlet, bu devlet içindeki belli bir sınıf tarafından uzun süre izlenen bir politika, savaş sırasında da aynı sınıf tarafından ister istemez devam ettirilir; sadece eylemin şekli değişmiştir.

Savaş, politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir. Devrimci Fransız kent halkı ile devrimci köylüler, monarşiyi, 18. yüzyılın sonunda devrimci yollardan devirdiği ve demokratik bir cumhuriyet kurduğu zaman —yani krallarıyla ve büyük toprak sahipleriyle kozlarını devrimci bir biçimde

paylaştıkları zaman— devrimci sınıfın bu politikası, geri kalan bütün otokrasiyle, çarlıkla ve imparatorlukla yönetilen yarı-feodal Avrupa'yı temellerinden sarstı. Fransa'da muzaffer devrimci sınıfın bu politikasının devamı, Avrupa'da krallıkla yönetilen bütün ulusların o ünlü koalisyonunu kurarak, devrimci Fransa'nın karşısına, karşı-devrimci bir savaşla dikilmeleri sonucu çıkan savaşlar oldu. Aynı şekilde, ülke içindeki devrimci Fransız halkı da, ilk kez, yüzyıllardır görülmeyen bir ölçüde devrimci bir enerji gösterdi ve 18. yüzyılın sonundaki savaşta büyük bir devrimci yaratma gücüyle strateji sistemini baştan başa değiştirdi, bütün eski savaş kurallarını ve gelenekleri silkip attı, eski birliklerin yerini yeni devrimci halk orduları aldı ve yeni savaş yöntemleri yaratıldı. Bu örnek bence özellikle dikkate değer, çünkü bütün savaş çeşitleri arasındaki gizli ekonomik ve tarihsel ilişkiyi, her ülkenin savaştan sonraki politikasını, savaştan önce hüküm süren ve amacına sözde "barışçı" yollardan ulaşan sınıfların özelliğini anlamayan geri kalmış halk yığınlarının önyargılarını ve cahilliklerini kötüye kullanan burjuva gazetecilerinin bugünlerde büsbütün unuttukları şeyleri bize açıkça gösteriyor. Sözde "barışçı" diyorum, çünkü sömürgeler üzerinde "barışçı" yönetimi yürütmek için kullanılan yöntemlere "barışçı" demek oldukça güç.

Avrupa barış içindeydi, ama bu, sömürgelerde yaşayan milyonlarca insan üzerindeki Avrupa uluslarının egemenliklerini sürdürmeleri, ardı arası kesilmeyen, bitip tükenmez savaşlar sayesindeydi: ve biz Avrupalılar, bunlara savaş bile diyemiyorduk, çünkü hepsi de hemen her zaman savaştan çok zalim katliamlara, silahsız halkın toptan kırılmasına benziyordu. Sorun şu ki, eğer biz, bugünkü savaşın neyin üzerinde koptuğunu bilmek istiyorsak, her şeyden önce Avrupa'daki büyük devletlerin politikalarını bütünüyle incelemek zorundayız. Şu ya da bu örneği, şu ya da bu özel durumu almamalıyız, yoksa toplumsal olayın özü kolayca göz-

den kaçabilir ve ters bir örneğin verilmesiyle örneğimiz değerini yitirebilir. Eğer, bugünkü savaşın daima ve kaçınılmaz bir şekilde bu sistemden doğduğunu görmek istiyorsak, Avrupa devletlerini kendi ekonomik ve politik ilişkileri içinde bütün bir sistem olarak almamız gerekir.

Özellikle kapitalist basının —kralcı ya da cumhuriyetçi farketmez— bugünkü savaşa, tamamen yersiz olarak tarihsel bir anlam vermeye uğraştığını görüyoruz. Örneğin, Fransa Cumhuriyetinde, bu savaşı, 1792 Büyük Fransız Devriminin bir devamı ve aynı yönde sürdürülen bir savaş gibi göstermek için her yola başvuruluyor. Bambaşka çağların "sözlerini" ve sloganlarını günümüze uygulayarak, Fransız halk yığınları ile Fransız işçilerinin ve bütün ülkelerin işçilerinin gözlerini boyamak ya da bugünün sorunlarını sanki cumhuriyetçi Fransa'nın şimdi de özgürlüğünü monarşiye karşı koruyormuş gibi sunmak için her türlü hileye başvuruluyor. Yalnız "küçük" bir nokta görmezlikten geliniyor: 1792'de Fransa'da savaş, devrimci bir sınıf tarafından veriliyordu; bu sınıf, eşi görülmemiş bir devrimi yürütmüş ve Fransız monarşisinin kökünü kazımak ve devrimci savaşımını sürdürmek amacıyla ittifak halindeki kralcı bir Avrupa'ya karşı ayaklanmada benzeri az bulunur bir kahramanlık göstermişti.

Fransa'daki savaş, bir devrim yapan, cumhuriyeti kuran, Fransız kapitalistleriyle, toprak sahipleriyle olan hesabını o güne değin raslanmayan bir enerji ile gören devrimci bir sınıf politikasının devamıydı; aynı devrimci sınıf, aynı politikanın bir devamı olarak ittifak halindeki mutlakiyetçi bir Avrupa'ya karşı devrimci bir savaş veriyordu.

Bugün ise, önümüzde bellibaşlı iki grup, iki kapitalist devletler topluluğu var. Önümüzde bütün dünyanın en büyük kapitalist güçleri var; İngiltere, Fransa, Amerika ve Almanya; bu devletler yıllar yılı, dünya egemenliğini ve küçük ulusları bağımlı hale getirmeyi ve bütün dünyayı etki

ağları içine düşürecek şekilde banka sermayelerini üç katına, on katına çıkartmayı amaç edinen devamlı bir ekonomik rekabet politikası izlediler. İngiltere ile Almanya'nın izledikleri politika, işte aslında budur. Bu gerçeğin özellikle altını çizmek istiyorum. Bu gerçeğin üzerinde ne kadar dursak azdır, çünkü bunu bir kez akıldan çıkardık mı bu savaşın nedenini asla anlayamayız ve bizi kandırmak için pusuda bekleyen burjuva propagandacılarının tuzağına düşeriz.

İki dev kapitalist grubun —müttefikleriyle birlikte birbirleriyle rekabet halinde olan İngiltere ile Almanya'nın— savaştan önce yıllarca izledikleri gerçek politikanın mutlaka incelenmesi ve bütünüyle kavranılması gerekir. Eğer bunu yapmazsak yalnız bilimsel sosyalizmin ve genel olarak toplumsal bilimlerin temel gereklerinden birisini ihmal etmekle kalmayız, bugünkü savaş konusunda hiç bir şeyi de anlayamaz duruma geliriz. İstisnasız her yerde uygulanan şovenizmi körüklemek ve ulusları birbirine karşı kışkırtmak yöntemleriyle ortalığı karıştıran Milyukov hilebazının ellerine kendimizi teslim etmiş oluruz. Oysa bu yöntemler hakkında Clausewitz seksen yıl kadar önce kitap yazmış ve bugün bile bazı kimselerin sahip oldukları görüşleri —yani ulusların barış içinde yaşadıkları ve sonra da dövüştükleri görüşünü— maskara etmiştir. Eğer bu doğru olsa, bir savaş, bir devletin, bir devlet sisteminin, bir sınıfın daha önce izlediği politika ile ilgi kurulmadan nasıl açıklanabilir? Yineliyorum: bu, her zaman görmezlikten gelinen ana noktadır; bu nokta anlaşılmayınca savaş üzerine yapılan tartışmaların ondadokuzu boşboğazlık, gevezelik oluyor. Biz diyoruz ki, eğer sen her iki savaşan grubun yirmi-otuz yıllık politikasını incelememiş isen —ancak bu inceleme yapılırsa rasgele etmenlerden gelişigüzel örnekler vermekten kaçınmak mümkün olur— ve eğer bu savaş ile, savaştan önce izlenen politika arasındaki ilişkileri gösterebilecek durumda değilsen, bu savaşın asıl nedenlerini dünyada anlayamazsın!

Bu politika bize tek bir şeyi, dünyanın en büyük iki devi, iki kapitalist ekonomi arasındaki devamlı kapitalist rekabeti gösteriyor. Bir yanda, yeryuvarlağının büyük bir bölümünün sahibi olan ve zenginlikte başta gelen, ve bu serveti kendi işçilerinin emeğiyle değil de sayısız sömürgelerini sömürerek elde eden ve diğer bütün bankaların başına geçen üç-beş İngiliz bankasıyla milyarlarca rubleyi denetimi altına alan, bu denetimi yaparken de, bize hiç abartmadan: yeryüzünde tek bir ülke yoktur ki, bu sermaye, yumruğunu üzerinde bulundurmasın ve yeryüzünde bir karış toprak yoktur ki, İngiliz sermayesinin ağına düşmemiş olsun dedirten İngiltere var. 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında bu sermaye öylesine büyüdü ki, faaliyetleri tek devletin sınırlarını aşarak, muazzam servetlere sahip bir dev bankalar grubu kurdu. Bu üç-beş banka aracılığıyla bütün dünyayı, sahip olduğu milyarların ağı içine aldı. İngiltere'nin de, Fransa'nın da ekonomik politikasının özü budur; o kadar ki, örneğin eski sosyalistlerin yönetimindeki *L'Humanité*'de Fransız yazarları (örneğin malî konulardaki yazılarıyla tanınmış Lysis bile) savaştan birkaç yıl önce şöyle yazıyordu: "Fransa malî bir monarşidir; Fransa bir malî oligarşidir; Fransa dünyanın baş tefecisidir."

Öte yanda, Anglo-Fransız grubun karşısında, kapitalist ziyafet masasına, bütün yerler tutulduktan sonra gelmekle birlikte, daha açgözlü ve daha yağmacı bir grup var. Bu gecikmeye karşın, bunlar, eski moda kapitalizmi, serbest rekabet çağının kapitalizmini, dev tröstlerin, sendikaların ve kartellerin kapitalizmine dönüştüren yetkin teknikleri, üstün organizasyonları ve kapitalist üretimi geliştiren yeni savaşım yöntemlerini getirmişlerdir. Bu gruplar, devlet denetimindeki kapitalist üretimin başlangıcını yürürlüğe koymuşlar, kapitalizmin büyük gücü ile devletin gücünü tek bir mekanizma içinde birleştirmişler ve milyonlarca *insanı tek bir* devlet kapitalizmi örgütü içinde toplamışlardır. İşte, bu, son

birkaç on yılın herkesçe bilinmesi gerekli ekonomik ve diplomatik tarihidir. İşte yalnız bu açıklamalar, savaş sorununa doğru bir çözüm yolu bulmamızı sağlayabilir ve bizi, bugünkü savaşın da, savaşı sürdüren sınıfların politikalarının bir ürünü olduğu sonucuna götürür; iki büyük dev, savaştan çok daha önce bütün dünyayı, yeryüzündeki bütün ülkeleri malî sömürme ağı içine hapsetmiş, yeryuvarlağını aralarında ekonomik bakımdan bölüşmüşlerdir. Bu üstünlüğün yeniden bölüşülmesi, kapitalizm görüş açısından kaçınılmaz olduğu için, eninde sonunda çatışmak durumundaydılar.

Eski bölüşme, İngiltere'nin birkaç yüzyıl boyunca eski rakiplerini mahvetmiş olması gerçeğine dayanıyordu. Eski rakip, bütün dünyaya egemen olan Hollanda idi. Bir diğeri, aşağı yukarı yüz yıl üstünlük savaşı veren Fransa idi. Uzun süren savaşlarla İngiltere, ekonomik gücüne ve ticarî sermayesine dayanarak bütün dünya üzerinde rakipsiz egemenliğini kurdu. 1871'de yeni bir soyguncu, yeni bir ekonomik güç ortaya çıktı; bu güç, İngiltere'den çok daha büyük bir hızla gelişmişti. Bu, bir gerçektir. Hiç bir ekonomi tarihi kitabı yoktur ki, şu tartışma götürmeyen gerçeği, Almanya'nın daha hızlı gelişmiş olduğu gerçeğini kabul etmesin. Almanya'da kapitalizmin bu hızla gelişmesi, genç ve kuvvetli bir soyguncunun Avrupa devletleri birliğine gelerek şunları söylemesine benziyordu: "Hollanda'yı mahvettiniz, Fransa'yı yendiniz, dünyanın yarısını mideye indirdiniz; şimdi lütfedin de biz de hissemize düşeni alalım." Peki bu "hissemize düşen" ne demektir? Kapitalist bir dünyada, bankalar dünyasında bu, nasıl saptanılır? Burada kuvvet, banka sayısıyla saptanılır; burada kuvvet, Amerikan mültimilyonerlerinin bir sözcüsünün tipik bir Amerikalı açık sözlülüğü ve sinikliği ile anlattığı şekilde saptanılır: "Avrupa'da savaş, dünya egemenliği için verilmektedir. Dünyaya egemen olmak için iki şey gereklidir: dolar ve banka. Bizde

dolar çok; banka da kuracağız ve dünyaya egemen olacağız." Bu sözleri, Amerikan mültimilyonerlerinin önde gelen bir gazetesi söylüyor. Kabul etmek gerekir ki, palavracı Amerikalı mültimilyonerin bu sinsice alaylı sözlerinde, bu savaşın ulusal sorunlar üzerindeki ulusal çıkarlar için yapıldığına herkesi inandırmaya çalışan burjuva yalancılarının kaleme aldıkları binlerce makaleden ve örneğin Alman soyguncuların Belçika'ya saldırmaları gibi tek bir örneği ele alarak bütün tarihî gerçekleri bir yana bırakan öteki apaçık kandırmalardan çok daha fazla gerçek payı var, bu örnek elbette doğru. Evet, o soyguncu devletler grubu Belçika'ya[55] inanılmaz bir vahşetle saldırdılar, ama onların bu yaptıkları, dün öteki grubun başka yollardan yaptığı ve çeşitli uluslara bugün de yapmakta olduğu şeydir.

Toprak ilhaklarından bahsederken —ki bu, bugünkü savaşı doğuran ekonomik ve diplomatik ilişkilerin tarihi olarak size anlatmaya çalıştığım sorunun bir kısmıdır—, biz, daima bu ilhakların savaşın asıl konusunu oluşturduklarını unutuyoruz; savaş, işgal edilen toprakların bölüşülmesi ya da daha doğrusu yağma edilen ganimetin iki eşkiya çetesi arasında paylaşılmasından çıkıyor. Gene toprak ilhaklarından sözedilirken, daima bilimsel olmak bakımından eleştirilmeye bile değmeyen, propaganda yöntemi olarak da kasıtlı bir aldatmacadan başka bir şey olmayan yöntemlerle karşılaşıyoruz. Bir Rus şovenine ya da sosyal-şovenine, Almanların giriştikleri toprak ilhaklarının anlamını sorunuz; size bunun çok iyi bir açıklamasını yapacaktır. Çünkü bunu gayet iyi anlar. Ama, Almanya'ya da, İngiltere'ye de, Rusya'ya da uyan genel bir toprak ilhakı tanımını yapmasını isteyin, bu isteği dünyada yerine getirmez! (Teoriden uygulamaya geçersek) *Reç* gazetesi, bizim gazetemiz *Pravda*'ya, "Bu *Pravda*'cılar Kurland olayına bir toprak ilhakı diye bakıyorlar! Böyle insanlarla nasıl konuşulur!" diye saldırdığı zaman, biz, şu karşılığı verdik: "Bize lütfen Almanlara da, İngi-

lizlere de, Ruslara da uygulanabilecek bir toprak ilhakı tanımı yapınız. Ve biz diyoruz ki, siz ya bu konuya dokunmaktan kaçınacaksınız, ya da biz sizi hemen sergileyeceğiz." *Reç* sesini kesti. Ancak anayurt savunulmalıdır diyen, genellikle şovenlerin olsun, sosyal-şovenlerin olsun, hiç bir gazetenin, hem Almanya'ya, hem Rusya'ya uygulanabilecek bir toprak ilhakı tanımı vermediğini biliyoruz. Bunu şu basit nedenden dolayı yapamazlar: savaş, toprak ilhakları politikasının, yani savaşa katılan her iki grubun da fetih politikasının, kapitalist soygun politikasının bir devamıdır. Bu iki eşkiya çetesinden hangisinin silaha ilk davranacağı elbette bizim için önemli değil. Bu iki grubun yirmi-otuz yıllık bir devredeki donanma ve askerî harcamalarını alınız, bunların büyük savaştan önce giriştikleri küçük savaşların tarihine bir gözatınız; bu savaşlara "küçük" denmesinin nedeni bu savaşlarda pek az Avrupalı öldüğü içindir, yoksa bu savaşlarda boyunduruk altına alınmak istenilen uluslardan yüzbinlerce insan can verdi; onların gözünde bu uluslara ulus bile denilemez (şu Asyalı ve Afrikalı uluslara, nasıl olur da ulus dersiniz!). Bu uluslara karşı yapılan savaşlar, silahsız insanlara karşı verilen savaşlardı; bu insanlar düpedüz vuruldular, makineli tüfekle biçildiler. Buna da savaş mı denir? Kısacası, bunlara ne savaş denmeye değer, ne de bunları akılda tutmaya! Halk yığınlarının düpedüz aldatılmaları konusunda işte tutumları buydu.

Bugünkü savaş, fetih politikasının, bütün azınlıkları kırıp yoketme politikasının, Almanlarla İngilizlerin Afrika'da, İngilizlerle Rusların İran'da giriştikleri inanılmaz vahşet politikasının (bunlardan hangisinin daha vahşî ve zalim olduğunu kestirmek güçtür) bir devamıdır. İşte bunun için Alman kapitalistleri, öteki büyük devletlere düşman gözüyle bakıyordu. Bunlar [Alman kapitalistleri —ç.], şöyle diyorlardı: zengin olduğunuz için kuvvetlisiniz! Biz daha kuvvetliyiz, çünkü bizim de aynı "kutsal" yağma hakkımız var.

İşte savaştan önceki birkaç on yıldaki İngiliz ve Alman finans-kapitalinin gerçek tarihi budur. Rus-Alman, Rus-İngiliz ve Alman-İngiliz ilişkilerinin tarihinin özeti budur. Savaşın asıl nedenini anlamaya yarayacak ipucu işte burada. Gene işte bunun için, savaşın nedenleri üzerine durmadan yinelenen öykü, katıksız bir yalan ve ikiyüzlülüktür. Finans-kapitalin tarihini unutarak, bu savaşın geçmişinin yeniden bölüşme sorunu çevresinde mayalandığını görmezlikten gelerek, işi şöyle savuşturmak istiyorlar: iki ulus barış içinde yaşıyor, sonra biri ötekine saldırıyor, ötekisi de karşı koyuyor; bütün bilim, bütün bankalar unutuluyor ve politikadan habersiz halkla köylülere silaha sarılmaları söyleniyor. Bunların yapacakları tek şey savaşmak! Bu türlü düşünmeyi izleyen mantıkî sonuç, bütün gazeteleri kapatmak, kitapları yakmak, basındaki toprak ilhaklarıyla ilgili yazıları yasaklamaktır. Bu şekilde toprak ilhakları da haklı gösterilmiş olur. Toprak ilhaklarının gerçek yüzünü anlatmazlar, çünkü Rusya'nın, İngiltere'nin, Almanya'nın bütün tarihi, toprak ilhakları üzerine bitip tükenmez vahşî ve kanlı savaşlarla doludur. Rusya'da savaşımı verilen istekleri öne sürmek cesaretini gösterdi diye Hindistan'da siyasal suçluları falakaya yatıran liberaller, İran'da, Afrika'da insafsız savaşlara girişiyorlardı. Fransız sömürge birlikleri de halkı eziyordu. Tarihin öncesi bu; görülmemiş yağmanın gerçek tarihi bu! Bugünkü savaşın bir devamı olan bu sınıfların politikası işte böyle. Bu nedenle, onlar toprak ilhakları konusunda bizim verdiğimiz karşılığı veremiyorlar; biz, birbirleriyle çoğunluğun gönüllü seçimiyle değil de, bir kralın ya da hükümetin kararı ile birleşen her ulus, ilhak edilmiş bir ulustur diyoruz. İlhakları kınama, her ulusa ayrı bir devlet kurma ya da dilediği uluslarla birlikte yaşama hakkının verilmesi demektir. Bu yanıt, sınıf bilinci olan her işçi için apaçık bir yanıttır.

Alınan her kararda —düzinelerle böyle karar alındı ve

hatta *Zemlya i Volya*'da[56] bile yayınlandı— şöyle bir şeyler gevelendiğini görürsünüz: biz, başka uluslar üzerinde egemenlik kurmak için değil, özgürlüğümüz için savaşıyoruz. Bütün işçiler ve köylüler de aynı şeyi söylüyor, böylece işçinin görüşünü, onun savaş anlayışını dile getirmiş oluyorlar. Kısaca şunu demek istiyorlar, eğer savaş, sömürücülere karşı emekçi halkın yararına ise, biz, bu savaştan da yanayız. Biz de öyle; zaten hiç bir devrimci parti buna karşı olamaz. Ne var ki, bu sayısız kararları kaleme alanların yanıldıkları nokta, savaşı kendilerinin yönettiklerini sanmalarıdır. Biz askerler, biz işçiler, biz köylüler, özgürlüğümüz için savaşıyoruz. Bir toplantıdan sonra bunlardan birisinin bana sorduğu soruyu hiç unutmuyorum. "Niçin daima kapitalistlerin aleyhinde konuşuyorsunuz? Ben kapitalist miyim? Hayır. Biz işçiyiz, biz özgürlüğümüzü savunuyoruz." Yanılıyorsun, sen kapitalist hükümetinin emirlerini yerine getirmek için savaşıyorsun; bu savaşı yürüten halk değil, hükümetlerdir. Politikadan anlamayan, gizli diplomasiyi bilmeyen ya da bu malî yağma manzarasını (örneğin İran'ın Rusya ve İngiltere tarafından ezilmesini) görme talihine —ya da talihsizliğine— sahip olmayan bir işçiye, bir köylüye hiç şaşmıyorum. Bu öyküyü unutarak, tam bir saflıkla, "kapitalistler kimin umurunda, asıl dövüşen benim!" dediği zaman, bu, beni şaşırtmıyor. Savaş ile hükümet arasındaki ilişkiyi anlayamıyor, savaşı hükümetlerin yaptığını ve kendisinin bu hükümetlerin elinde bir araç olduğunu anlayamıyor. Kendisini devrimci bir kişi gibi görür ve tumturaklı kararlar yazar; hele Ruslar, bunu, bir şey sanırlar, çünkü bu, yaşamlarına daha yeni girmiştir. Geçenlerde, Geçici Hükümetin "devrimci" bir demeci yayınlandı. Bu da bir şey mi; yığınları kapitalistçe kandırma ve "devrimci" bildiriler yazma sanatında daha ustalaşmış öteki uluslar bu alanda çoktan bütün rekorları kırdılar. Fransız Cumhuriyetinin, çarlığı destekleyen bir cumhuriyet olmasından beri sü-

regelen parlamento tarihini alırsanız, bu tarihin birkaç on yılı içinde en tumturaklı tümcelerle dolu bildirilerle, en zalim sömürge politikasının ve yağmacılığın nasıl ustalıkla maskelendiğine düzinelerle örnek bulursunuz. Fransa'da Üçüncü Cumhuriyetin bütün tarihi, bu yağmanın da bir tarihidir. Bugünkü savaşın çıkış noktaları da bunlardır; yoksa kapitalistlerin kötülüğü ya da şu kralın hatalı politikası değildir. Böyle düşünenler yanılırlar. Hayır, bu savaş, Berlin'de üç-dört, Londra'da beş-altı banka halinde dünyaya hükmeden, dünyanın bütün servetlerini elinde bulunduran, malî politikalarını silah zoruyla yürüten ve son olarak fetih ve genişleme olanakları sınırlanınca kıran kırana silahlı bir çatışmaya girişen süper kapitalizmin ve özellikle banka kapitalizminin gelişmesinin beklenen bir sonucudur. Taraflardan birisinin sömürgelerinden vazgeçmesi gerekiyordu. Kapitalist bir dünyada ise bu gibi sorunlar güzellikle çözümlenemiyordu. Bu sorunlar ancak savaşta çözümlenebilirdi. İşte bunun için, taçlı eşkiyalardan şunu ya da bunu suçlamak saçma olur. Bu taçlı eşkiyaların hepsi aynı toptan kesme. Gene işte bu yüzden, şu ya da bu ülkenin kapitalistlerini suçlamak da aynı şekilde saçmadır. Bunlar olsa olsa böyle bir sistemi uyguladıkları için suçlanabilirler. Bütün bunlar, uygar devletlerin bütün kuvvetleriyle korudukları yasalara uygun olarak yapılmaktadır. "Ben, tamamen bana tanınan haklar çerçevesi içinde hareket ediyorum ve hisse senetleri satın alıyorum. Dünyadaki bütün mahkemeler, polisler, ordular ve donanma, bu hisselerdeki kutsal hakkı*mı* korumaktadır." Öyleyse, yüzmilyonlarca ruble ile oynayan bankaların kurulmasından, bütün dünyayı soygun ağları içine almalarından, bu kıyasıya kırımın sürüp gitmesinden kim suçludur? Suçluyu bulabilirsen bul! Suç yarım yüzyıllık kapitalist gelişmededir, ve bu çıkmazdan kurtulmanın tek yolu kapitalistlerin yönetimine son verecek bir işçi devrimidir. Partimizin bu savaşın tahlilinden çıkardığı sonuç budur ve

bunun için şöyle diyoruz: toprak ilhakları gibi çok basit bir sorun, öylesine karmakarışık edildi ve burjuva partilerinin sözcüleri bu konuda o kadar çok yalan söylediler ki, neredeyse Rusya'nın Kurland'ı ilhak etmediğine herkes inanır oldu. O, üç taçlı eşkiya, Kurland ile Polonya'yı aralarında bölüştüler. Zaten bu işi yüz yıldır sürdürüyor, iki ülkenin kanını emiyorlardı; Rusya, o sıralarda en kuvvetlileri olduğu için, en büyük payı alıyordu. O zamanki yağmaya katılan bugünün genç yırtıcı hayvanı Almanya da artık büyüdü, güçlü bir kapitalist devlet oldu, şimdi bölüşümün yeniden yapılmasını istiyor. Her şeyin olduğu gibi kalmasını mı istiyorsunuz? diyor. Demek kendinizi o kadar güçlü sanıyorsunuz? Hodri meydan!

İşte bugünkü savaşın özeti bu. Kuşku yok ki, "hodri meydan" kabadayılığı yıllar süren yağma politikasının, büyük bankalar politikasının bir ifadesidir. Bu nedenle de, toprak ilhakları konusunda her işçinin, her köylünün anlayacağı en basit gerçeği ancak biz dile getirebiliyoruz. Gene aynı nedenle sözleşmeler gibi en basit sorunu bütün basın, kasten ve utanmazcasına karmakarışık hale getiriyor. Devrimci bir hükümetimiz olduğunu ve bu hükümette narodnikler gibi, menşevikler gibi sıkı sosyalist bakanlar bulunduğunu söylüyorsunuz. Ama bunlar, toprak ilhaklarının bir tanımı yapılmaması koşuluyla ilhaksız bir barıştan sözettikleri zaman (yani bunların dedikleri, Almanların ilhak ettikleri toprakları geri almak, bizimkileri ise aynen korumaktır), biz diyoruz ki: bir yandan bir fetih savaşı istemediğinizi ilân ederken, öte yandan orduyu saldırıya geçmeye kışkırtıyorsunuz; bu durumda sizin "devrimci" kabinenizin ne değeri kaldı? Bizim antlaşmalarımız olduğunu, Kanlı Nikola tarafından yapılan bu antlaşmaların en soyguncu nitelikler taşıdığını bilmiyor musunuz? Demek bilmiyorsunuz? Haydi diyelim, işçiler, köylüler bunları bilmez. Onlar ne yağmadan pay almışlardır, ne de çokbilmiş kitapları okumuşlardır. Ama

mürekkep yalamış kadetler bunları savunduğu zaman, antlaşmaların ne olduklarını pekâlâ bilirler. Bu antlaşmalar sözde "gizli", ama bütün ülkelerin siyasal basını bunlardan sözeder ve şöyle der: "Sen Boğazları, sen Ermenistan'ı, sen Galiçya'yı, sen Alsace-Lorraine'i, sen Trieste'yi alacaksın ve biz de İran'ın paylaşılması işini bitireceğiz." Alman kapitalistleri de şöyle der: "Faiziyle birlikte sömürgelerimi bana geri vermezseniz, Mısır'ı işgal edeceğim, bütün Avrupa'yı boyunduruğum altına alacağım." Bilirsiniz, hisse faizsiz olmaz. İşte bu nedenlerle, aslında apaçık bir sorun olan antlaşmalar sorunu, bugünlerde bütün kapitalist gazetelerin sayfalarını doldurup taşıran hayasızca yalan seline neden oluyor.

Bugünkü *Dyen* gazetesini alınız. Bolşeviklik ile en küçük bir ilgisi olmayan, ama içten bir demokrat olan Vodovozov şöyle diyor: Ben gizli antlaşmalara karşıyım; Romanya ile yapılan antlaşma için de aynı şeyi söylemek isterim. Romanya ile gizli bir antlaşma var ve buna göre, müttefikler safında savaştığı takdirde Romanya, bazı yabancı halklar üzerinde söz sahibi olacak. Öteki müttefiklerle yapılan antlaşmalar da öyle. Bu antlaşmalar olmasa, bu devletler, ulusları boyunduruk altına almaya başlayamazlardı. Bu antlaşmaların ne olduklarını bilmek için özel dergilere başvurmak da gerekmez; ekonomik ve diplomatik tarihin ana olaylarını anımsamak yeter. Onlarca yıldır Avusturya'nın gözü Balkanlarda. Bu uluslar savaşa ister istemez girdiler. İşte bu yüzden, halk yığınları bu antlaşmaların yayınlanmasını isteyince, eski bakan Milyukov ile bugünkü bakan Tereşçenko[57] (birisi, sosyalist bakanı bulunmayan bir hükümetten; ötekisi, birkaç tane "neredeyse" sosyalist bakanları olan bir hükümetten), bu antlaşmaların hemen yayınlanmasının müttefiklerle arayı bozmak demek olacağını söylüyorlar.

Bu antlaşmaları elbette yayınlayamazsınız, çünkü hepi-

niz de aynı soygun çetesinin üyelerisiniz. Antlaşmaların yayınlanamayacağını söyleyen Milyukov ve Tereşçenko ile aynı fikirdeyiz. Bundan iki sonuç çıkarılabilir. Antlaşmaların yayınlanamayacağı üzerinde Milyukov ve Tereşçenko ile aynı düşüncede olmamız ne demektir? Mademki antlaşmalar yayınlanamıyor, öyleyse biz, savaşı sürdürmede kapitalist bakanlara yardım etmek zorundayız demektir. Öteki sonuç da şu: kapitalistler bu antlaşmaları yayınlayamadıklarına göre, kapitalistlerin devrilmeleri gerekir. Bu sonuçlardan hangisi doğrudur dersiniz? Kararı size bırakıyorum, ama sonuçlarını iyi düşünün. Eğer narodnik ve menşevik bakanların düşündükleri gibi düşünürsek şu sonuca varırız: hükümet mademki antlaşmalar yayınlanamaz diyor, biz de bir bildiri yayınlarız. Kâğıt fiyatları henüz yeni bildiriler yayınlanmamasını gerektirecek kadar pahalanmadı. Yeni bir bildiri yayınlar, saldırıya geçeriz. Ne için? Hangi amaçla? Bu amaçları kim saptayacak? Askerler, Romanya ve Fransa ile soyguncu antlaşmaları yürütmekle görevlendirildiler. Vodovozov'un makalesini cepheye gönder ve bütün bunların bolşeviklerin marifeti olduğundan yakın; Romanya ile olan bu antlaşmayı da herhalde bolşevikler uydurmuşlardır. Bu durumda, yalnız *Pravda*'nın baskı altına alınması yetmez, Vodovozov'un da tarihi inceledi diye ülkeden kovulması şart olur. Milyukov'un bütün kitaplarını yakmak gerekir; hepsi de müthiş tehlikeli kitaplar. "Halk özgürlüğü" partisinin lideri olan bu eski dışişleri bakanının kitaplarından herhangi birisini açınız. İyi kitaplardır bunlar. Ne diyor bu kitaplar? Rusya'nın, Boğazlar, Ermenistan, Galiçya, Doğu Prusya üzerinde hakkı olduğunu söylüyorlar. Bütün bu ülkeleri taksim ediyor, ve kitabına bir de harita ekliyor. Böylesine devrimci yazılar yazdıkları için yalnız bolşevikler ile Vodovozov'u Sibirya'ya göndermekle yetinmemeli, Milyukov'un kitapları da yakılmalı, çünkü bugün bu kitaplardan parçalar alıp cepheye gönderilse bunların etkileri en ateşli broşürlerden

daha fazla olur.

Şimdi de, bugünkü konuşmam için çizdiğim taslak gereğince "devrimci ulusal savunma" sorununa değinmem gerekiyor. Zannederim, size anlatmakla onur duyduğum şeylerden sonra, şimdi, artık bu soruna kısaca dokunmam yetecektir.

"Devrimci savunma" deyiminde, savaşın şu sözlerle haklı gösterilmesi çabası yatıyor: biz bir devrim yaptık, biz devrimci bir halkız, biz devrimci bir demokrasiyiz. Peki, biz ne karşılık veriyoruz bu sözlere? Hangi devrimi yaptık biz? Nikola'yı tahttan indirdik. Toprak ağalarını ve bütün kapitalist sınıfları deviren bir devrimle karşılaştırılırsa, bu devrimin pek de güç olmadığını görürüz. Devrim kimi iktidara getirdi? Toprak ağaları ile kapitalistleri; oysa bunlar Avrupa'da ne zamandır iktidarda idiler. Orada bu gibi devrimler yüz yıl önce oldu; Tereşçenko'lar, Milyukov'lar, Konovalov'lar[58] orada ne zamandır iktidarda; ellerinde krallarına maaş bağlanması için ayrı bir ödenek olup olmaması, ya da onların böyle bir lükse katlanıp katlanmadığı, hiç sorun değil, sermaye yüzlerce ayrıcalığa yatırılmış olsun olmasın, banka bankadır; cumhuriyette de olsa krallıkta da olsa, kâr kârdır. Afrika ve İran gibi sömürgelerimizde muhteşem bankalar kuran bizim uygar sermayemize karşı, herhangi bir vahşî başkaldırmayagörsün; vahşî bir ulus, hele bizim uygar bankalarımıza bir isyan etsin, hemen oralara askerî birliklerimizi yollar, Lyahov'un İran'da, cumhuriyetçi Fransız birliklerinin Afrika'da yaptıkları gibi —bunlar aynı şiddetle halkı katletmişlerdir— kültürü, düzeni ve uygarlığı yeniden kurarız. Peki arada ne fark var? Savaş ile hükümet arasındaki yakın ilişkiyi göremeyen, bu politikanın antlaşmalarla desteklendiğini bilmeyen aydınlanmamış geniş yığınların ortaya koydukları aynı "devrimci savunma" fikri burada da karşımıza çıkıyor. Antlaşmalar aynen duruyor, bankalar da öyle, ayrıcalıklar da. Rusya'da

sınıflarının en seçkin kişileri hükümette ama, savaşın yönü bu yüzden kıl kadar değişmedi. Bu yeni "devrimci savunma" sözü, yüce devrim kavramı, sırf pis ve mide bulandırıcı antlaşmaları uygulamak amacıyla sürdürülen bu iğrenç ve kanlı savaşı gözden gizlemek için bir maske olarak kullanılıyor.

Rus devrimi, savaşın niteliğini değiştirmedi, yalnız başka bir ülkede raslanmayan ve Batıdaki devrimlerde pek az görülen örgütleri yarattı. Devrimlerin çoğunda, bizim Tereşçenko ve Konovalov tipinde adamların kurdukları yeni hükümetler yönetimi ele aldılar, ama ülkede eski uyuşukluk ve dağınıklık sürdü gitti. Gene de Rus devrimi bunlardan ileridir. Buna bakarak savaşın üstesinden gelebileceği söylenebilir. "Neredeyse sosyalist" bakanların hükümetinden, emperyalist ve saldırgan savaşın hükümetinden, Anglo-Fransız sermayesine bağlı bir hükümetten başka ve ondan bağımsız İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri ağı var. İşte önümüzde henüz son sözünü söylememiş bir devrim var. İşte önümüzde Batı Avrupa'nın aynı koşullar altında görmediği bir devrim var. Bu sınıfların örgütlerinin ne toprak ilhaklarına gereksinmesi var, ne de bankalara yatırılmış milyonları; bunlar belki de Rus Albayı Lyahov ile liberal İngiliz büyükelçisinin İran'ı hak geçmeyecek şekilde bölüşüp bölüşmediği sorunu ile de ilgilenmiyorlar. Bu devrimin, daha da ileri gideceğinin güvencesi de burada; toprak ilhaklarında çıkarı olmayan sınıflar, kapitalist hükümete pek fazla güvenmelerine karşın, "devrimci savunma" kavramındaki aldatıcı, kandırıcı çekiciliğe karşın, savaş borçlarını ve emperyalist savaş hükümetini desteklemelerine karşın —evet bütün bunlara karşın—, ezilen bütün sınıfların temsil edildikleri örgütleri yaratmayı başarmışlardır. Bu, İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleridir ve Rusya'nın birçok yerinde bu örgütler devrimci çalışmalarda Pet-

rograd Sovyetlerinden daha da ileri gitmişlerdir. Bu da pek doğaldır, çünkü, Petrograd'da kapitalistlerin merkez organları bulunuyor.

Dün Skobelev[59] konuşmasında şöyle dedi: "Bütün kârlarını biz alacağız; yüzde-yüzünü de biz alacağız." Anlaşılıyor, kendisini bakanca bir böbürlenmeye kaptırmış. Bugünkü *Reç*'i alırsanız, Skobelev'in konuşmasındaki bu bölüme verilen karşılığı görürsünüz. Gazete şöyle yazıyor: "Niçin yüzde-yüz? Bu, açlık ve ölüm demektir! Yüzde-yüz, tamamı demektir!" Bakan Skobelev en aşırı bolşevikten de ileri gidiyor. Bolşeviklerin aşırı sol olduklarını söyleyenler yalan söylüyorlar. Bakan Skobelev çok daha fazla "sol". Akıllarına gelen bütün çirkin adları bana taktılar, kapitalistlerin sırtlarında kalan son gömleklerini bile alacağımı söylediler. Şulgin[60] bile şöyle demişti: "Sırtımızdaki gömlekleri de alsınlar!" Bir bolşeviğin vatandaş Şulgin'e gittiğini ve gömleğini istediğini gözünüzün önüne bir getirin. Şimdi o, daha da haklı olarak Bakan Skobelev'i aynı şeyle suçlayabilir. Doğrusu biz bu kadar ileri gitmemiştik. Kârın yüzde-yüzünü almayı hiç düşünmemiştik. Ne olursa olsun bu gene de iyi bir vaat. Partimizin kararını alırsanız aynen benim önerdiklerimin daha ayrıntılı bir şekilde önerildiğini göreceksiniz. Bankaların denetimi ve daha âdil bir gelir vergisi.[61] Hepsi bu! Skobelev, bir rubleden yüz kopek almayı öneriyor. Biz böyle bir şeyi ne önerdik, ne de şimdi öneriyoruz. Zaten Skobelev de söz olsun diye söylüyor bunu, yoksa hem Tereşçenko ve Konovalov gibi kimselerle dostluk etmek, hem de böyle şeyler vaat etmek, doğrusu biraz gülünç olurdu. Milyonerlerin gelirlerinden yüzde 80'ini, 90'ını alabilirsiniz ama, bu iş, böyle bakanlarla kolkola iken olmaz. Sovyetler iktidarda olsalardı bunu alırlardı, ama hepsini değil; hepsini almanın gereği de yok zaten. Gelirin büyük bir kısmını alırlardı. Başka hiç bir devlet otoritesi bunu yapamaz. Bakan

Skobelev belki de pek iyi niyetli. Bu partileri birkaç on yıldır bilirim, otuz yıldır da devrimci hareketin içindeyim. İşte bu yüzden onların iyi niyetlerinden hiç kuşkusu olmayacak birisi varsa, o da benim. Ama sorun bu değil; bu, bir iyi niyet işi değil. Cehenneme giden yol da iyi niyetten geçer. Bütün hükümet daireleri bakanlarımızın imzaladığı yazılarla tıka basa dolu, ama değişen ne var? Denetlemek mi istiyorsun, zaman geçirmeden başlat! Bizim programımız öyle ki, Skobelev'in konuşmasını okuyunca, biz o kadarını istemiyoruz diyoruz. Biz, Bakan Skobelev'den çok daha ılımlıyız. Hem denetimi, hem yüzde-yüzü öneriyor. Biz yüzde-yüzü almak istemiyoruz, ama diyoruz ki: "İş yapmaya başlamadıkça, size inanmıyoruz!" Aramızdaki fark: biz ne söze, ne de vaatlere inanıyoruz; başkalarına da inanınız demiyoruz. Parlamenter cumhuriyetlerin öğrettiği dersler bize kâğıt üzerindeki sözlere inanmamamızı söylüyor. Denetlemek mi istiyorsunuz, hemen başlamalıyız. Böyle bir denetimi yapmak için gerekli yasa bir günde çıkar. Her bankada memur konseyi, her fabrikada işçi konseyi ve bütün partilere denetim hakkı. Ama bunu yapamazsınız ve şöyle dersiniz: bu bir ticarî sır, bu kutsal özel mülkiyet. Pekâlâ, nasıl isterseniz öyle olsun, ama seçiniz artık! Eğer bütün bu muhasebe defterlerini, tröstlerin alışverişlerini muhafaza edecekseniz, ağzınıza hiç denetim sözünü almayın, ülkenin mahvolduğunu da söylemeyin.

Almanya'da durum daha da kötü. Biz Rusya'da buğday bulabiliyoruz, Almanya'da, bu da yok. Rusya'da örgüt aracılığıyla çok şey yapılabilir, ama Almanya'da yapılamaz. Artık elde buğday da yok, halk yıkımla yüzyüze. Rusya bugün uçurumun kenarında diye yazıyorlar. Eğer böyle ise, hâlâ "kutsal" özel mülkiyeti korumak suçların en büyüğü. Bu durumda denetimden sözetmenin ne anlamı var? Nikola Romanov'un da denetim üzerine epey şeyler yazdığını her-

halde unutmamışsınızdır. "Devlet denetimi", "kamu denetimi", "senatörler atanması" sözlerini binlerce kez yineledi durdu. Gene de devrimi izleyen iki ayda, sanayiciler bütün Rusya'yı soyup soğana çevirdiler. Kapitalistler korkunç kârlar yaptılar, hangi malî raporu açsanız bunu görürsünüz. Burası böyle, ama işçiler devrimden iki ay sonra insan gibi yaşamak istediklerini söylemek "küstahlığını" gösterince bütün ülkenin kapitalist basını bir gürültüdür kopardı. *Reç*'in her sayısı, işçilerin ülkeyi soymak istemeleri üzerine vahşî ulumalarla dolu, oysa bizim bütün vaadimiz sadece kapitalistler üzerinde bir denetimden ibaret. Daha az vaat, daha fazla iş, olamaz mı acaba? Sizin istediğiniz eğer bürokratik bir denetim ise, eskisi gibi aynı organlar aracılığı ile denetim ise, partimiz, sizi desteklemeyeceği üzerine derin inancını belirtmek ister; hükümetinizde, değil yarım düzine, isterse bir düzine narodnik ve menşevik bakan olsa, bu böyle. Denetim ancak halk tarafından yapılabilir. Denetimin banka memurları konseyince, teknisyenler konseyince ve işçi konseylerince yapılmasını sağlamalı ve denetime hemen yarın başlamalısınız. Her yönetici memur sorumlu tutulmalı ve bu kuruluşlarla ilgili yanlış bilgiler verdiği takdirde cezaî kovuşturmaya uğratılmalıdır. Ülke için bu ölüm kalım sorunu. Ne kadar tahıl, ne kadar hammadde bulunduğunu, ne kadar işçi olduğunu ve bunların nerelere gönderilmesi gerektiğini bilmek isteriz.

Şimdi son soruna geliyorum: savaşın nasıl sona erdirilebileceği sorununa. Bizim ayrı bir barıştan yana olduğumuz üzerine ortalıkta gülünç bir iddia var. Soyguncu Alman kapitalistleri barış uvertürleri yapıyorlar ve: "Eğer bize maden cevheri bulunan toprakları verirseniz, biz de size Türkiye'nin bir kısmını ve Ermenistan'ı veririz." Her tarafsız ülkede diplomatların konuştukları işte bunlar! Herkes biliyor bunu. Yalnız usulden diplomatik sözlerle peçeleniyor, o

kadar. Zaten diplomatların hikmeti vücudu, diplomatça söz etmek değil mi? Bizim ayrı bir barışla savaşı sona erdirme isteğinde olduğumuzu söylemek ne budalalık! En zengin devletlerin kapitalistlerince sürdürülen bir savaşı, ekonomik gelişmenin onlarca yıllık tarihinden ileri gelen bir savaşı, askerî harekâttan tek yanlı çekilerek sona erdirmek, yalanlamaya bile değmeyen ahmakça bir fikirdir. Bunu yalanlamak için eğer bir karar kaleme aldıysak, bunu, sırf önünde durmadan tahrif edildiğimiz geniş yığınlara işleri açıklamak istediğimiz için yapıyoruz. Ciddî olarak tartışmaya değmeyecek bir konu bu. Bütün ülkelerin kapitalistlerinin sürdürdükleri bu savaş, bu kapitalistlere karşı bir işçi devrimi yapılmaksızın sona eremez. Denetim sadece sözde kaldıkça, kapitalistlerin hükümetinin yerini devrimci proletaryanın hükümeti almadıkça hükümet: battık batıyoruz, battık batıyoruz diye inlemekten kurtulamaz. Şimdi benim şu söylediklerimi söyledi diye, "özgür" İngiltere'de, sosyalistleri zindana attılar. Benim söylediklerimi söyledi diye, Almanya'da, Liebknecht[62] hapse atıldı; Avusturya'da, Friedrich Adler,[63] aynı şeyi bir tabanca yardımıyla dile getirdiği için tutuklandı (belki de şimdiye öldürmüşlerdir bile). Bütün ülkelerin işçi yığınlarının sevgisi, kapitalistlerin yanını tutanlara değil, sosyalistlerden yana. İşçi devrimi bütün dünyada yükseliyor. Başka ülkelerde bu iş, elbette daha zor. Oralarda Nikola gibi, Rasputin[64] gibi yarı-deliler yok. Oralarda sınıflarının en seçkinleri hükümetlerin başında. Otokrasiye karşı bir devrimin koşulları oralarda eksik. Kapitalist sınıfın hükümetleri var başlarında. Bu sınıfın en yetenekli temsilcileri, uzun süredir yönetimi ellerinde tutuyor. İşte gene aynı nedenlerle buralarda da, bugün olmasa yarın devrim olacak; Friedrich Adler gibiler, Karl Liebknecht gibiler, bu yolda ölseler de. Gelecek onların, bütün ülkelerin işçileri onları izliyor. Dünya işçileri mutlaka zafere ulaşacak.

Amerika'nın savaşa girmesi sorunu üzerinde şunları söylemek isterim. Herkes, Amerika bir demokrasidir diyor, orada Beyaz Ev var diyor. Ben derim ki, kölelik orada yarım yüzyıl önce kaldırıldı. Köleliğe karşı savaş 1865'te sona erdi. O zamandan beri yerden mantar biter gibi mültimilyonerler bitti. Bunlar bütün Amerika'yı malî pençeleri içine aldılar. Şimdi Meksika'yı ağlarına düşürme hazırlığı içindeler ve hiç kuşkunuz olmasın, eninde sonunda Pasifiğin bölüşülmesinde Japonlarla gırtlak gırtlağa gelecekler. Yirmi-otuz yıldır bu savaş mayalanmakta. Bütün yazılanlar bunu gösteriyor. Amerika'nın savaşa girmekteki asıl amacı, Japonya ile girişeceği savaşa hazırlanmak. Amerika halkı, oldukça özgür bir yaşam sürüyor; bunların, zorunlu askerlikten yana olmalarını, fetih amacını güden —örneğin Japonlarla bu konuda savaşıma girişen— bir ordu kurulmasını desteklemelerini anlamak epeyce güç! Amerikalıların önünde, bunun sonunun neye varacağını gösteren Avrupa örneği duruyor. Amerikalı kapitalistler, bu savaşa, küçük ulusların haklarını savunmak gibi yüksek bir ülkünün ardına sığınarak kuvvetli bir sürekli ordu kurma bahanesi yaratmak için girdi.

Köylüler, tahılı parayla satmak istemiyorlar, çiftlik araçları, çizme, esvap istiyorlar. Bu istek derin bir gerçeği yansıtıyor. Gerçekten de ülke, aynı ölçüde olmamakla birlikte öteki ülkelerin uzun süredir yüzyüze bulunduğu bir yıkım dönemiyle karşı karşıya; bu durumda para, değerini yitirdi. Kapitalizmin yasası olayların gelişmesiyle öylesine sarsıldı ki, köylüler, örneğin, para almayı reddediyor ve, "Para ne işimize yarar ki" diyorlar. Hakları da var. Kapitalizmin yasası, herhangi bir kimse iktidarı gaspetmek istediği için bozulmadı. İktidarı "gaspetmek" pek saçma olurdu. Eğer, kapitalist ülkelerde ekonomik gelişme seyri böyle bir yol izlemeseydi kapitalizmin yasasına bir son vermek olanaksız olurdu. Savaş bu oluşumu hızlandırdı ve bu da

kapitalizmi olanaksız hale getirdi. Eğer tarih, kuyusunu kazmasa ve temellerini sarsmasa, hiç bir güç kapitalizmi yıkamazdı.

Bunu açıkça görüyoruz. Herkesin gözü önünde olanı köylü dile getiriyor: paranın gücü sarsıldı. Sovyetler için tek çıkar yol, tahıl karşılığında araç-gereç, ayakkabı ve giyecek vermek. Olayların aldığı şekil bu; yaşamın zorladığı çözüm şekli bu. Bu yapılmazsa milyonlarca insan aç, giyeceksiz ve ayakkabısız kalacak. Milyonlarca insan yıkım ve ölümle yüzyüze; bu durumda kapitalistlerin çıkarlarını korumak bizi en son ilgilendirir. Tek çıkar yol, bütün iktidarın halkın çoğunluğunu temsil eden sovyetlere verilmesidir. Bunda yanlışlar yapılabilir. Böyle güç bir işin, bir çırpıda yapılabileceğini kimse öne süremez. Biz de böyle bir şey söylemiyoruz. Biz, iktidarın sovyetlerin ellerinde olmasını söylüyoruz, ama onlar bunu istemiyor. Yaşamın gerçeklerinin onları bu yola götüreceğini söylüyoruz; başka çıkar yol olmadığını tüm ulus kendi gözleriyle görecek. Biz, iktidara "elkoymak" istemiyoruz, çünkü geçmiş devrimlerin deneyimleri, kararlı bir iktidarın ancak halkın çoğunluğunun desteğiyle mümkün olduğunu gösteriyor. Bu yüzden iktidara "elkonulması" serüvencilik olur ki, partimiz bu yola girmeyecektir. Çoğunluğun hükümeti olan bir hükümet, başlangıçta, belki de hataları olabilecek bir politikayı uygulayabilir; ne yaparsınız ki, tek çıkar yol bu. Böylece aynı örgütler içinde barışçı yoldan politik bir değişme olur, başka bir örgüt icadetmek de gerekmez. Biz de zaten bunun için sorunun başka çözüm yolu yok diyoruz.

Savaş nasıl sona erdirilebilir? Sovyetler iktidarı ele alır ve Almanlar da savaşa devam ederlerse, biz ne yaparız? Partimizin görüşleriyle ilgilenen herkes, önceki gün *Pravda* gazetesinde çıkan ve bizim ta 1915'te yabancı bir ülkede iken söylediklerimizi okuyabilirler: Rusya'da devrimci sınıf, işçi sınıfı, iktidara geçtiği zaman, barış yapılmasını önermesi

gerekir. Ve eğer koşullarımız Alman kapitalistlerince ya da başka herhangi bir ülkenin kapitalistlerince reddedilir ise, o zaman bu sınıf, tamamen savaştan yana olacaktır. Savaşın bir çırpıda sona ereceğini söylemiyoruz; böyle bir şey de vaadetmiyoruz. Savaşın tek tarafın isteğiyle sona erdirileceği gibi olanaksız bir şeyi savunmuyoruz. Böylesine vaatlerde bulunmak kolay, yerine getirmek güçtür. Bu müthiş savaştan kolay kolay kurtulunmaz. Üç yıldır sürüp gidiyor. Zor ve eziyetli devrim fikrini kabul etmedikçe savaşmaya daha on yıl katlanmak gerekir. Başka çare yok. Diyoruz ki: kapitalist hükümetlerin başlattıkları savaş, ancak bir işçi devrimi ile sona erdirilebilir. Sosyalist hareketle ilgilenen herkes, gazetemiz *Pravda*'da yayınlanan bütün dünya sosyalist partilerinin kabul ettikleri 1912 tarihli Basle Bildirisini okumalıdırlar. Bu bildiri, savaşan ülkelerin hiç birinde, ne "özgür" İngiltere'de, ne cumhuriyetçi Fransa'da yayınlanabilir; çünkü bunda, daha savaştan önce savaşla ilgili gerçekler dile getirilmiştir. Bildiride, kapitalist rekabet sonucu İngiltere ile Almanya arasında savaş çıkacağı söylenmiştir. [Bu bildiride] denilmiştir ki, o kadar barut birikti ki, toplar kendi kendilerine ateşe başlayacaklar. Savaşın amaçlarının neler olduğu ve bir proleter devrimine yol açacağı anlatılmıştır. Bunun için, önce bu bildiriyi imzalayan, sonra da kapitalist hükümetlerinin safına geçen sosyalistlerin, sosyalizme ihanet ettiklerini söylüyoruz. Bütün dünyadaki sosyalistler arasında bir bölünme var; bazıları bakanlık koltuklarında, bazıları mapusanede. Dünyada bazı sosyalistler savaş hazırlığını savunurken, bazıları da Amerikan işçileri arasında çok tanınan ve sevilen (Amerikan Bebel'i) Eugene Debs gibi, "Savaş için tek kuruş vermektense kurşunlanmayı yeğ tutarım. Ben, bütün ülkelerde kapitalistlere karşı bir proletarya savaşında döğüşmeye hazırım." diyor. İşte dünyadaki sosyalistler böyle bölünmüşler. Dünyadaki bazı sosyalist-yurtseverler ülkelerini savun-

duklarını zannediyorlar. Bunlar yanılıyorlar ve aslında bir kapitalist çetesinin çıkarlarını öteki kapitalist çetelere karşı savunuyorlar. Biz proletarya devrimini savunuyoruz; bu, uğruna yüzlerce insanın sehpaya ve onbinlercesinin de zindanlara gittiği tek gerçek davadır. Hapse atılan bu sosyalistler gene de bir avuçtur, işçi sınıfı onlarla birliktir; iktisadî gelişmenin gidişi, onları haklı çıkartacak yöndedir. Bütün bunlar bize başka çıkar yol olmadığını anlatıyor. Bu savaşı sona erdirecek tek yol, birkaç ülkede bir işçi devrimidir. Bu arada, biz, bu devrime hazırlanmalı, ona yardımcı olmalıyız. Bu savaşı çar yürüttükçe, Rus halkının elinden, savaşa olan kinine ve barışa kavuşma azmine karşın, çara karşı bir devrimin hazırlanmasından ve çarlığı yıkmaktan başka bir şey gelmez. Zaten öyle de oldu. Tarih size bunu dün tanıtladı, yarın da tanıtlayacak. Yükselmekte olan Rus devriminin desteklenmesi gerektiğini uzun zaman önce söyledik. Bunu 1914'ün sonunda söyledik. Dumadaki milletvekillerimiz bunun için Sibirya'ya sürüldü ve bize, "yanıt vermiyorsunuz," denildi. "Grevler bitiyor siz devrimden söz ediyorsunuz; milletvekilleriniz küreğe mahkûm, elinizde tek bir gazete bile yok!" Bizi yanıt vermekten kaçmakla suçladılar. Bu suçlamaları yıllarca dinledik. Şöyle dedik: kızsanız da, köpürseniz de, çar devrilmedikçe, savaşa karşı elimizden bir şey gelmez. Öngörümüz doğru çıktı. Tamamen doğrulanmadıysa da haklı görülmeye başlandı. Devrim, savaşı Rusya bakımından değiştirmeye başladı. Kapitalistler hâlâ savaşa devam ediyorlar ve biz diyoruz ki: birkaç ülkede işçi devrimi olmadan savaş durdurulamaz, çünkü savaşı isteyenler hâlâ iktidarda. Bize şöyle diyorlar: "Bazı ülkelerde her şey uykuda gibi. Almanya'da istisnasız bütün sosyalistler savaştan yana; sadece Liebknecht savaşa karşı." Buna derim ki: bu tek adam, Liebknecht, işçi sınıfını temsil ediyor. Herkesin umudu yalnız onda, onu destekleyenlerde, Alman proletaryasında. Buna inanmıyor musunuz?

Öyleyse savaşa devam ediniz! Başka yolu yok. Eğer Liebknecht'e inanmıyorsanız, eğer durmadan olgunlaşan işçi devrimine inanmıyorsanız; eğer buna da inanmıyorsanız, öyleyse kapitalistlere inanınız!

Ancak birkaç ülkede bir işçi devrimi bu savaşı yenebilir. Savaş oyun değildir, milyonlarca insan yaşamına malolan acılı bir şeydir ve kolayca da sona ermez.

Cephedeki askerler, cepheyi ülkenin geri kalanından koparıp ayırarak, işleri bildikleri gibi çözümleyemezler. Cephedeki askerler de ülkenin bir parçasıdır. Ülke savaşta oldukça, cephe de, ülkenin geri kalan kısmıyla acı çeker. Bunu kimse önleyemez. Savaşı yönetici sınıf çıkarttı ve ancak işçi sınıfının yapacağı bir devrim onu sona erdirebilir. Barışa hızla kavuşup kavuşmamak devrimin gelişmesine bağlıdır. Ne kadar duygusal şeyler söylense, haydi savaşı bitirelim diye ne kadar çok yinelense, bu, devrim gelişmedikçe yapılamaz. İktidar sovyetlere geçince, kapitalistler bize karşı çıkacaklar, Japon, Fransız, İngiliz; bütün ülkelerin hükümetleri bize karşı çıkacaklar. Kapitalistler bize karşı, ama işçiler bizden yana olacaktır. İşte kapitalistlerin başlattıkları savaşın sonu bu olacaktır. İşte savaşın nasıl sona erdirileceği sorusunun yanıtı.

İlk kez *Pravda*'nın
23 Nisan 1929 tarihli
n° 93 sayısında yayınlandı.

[DOKUZ]

İŞÇİ VE ASKER VEKİLLERİ SOVYETLERİ BÜTÜN RUSYA İKİNCİ KONGRESİ[65]

25-26 EKİM (7-8 KASIM) 1917

BARIŞ ÜZERİNE RAPOR

26 EKİM (8 KASIM)

BARIŞ sorunu günün en hararetli ve en üzücü sorunudur. Bu konuda çok şey söylendi, çok şey yazıldı ve hepiniz de kuşku yok ki, bunu epeyce tartıştınız. Bu yüzden, izin verirseniz, ben seçtiğiniz hükümetin yayınlayacağı bildirgenin okunmasına geçeceğim.

BARIŞ ÜZERİNE KARAR

24-25 Ekim devriminin yarattığı ve İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerinin desteğine dayanan işçi ve köylü hükümeti, bütün savaşan halkları ve bunların hükümetlerini âdil ve demokratik bir barış için derhal görüşmelere başla-

maya çağırır.

Savaş yüzünden yorgun düşen, acı ve sıkıntı çeken bütün savaşan ülkelerin[86] işçi sınıfı ile diğer emekçi halkların büyük çoğunluğunun özlem duyduğu âdil ya da demokratik bir barış —böyle bir barışı çarlık monarşisinin devrilmesinden beri Rus işçileri ve köylüleri kesinlikle ve ısrarla istemektedirler— sözü ile hükümet, toprak ilhakları yapılmaksızın (yani yabancı topraklara elkonulmaksızın, yabancı uluslar birleşmeye zorlanmaksızın) ve tazminat istenmeksizin bir barış yapılmasını kastetmektedir.

Rus hükümeti bütün savaşan uluslar tarafından böyle bir barışın hemen yapılmasını önerir, ve böyle bir barışın bütün koşullarını, bütün ülkelerin ve ulusların halk temsilcilerinin yetkili kurulları tarafından kesin olarak onanmalarına kadar bütün kesin önlemlerin alınmasına hazır olduğunu açıklar.

Genel olarak demokratların, özel olarak da emekçi sınıfların adalet anlayışına uygun bir şekilde, hükümet, büyük ya da güçlü bir devlet tarafından, küçük ya da zayıf bir ulusun açık, belirgin ve isteğe bağlı onayı olmaksızın ilhak edilmesini, bu zorla ilhak ne zaman yapılırsa yapılsın, sözü geçen devlet tarafından zorla ilhak edilen ya da sınırları içinde zorla tutulan ulusun gelişme düzeyi ya da gerilik derecesi ne olursa olsun, ve son olarak, o ulus Avrupa'da ya da uzakta, denizaşırı bir yerde bulunsun bulunmasın, bunu yabancı toprakların ilhakı ya da gaspedilmesi diye kabul etmektedir.

Herhangi bir ulus, bir devletin sınırları içinde zorla tutuluyorsa ve eğer kendisine, isteğine karşın —bu isteğini, basında, toplantılarda, partilerin kararlarında ya da o ulusu ezenlere karşı girişilen protestolarda ve ayaklanmalarda açıklayabilir— işgalci askerî birliklerin ya da genellikle daha güçlü devletin tamamen çekilmesinden sonra hiç bir baskıya maruz bırakılmaksızın yapılacak özgür bir seçim-

le devlet olarak varlığının biçimini saptamak hakkı tanınmıyorsa, bu gibi birleşmeler, toprak ilhakı, yani gasp ve ihlâldir.

Hükümet, kuvvetli ve zengin ulusların fethettikleri zayıf azınlıkları aralarında paylaşma konusunda giriştikleri bu savaşı sürdürmelerini insanlığa karşı işlenmiş en büyük cinayet olarak görmekte ve istisnasız bütün azınlıklar için aynı derecede âdil olan, belirtilen koşullarla bu savaşı durdurmak amacıyla barış sözleşmelerini hemen imzalama konusundaki kararını ciddiyetle duyurur.

Aynı zamanda, hükümet, yukarda sözü edilen barış koşullarını bir ültimatom gibi görmediğini de belirtir; yani başka barış koşullarını da gözden geçirmeye hazırdır, ancak bunların, savaşan ülkelerin herhangi birisi tarafından mümkün olan hızla öne sürülmesi ve barış önerilerinde mutlak bir açıklığın bulunması, her türlü kapalılıktan ve gizlilikten kaçınılması üzerinde ısrar eder.

Hükümet, gizli diplomasiye son vermiştir ve kendi hesabına, bütün görüşmeleri herkesin gözü önünde tam bir açıklık içinde yürütme konusundaki kesin kararını duyurur. Toprak ağalarıyla kapitalistlerin hükümetleri tarafından 1917 Şubatından 25 Ekimine kadar imzalanan ya da yapılan gizli antlaşmaların hepsini derhal yayınlamaya başlayacaktır. Hükümet, bu gizli antlaşmalarda bulunan her şeyi kayıtsız şartsız ve derhal iptal ettiğini bildirir, çünkü hemen hemen her zaman bunların amacı, Rus toprak ağaları ile kapitalistlerine çıkarlar ve ayrıcalıklar sağlamak ve Büyük Ruslar tarafından yapılan ilhakların devamı ya da genişletilmesidir.

Bütün ülkelerin hükümetlerine ve halklarına barış için açık görüşmelere başlamayı önerirken hükümet, kendi adına, bu görüşmeleri mektupla, telgrafla ve çeşitli ülkelerin temsilcileri arasında görüşmelerle ya da bu temsilcilerin yapacakları bir konferans yoluyla yürütmeye hazır olduğu-

nu açıklar. Bu görüşmeleri kolaylaştırmak için hükümet, tarafsız ülkelere tam yetkili temsilciler tayin etmektedir.

Hükümet, bütün savaşan ülkelerin hükümetlerine ve halklarına derhal bir ateşkes yapılmasını önerir ve kendi adına, bu ateşkesin en az üç aylık bir süre içinde yapılmasını uygun bulur; çünkü bu süre içinde istisnasız bu savaşa katılan ya da katılmak zorunda kalan bütün halkların ya da ulusların temsilcilerinin katılmasıyla barış görüşmelerinin tamamlanması ve barış koşullarının kesin olarak onaylanması için bütün ülkelerin halklarının temsilcilerinin yetkili kurumlarının toplanması mümkün olabilir.

Bu barış önerisini bütün savaşan ülkelerin hükümetlerine ve halklarına yaparken Rus Geçici İşçi ve Köylü Hükümeti, insanlığın en ileri uluslarının üçünün, bu savaşa katılan en büyük devletlerinden İngiltere'nin, Fransa'nın ve Almanya'nın sınıf bilincine ulaşmış işçilerine özellikle çağrıda bulunur. Bu ülkelerin işçileri ilerleme ve sosyalizm davasına büyük katkıda bulunmuşlardır; bunlar, İngiltere'de çartist hareketin[67] büyük örneğini vermişlerdir; Fransız proletaryası, tarihsel önemi olan devrimler yapmıştır; ve son olarak Almanya'da sosyalistlere-karşı yasaya[68] karşı kahramanca savaşım ile bütün dünyanın işçilerine örnek bir eser olan proleter yığın örgütlerini yaratmada gösterilen uzun süreli, ısrarlı ve disiplinli çalışma örneği vermişlerdir. Proletaryanın kahramanlığı ile tarihte yaratılan eserlerin bütün bu örnekleri, bu ülkelerin işçilerinin şimdi karşı karşıya bulundukları insanlığı savaşın dehşetinden ve sonuçlarından kurtarma görevini kavrayacaklarının, bu işçilerin geniş, kararlı ve olağanüstü çabalarıyla başarılı bir barışın yapılmasında, ve aynı zamanda çile çeken, sömürülen halk yığınlarının her türlü kölelikten ve sömürüden kurtarılmasında bize yardımcı olacaklarının güvencesidir.

24-25 Ekim Devriminin yarattığı ve, İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerinin desteğine dayanan işçi ve köylü hükümeti derhal barış görüşmelerine başlamalıdır. Çağrımız, hem hükümetlere, hem halklara yapılmalıdır. Hükümetleri görmezlikten gelemeyiz; bu, barışın yapılmasını geciktirebilir, halk hükümeti bunu göze alamaz; ama aynı zamanda halka çağrıda bulunmamaya da hakkımız yoktur. Her yerde hükümetler ile halklar arasında farklar vardır, bu yüzden savaş ve barış sorunlarında müdahalede bulunabilmeleri için halklara yardımcı olmalıyız. Toprak ilhakları yapılmaksızın, tazminat talep edilmeksizin, bir barış yapılmasını öngören programımız üzerinde elbette direneceğiz. Bundan geri dönmeyeceğiz; ama düşmanlarımıza da, koşullarının bizden farklı olduğu için bizimle görüşmelere başlamanın yararsız olduğunu söyleme fırsatını vermemeliyiz. Hayır, bu kozdan onları yoksun bırakmalıyız ve koşullarımızı bir ültimatom şeklinde takdim etmemeliyiz. İşte bunun için, bütün barış koşullarını ve bütün önerileri dikkate almaya hazır olduğumuzu açıklayan madde, programa alınmıştır. Bunları dikkate alacağız ama, bu, bunları mutlaka kabul edeceğiz anlamına gelmez. Bu önerileri, hangi ödünlerin verilebileceği, hangilerinin ise verilemeyeceğine karar vermeye yetkili Kurucu Meclise sunacağız. Barış ve adalet sözlerini dillerinden düşürmedikleri halde, aslında, ilhak ve yağma savaşlarına kalkışan hükümetlerin hileleri ile savaşım halindeyiz. Hiç bir hükümet bütün düşündüklerini söylemez. Gene de biz gizli diplomasiye karşıyız ve bütün halkın gözü önünde apaçık hareket edeceğiz. Güçlükleri görmezlikten gelmiyoruz, gelmedik de. Önerileri reddetmekle savaş sona erdirilemediği gibi, tek yanlı da erdirilemez. Üç aylık bir ateşkes öneriyoruz, ama daha kısa bir süreyi de reddetmeyeceğiz, böylece kısa da olsa yorgun düşen ordu bir nefes alabilir; ayrıca bütün uygar ülkelerde ulusal meclislerin, koşulları görüşmek için toplanmaları da gerekir.

Derhal bir ateşkes önerirken, proletarya hareketinin gelişmesi için pek çok şey yapmış olan ülkelerin sınıf bilincine ulaşmış işçilerine sesleniyoruz. Çartist hareketin yapıldığı İngiltere'nin işçilerine; sınıf bilinçlerinin gücünü birçok kez ayaklanmalarda ortaya koyan Fransız işçilerine; sosyalistlere-karşı yasaya karşı savaşımı kazanan ve güçlü örgütler yaratan Alman işçilerine sesleniyoruz.

14 Mart Bildirisinde[69] bankerlerin devrilmesi için çağrıda bulunduk, ama kendi bankerlerimizi devirmeden onlarla ittifak yaptık. Şimdi ise bankerler hükümetini devirmiş bulunuyoruz.

Hükümetler ile burjuvazi, güçlerini birleştirmek ve işçi, köylü ihtilâlini kanla boğmak için ellerinden gelen her şeyi yapacaklardır. Ama üç yıllık savaş, yığınlara iyi bir ders oldu... öteki ülkelerde sovyet hareketi ve Alman donanmasında çıkan ve Cellât Wilhelm'in subay adayları tarafından bastırılan isyan gibi.[70] Son olarak şurasını da unutmayalım ki, Afrika'nın derinliklerinde değil, haberlerin hızla yayılabildiği Avrupa'da yaşıyoruz.

İşçi hareketi zafere ulaşacak, barışa ve sosyalizme giden yolu açacaktır. [*Sürekli alkışlar.*]

10 Ekim 1917'de yazıldı,
aynı tarihli ve 171 sayılı
Pravda'da yayınlandı.

[ON]

GÜNÜMÜZÜN BAŞLICA GÖREVİ

— *Rusya Ana*
Sefilsin sen, ve de bolluk içinde,
*Güçlüsün sen, ve de iktidarsız.**

İNSANLIK tarihi bu günlerde önemli ve güç bir dönüş yapıyor; bu dönüşün, dünyanın kurtuluşu için pek büyük bir anlamı olduğu kolayca söylenebilir. Bu dönüş, savaştan barışa bir dönüş; en güçlülerinin yağma ettiği ganimetin bölüşülmesinde yeni bir yöntem bulmak için milyonlarca çalışan ve sömürülen insanı salhanelere gönderen soyguncular arasındaki bir savaştan, sermayenin boyunduruğundan kurtulmak için, ezilenlerin ezenlere karşı verdikleri bir savaşa dönüş; acı, kaygı, açlık ve düşkünlüğün uçurumundan, sosyalist toplumun parlak geleceğine, evrensel refaha ve

* Nikolay Nekrasov'un "Rusva'da Kim İyi Yaşar?" adlı şiirinden.

sürekli bir barışa dönüştür. Bu keskin dönüşün en keskin noktalarında, her yerde eski düzen, müthiş bir gürültüyle yıkılır ve çökerken, ve yeni düzen anlatılmaz acılar ortasında doğarken, bazılarının gözlerinin kararmasına, bazılarının umutsuzluğa düşmesine, bazılarının ise günün acı gerçeklerinden kaçarak cafcaflı ve gözalıcı tümcelerin arkasına sığınmalarına hiç şaşmamak gerekir.

Emperyalizmden sosyalist devrime hızla dönerken tarihteki keskin dönüş noktalarının en keskinini bütün açıklığı ile görmek, en sert ve acı bir şekilde duymak, Rusya'nın kaderi imiş. Birkaç gün içinde, en eski, en güçlü, en barbar ve zalim monarşilerden birisini yıktık. Birkaç ay içinde başka ülkelerin yirmi-otuz yılda yaptığı şeyi yaptık ve burjuvazi ile işbirliği ve küçük-burjuva hayallerini sarsma aşamalarını atlattık. Birkaç hafta içinde burjuvaziyi devirdik ve burjuvazinin açık direnişini içsavaşta ezdik. Geniş bir ülkenin bir başından öteki başına sosyalizmin muzaffer adımlarıyla yürüdük. Çarlık ve burjuvazi tarafından ezilen emekçi halkın en alt tabakasını özgürlüğe ve bağımsız bir yaşama kavuşturduk. Burjuva devlet yönetimlerinin en iyisinden kat kat üstün ve daha demokratik yeni bir tür devleti, Sovyet Cumhuriyetini kurduk ve sağlamlaştırdık. Yoksul köylülerin desteklediği bir proletarya yönetimini kurduk ve her alana yaygın geniş bir sosyalist reformlar sistemini uygulamaya başladık. Bütün ülkelerin milyonlarca işçisinde kendi güçlerine karşı bir güven uyandırdık ve bunlarda bir istek ateşini alevlendirdik. Bütün ülkelerdeki emperyalist yağmacılara meydan okuduk.

Sonra birkaç gün içinde, elinde silahı olmayan birisinin üzerine çullanan emperyalist bir soyguncu tarafından yere yıkıldık. Bizi aklın almayacağı ağırlıkta, ve küçültücü bir barışı imzalama zorunda bıraktı; çünkü bir anlık bir süre için bile olsa kendimizi, emperyalist savaşın demirden pençesinden sıyırmaya cesaret etmiştik. Kendi ülkelerinde bir

işçi devriminin o korkunç hayali soyguncuların gözleri önüne geldikçe, Rusya'yı ezmek, boğmak ve paramparça etmek hırsı daha da büyüyordu.

Bir "Tilsit" barışı imzalamak zorunda kaldık. Kendimizi aldatmayalım. Acı gerçeğe cesaretle bakmak zorundayız. İtildiğimiz yenilgi, parçalanma, köleleştirme ve aşağılanma uçurumunun derinliğini iyice ölçmeliyiz. Bunu ne kadar iyi anlarsak, boyunduruktan kurtulma kararında direncimiz ile kölelikten bağımsızlığa geçme çabamız, ve her ne pahasına olursa olsun, Rusya'nın sefillikten ve güçsüzlükten sıyrılarak sözcüğün tam anlamıyla güçlenmesi ve bolluğa kavuşması konusundaki kırılmaz azmimiz, o kadar sağlamlaşmış ve çelikleşmiş olur.

Ve o, hem güçlenecek hem de bolluğa kavuşacaktır, çünkü ne olursa olsun, elimizde, hâlâ bizi bolluk içinde olmasa bile, yaşatacak kadar doğal kaynak kaldı. Doğal kaynaklarımız ile insan gücümüz ve halkın yaratıcı gücünde büyük devrimin yarattığı pek büyük hareket, gerçekten güçlü ve bolluk içinde bir Rusya'nın yaratılmasında çok yararlı bir malzemedir.

Rusya, güçlü ve bolluk içinde bir ülke olacaktır, yeter ki umutsuzluğu ve gevezeliği bir yana bıraksın, canını dişine takarak bütün güçlerini seferber etsin, sinir ve adalelerini gersin, kurtuluşun *ancak* bizim tuttuğumuz sosyalist devrim yolunda olduğunu anlasın. Yenilgilerden yılmadan bu yolda ilerlemek; sosyalist toplumun sağlam temellerini atmak; disiplini kurmak için var gücümüzle çalışmak; her yerde örgütü, düzeni, yeterliği ve halkın bütün güçlerinin uyumlu bir biçimde işlemesini geliştirmek; üretim ve dağıtımın ayrıntılı bir değerlendirmesini ve denetimini sağlamak... işte ancak bu yoldan hem askerî hem sosyalist güç kurulmuş olur.

Büyük bir yenilgiye uğramış bir sosyalistin, bunu örtbas etmesi de, umutsuzluğa kapılması da sosyalistliğe ya-

kışmaz. Durumumuzun umutsuz olduğu doğru olmadığı gibi, bizim için artık, böyle acımasız bir barışın temsil ettiği "onursuzca" (Polonyalı soyluların görüş açısına göre onursuzca) bir ölümle, umutsuz bir kavgada "yiğitçe" ölmek arasında bir seçim yapmaktan başka bir şey kalmadığı da doğru değildir. "Tilsit" barışını imzalamakla, ülkülerimizle, dostlarımıza ihanet ettiğimiz doğru değil. Biz, hiç bir şeye, hiç kimseye ihanet etmiş değiliz; hiç bir yalanı ne görmezlikten geldik, ne de örtbas ettik; yıkıma uğrayan tek bir dostumuzdan ya da yoldaşımızdan elimizden gelen yardımı esirgemiş değiliz.

Yenilmiş ya da paniğe kapılmış kaçan ordusundan geriye kalanları ülkenin içerilerine doğru çeken, ya da diyelim ki, bu çekilmeyi acımasız ve küçültücü bir barışla örtmeye çalışan bir general, ordusunun düşmanın kuşattığı kısmının yardımına koşmaya olanak bulamadığı için ordusuna ihanet etmiş sayılamaz. Böyle bir komutan, basiretsizce kumar oynamayı bir yana bırakarak, acı gerçeği halktan saklamaya kalkışmadan, "zaman kazanmak için yerden fedakârlık ederek", dağılmış ve morali bozulmuş ordusunun derlenip toparlanmasına olanak sağlamak için *her fırsattan* yararlanarak, önünde açık bulunan tek yolu, yani kurtulması mümkün olan şeyleri kurtarmak yolunu seçmek suretiyle görevini yerine getirmiş olur.

Biz, bir "Tilsit" barışı imzaladık. Napoléon I, 1807'de Prusya'yı, Tilsit barışını imzalamaya zorladığı zaman, Alman ordusunu bütünüyle ezmiş, başkentlerini ve belli başlı kentlerini işgal etmiş, buralara kendi polisini getirmiş, yeni yağma savaşlarına girişebilmek için yenilen ülkeyi kendisine yardımcı birlikler vermek zorunda bırakmış, bazı Alman devletleriyle ötekilere karşı ittifaklar yapmış, Almanya'yı parçalamıştır. Gene de Alman halkı, *böyle* bir barışa karşın hayatta kalmış, güçlerini toparlamış, özgürlüğünü ve bağımsızlığını kazanmıştır.

Düşünebilen ve düşünmeye niyeti olan herkese Tilsit barışı örneği, (o dönemde Almanlara zorla kabul ettirilen acımasız ve küçültücü antlaşmalardan sadece birisidir bu), koşullar ne olursa olsun acımasız bir barışın bir yıkım, oysa savaşın onur ve kurtuluşa çıkan tek yol olduğu hakkındaki düşüncenin çocukça saflığını açıkça göstermektedir. Savaş dönemleri, bize, barışın tarihte sık sık bir dinlenme ve yeni savaşlar için güçlerin derlenip toparlanması amacına hizmet ettiğini öğretiyor. Tilsit barışı, Almanya için büyük bir küçülmeydi, ama bu barış, aynı zamanda, ulusal bir ileri atılım için dönüm noktası oldu. O zamanlar tarihsel koşullar bu dirilişin ancak bir *burjuva* devleti yönünde kullanılmasına elverişliydi. Yüz küsur yıl önce, tarihi, bir avuç soylu ile tek tük burjuva aydınları yapıyordu, işçilerle köylüler henüz uykudaydı. Bunun sonucu da, tarih, o zamanlar, kaplumbağa hızıyla ilerliyordu.

Ama şimdi kapitalizm, genellikle kültürü, özellikle de yığınların kültürünü daha yüksek bir düzeye yükseltti. Savaş, yığınları sarstı, savaşın yarattığı dehşet ve acılar bunları uyandırdı. Savaş, tarihe öyle bir hız verdi ki, o, şimdi, lokomotif gibi uçuyor. Tarihi, şimdi milyonlar ve milyonlarca halk yapıyor. Kapitalizm, şimdi, sosyalizm için olgunlaştı.

Bütün bunların sonucu, eğer Rusya, şimdi, bir "Tilsit" barışından ulusal bir dirilişe geçiyorsa —ki yüzde-yüz geçiyor— bunun yönü, bir burjuva devletine doğru değil, bir dünya sosyalist devrimine doğrudur. 25 Ekim 1917'den beri hepimiz savunmadan yanayız. "Anayurdun savunulmasından" yanayız; ama şimdi girişmekte olduğumuz savaş, sosyalist bir anayurt için, anayurt olarak sosyalizm için, dünya sosyalist ordusunun *öncüsü* Sovyet Cumhuriyeti için.

"Almanlara lânet, Almanlara ölüm!" Burjuva yurtseverliğinin ortak sloganı buydu ve bugün de budur. Ama biz diyoruz ki: "Emperyalist yağmacılara lânet, kapitalizme lânet, kapitalizme ölüm" ve aynı zamanda "Almanlardan öğ-

ren! Alman işçileriyle kardeşçe ittifaka sadık kal. Onlar yardımımıza gelmekte geciktiler. Biz zaman kazanacağız, onların geldiği günleri göreceğiz, ve onlar *mutlaka* yardımımıza *gelecekler*."

Evet, Almanlardan öğren! Tarih zikzaklı ve dolaşık yollardan ilerliyor. Şimdi Almanlar, kıyıcı emperyalizmin yanısıra, disiplin ilkesini, modern makine sanayii temeline dayanan örgütlenmeyi, uyumlu işbirliğini ve sıkı bir muhasebe ve denetim sistemini temsil ediyorlar.

Ve işte bizim de eksikliğimiz bu. Bizim de bunu öğrenmemiz gerek. Büyük devrimimizin muzaffer bir başlangıçtan sonra çetin sınavlardan geçerek muzaffer bir sona ulaşması için işte buna gereksinmemiz var. Rus Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin sefalet ve güçsüzlükten kurtularak her zaman güçlü ve bolluk içinde yüzen bir ülke olması için tek gereksinme duyduğu şey işte budur.

11 Mart 1918,
İzvestiya, 12 Mart 1918, n° 46,
İmza: *N. Lenin*

[ONBİR]

KÂHİNCE SÖZLER

BUGÜNLERDE, hamdolsun, artık kimsenin mucizeye filân inandığı yok. Mucizevî kehanet peri masalı oldu, ama bilimsel kehanet bir gerçek. Çevremizde sık sık utanç verici bir kedere ve hatta umutsuzluğa rasladığımız bugünlerde doğru çıkan bir kehaneti anımsamak yararlı olacaktır.

Friedrich Engels, 1887'de, Sigismund Borkheim'ın kaleme aldığı *1806-1807 Alman Baş-Yurtseverlerinin Anısına (Zur Erinnerung für die deutscher Mordspatrioten 1806-1807)* başlıklı broşüre yazdığı önsözde, yaklaşan dünya savaşına değinmişti.

Friedrich Engels, otuz yıldan daha fazla bir süre önce, gelecek dünya savaşı için şunları söylüyor:

"... Prusya-Almanya için bir dünya savaşı dışında artık başka bir savaş mümkün değildir, ve bu savaş bugüne kadar hayal edilmemiş bir ölçüde ve şiddette olacaktır. 8-10 milyon asker birbirini kıracak ve böylece bütün Avrupa'yı çekirge sürülerinin bile beceremeyeceği şekilde soyup soğana çevirene kadar hırsla yiyip yutacaklardır. Otuz Yıl Savaşlarının yıkımı 3-4 yıla sığacak ve bütün kıtaya yayılacak; açlık, veba, ordularda ve halk yığınlarında son sınıra ulaşmış acı ve tehlikenin yarattığı genel bir çöküntü; ticaret, sanayi, bankacılıkta kurduğumuz sunî mekanizmanın genel iflâsla sonuçlanmasının doğurduğu umutsuz karışıklık; eski devletler ile bunların geleneksel devlet felsefesinin çöküşü öylesine bir durum alacak ki, düzinelerle taç kaldırımlarda yuvarlanacak ve kimse kafasını çevirip bakmayacak; nasıl sona ereceği ve savaşımdan kimin galip çıkacağını kestirmek olanaksızlığı; yalnız tek bir sonuç kesinlikle belli: genel bir bitkinlik ve işçi sınıfının kesin zaferi için koşulların hazırlanması.

"Son aşamaya ulaşmış karşılıklı silahlanma yarışı sistemi nihayet meyvelerini vermeye başladığı zaman durum budur. İşte efendilerim, prenslerim ve devlet adamlarım sizin aklınız Avrupa'yı bu noktaya getirdi. Ve o zaman size son büyük savaş dansını başlatmaktan başka yapacak iş kalmayacak; ve bizim de istediğimiz budur zaten (*uns kann es recht sein*). Savaş, belki de bizi geçici olarak geriye itebilir, kazandığımız birçok mevzileri bizden kopartıp alabilir. Ama tekrar denetim altına alamayacağınız güçleri bir kez başıboş bıraktınız mı, her şey kendi bildiği gibi hareket edebilir: dramın sonunda siz mahvolursunuz ve proletaryanın zaferi ya kazanılmış olur, ya da herhalde (*doch*) kaçınılmaz duruma gelir.

Londra, 15 Aralık 1887

FRİEDRİCH ENGELS'

Bu kehanetle kendini gösteren dehaya bakınız! Bu kesin, açık, kısa ve bilimsel sınıf tahlilinin her tümcesi fikir bakımından ne kadar da zengin! Şu anda kendilerini inançsızlığa, bezginliğe ve umutsuzluğa kaptıranlar bu sözlerden ne kadar çok şey öğrenebilirler. Burjuvazinin önünde yerlere kadar eğilmeye alışmış olanlar ya da ondan ödü kopanlar, eğer hâlâ düşünebiliyorlarsa, biraz düşünsünler!

Engels'in tahminlerinden bazıları başka türlü çıktı; ama, dünyanın da, kapitalizmin de otuz yıldır çılgınca bir hızla gelişen emperyalist dönemde değişmemesi beklenemezdi. Asıl şaşırtıcı olanı Engels'in tahminlerinden çoğunun "aynen" doğru çıkmış olmasıdır. Engels tamamen doğru bir sınıf tahlili yapmıştır; sınıflar ile bunlar arasındaki ilişkiler değişmeden aynen kalmıştır.

"... Savaş belki de bizi geçici olarak geriye itebilir..." Gelişmeler gerçekten de bu çizgi boyunca oldu ve hatta daha da ileri giderek beterin beteri ile karşılaştık: "geri itilen" bazı sosyal-şovenler ve bunların ne olduğu belirsiz "yarı-muarızları" kautskiciler geri hareketlerini bir matahmış gibi göstermeye başladılar ve sosyalizme ihanet ettiler.

"... Savaş, ... kazandığımız birçok mevzileri bizden koparıp alabilir ..." Bazı "legal" mevziler işçi sınıfından koparılıp alınmıştır. Ama öte yandan o, bu deneyimlerle çelikleşmiş; illegal örgütlenme, illegal savaşım ve devrimci bir saldırı için kuvvetlerini hazırlama konularında sert, ama acı dersler almıştır.

"... Düzinelerle taç yuvarlanacak ..." Birkaç taç, daha şimdiden yuvarlanmıştır. Ve bunlardan tek birisi bir düzineye bedeldir: bütün Rusya'nın müstebiti Nikola Romanov'un tacı.

"... Nasıl sona ereceğini kestirmek olanaksızlığı ..." Dört yıl süren savaştan sonra bu mutlak olanaksızlık daha da mutlaklaştı denebilir.

"Ticaret, sanayi ve bankacılıkta kurduğumuz sunî me-

kanizmadaki umutsuz karışıklık ..." Bu savaşın dördüncü yılının sonunda, bu tahmin, kapitalistlerin savaşa sürükledikleri en büyük ve en geri devletlerden birisinin, Rusya'nın durumuyla tamamen doğrulanmıştır. Almanya ve Avusturya'daki açlık, yiyecek ve hammadde kıtlığı ve üretim araçlarının eskimesi, öteki ülkelerde de benzer durumların hızla meydana geldiğini göstermiyor mu?

Engels, sadece bir "dış" savaşın ortaya çıkartacağı sonuçları anlatıyor; onsuz, tarihteki büyük devrimlerden hiç birisinin meydana gelmediği ve gene o olmaksızın tek bir ciddî marksistin bile kapitalizmden sosyalizme geçişi mümkün görmediği içsavaşı sözkonusu etmiyor. Oysa bir dış savaş, kapitalizmin "sunî mekanizmasında" "umutsuz bir karışıklık" yaratmadan epey bir süre devam edebilirse de bir içsavaşın böyle bir sonuç doğurmaması olanaksızdır.

Bir yandan utanmadan kendilerine "sosyalist" derken, bir yandan da bu "umutsuz karışıklığın" belirtilerine işaret ederek bütün suçu devrimci proletaryaya, sovyet iktidarına, sosyalizme geçiş "ütopyasına" yüklemeye yeltenmekle bizim *Novaya Jizn* grubu, menşevikler, sağ devrimci-sosyalistler vb. —haydi burjuvaziye paralı uşaklık ettiklerini söylemeyelim— nasıl bir ahmaklık ve kişiliksizlik göstermişlerdir. "Karışıklığı" ya da mükemmel Rusça deyimi ile "*Rashuha*'yı" [bozukluğu, düzensizliği], savaş meydana getirmiştir. Düzensizliğe yol açmayan şiddetli savaş yoktur. Düzeni bozmayan —sosyalist devrimin kaçınılmaz koşulu ve ayrılmaz parçasıdır bu— içsavaş olamaz. Düzen "bozulacak diye" devrimi reddetmek, insanın ilkesizliğini gösterir ve uygulamada burjuvaziye teslim olmak demektir.

"... Açlık, veba, ordularda ve halk yığınlarında son sınırına ulaşmış acı ve tehlikenin yarattığı genel bir çöküntü ..."

Uzun yıllar süren şiddetli ve bıktırıcı bir savaşın nesnel sonuçları üzerinde düşünebilen herkes için apaçık olması gereken bu tartışmasız sonucu Engels ne *kadar basit ve*

açık bir şekilde çiziyor. Bu en basit fikri bile anlamayan ya da anlayamayan bir yığın "sosyal-demokrat" ile sözde sosyalist, nasıl bir budalalık içindedirler.

Orduların olsun, halk yığınlarının olsun, *morali bozulmadan*, bir savaşın uzun yıllar devam edebileceği düşünülebilir mi? Elbette düşünülemez. Uzun bir savaşın, bu sonuncunun, bütün bir nesil olmasa bile birkaç yıl sürmesi tamamen kaçınılmazdır. Bizim "kürklü beyler", kendilerine "sosyal-demokrat" ve "sosyalist" diyen sümüklü burjuva aydınları, şiddetli moral bozukluklarına karşı alınan önlemlerin sertliğinden dolayı devrimi suçlayan burjuvaziyi desteklemektedirler; oysa bu moral bozukluğunun asıl nedeninin emperyalist savaş olduğu, uzun süre savaşım vermeksizin ve bazı sert önlemler almaksızın savaşın *bu türlü* sonuçlarından hiç bir devrimin yakasını sıyıramayacağı da gün gibi ortadadır.

Novaya Jizn, *Vperyod* ya da *Dyelo Naroda*'da yazı yazan bizim tatlıdilli yazarlarımız, proletarya ile öteki ezilen sınıfların bir devrim yapmasını "teorik" olarak kabul ediyorlar da, bu devrimin halkın dört yıl süren bir emperyalist savaşta akıttığı kanlarla sulanan bir topraktan doğmasına ve büyümesine gönülleri razı olmuyor, onun gökten zembille inmesini diliyorlar.

Devrimin bir çocuk doğumuna benzetilmesi gerektiğini bunlar her nasılsa duymuşlar ve "teorik olarak" kabul de etmişler; ama yumurta kapıya gelince içlerini bir korkudur sarmış ve bunların korkakça zırlamaları, proletarya ayaklanmasına karşı burjuvazinin kötü niyetli çıkışlarını aynen yansıtmış. Emile Zola'nın *La Joie de Vivre* ("Yaşama Sevinci") ya da Veresayev'in *Bir Doktorun Notları*'nda olduğu gibi, doğum olayındaki güçlüğü, acıyı ve dehşeti doğru bir şekilde canlandıran yazarların çocuk doğumu betimlemelerini düşününüz. Çocuk doğurmak kadını neredeyse cansız, kana bulanmış, ıstırap çeken ve acıyla kıvranan bir et yı-

ğını haline getirir. Aşkta *yalnız* bunu ve bunun devamını, bir kadının bir anne oluşunu gören bir "bireye" insan gözüyle bakmak mümkün müdür? *Bunun* için aşkı ve üretmeyi kim reddedebilir?

Doğum sancısı hafif de olabilir, şiddetli de. Bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ile Engels, kapitalizmden sosyalizme geçişin kaçınılmaz bir şekilde uzun süren bir doğum sancısı ile birlikte olacağını her zaman söylemişlerdir. Bir dünya savaşının sonuçlarını tahlil ederken Engels, tartışmasız ve apaçık bir gerçeği sade bir şekilde özetliyor ve bir savaşı izleyen ve savaşla yakından ilişkisi olan bir devrimin (biz de buna şunu ekleyebiliriz: bir savaş sırasında patlak veren ve bir dünya savaşı sırasında büyümek ve yürümek zorunda olan bir devrimin) pek zor bir doğum olayı olduğunu söylüyor.

Bunu iyi bilen Engels, bir dünya savaşında mahvolan kapitalist bir toplumun doğuracağı sosyalizmden büyük bir dikkatle söz açıyor. "Bir dünya savaşının tek bir sonucu" diyor Engels "tamamen kesindir: genel bir tükenme hali ve işçi sınıfının kesin zaferi için koşulların *hazırlanması.*"

Bu düşünce, incelemekte olduğumuz önsözün sonunda daha da açık ifade edilmiştir.

"... Bu dramın sonunda siz [kapitalistler ve toprak ağaları, burjuvazinin kralları ve devlet adamları] mahvolursunuz ve proletaryanın zaferi ya kazanılmış olur, ya da herhalde kaçınılmaz duruma gelir."

Şiddetli doğum sancısı ağır ya da öldürücü bir hastalığın tehlikesini büyük ölçüde artırır. Ama bireyler, doğum sırasında ölebilirler ise de, eski sistemin doğurduğu yeni toplum ölmez; olsa olsa doğum daha sancılı, daha uzun, büyüme ve gelişme daha ağır olur.

Savaş henüz sona ermedi ama genel bir tükenme durumu başladı bile. Engels'in tahmin ettiği iki *doğrudan* savaş sonucuna (ya işçi sınıfı zaferinin kazanılmış olmasına, ya

da, bütün güçlüklere karşın, bu sonucu kaçınılmaz duruma getiren koşulların kurulmasına) gelince; bu iki koşulun şimdi, 1918 yılı ortasında belirtilerini görüyoruz.

Kapitalist ülkelerin en az gelişmişinde işçi sınıfının zaferi *artık kazanılmış* durumda. Öteki ülkelerde ise görülmemiş bir sancı ve çabayla, bu zaferi "mutlaka kaçınılmaz duruma" getirecek olan koşullar kurulmaktadır.

Bırakınız sümüklü "sosyalistler" kargalar gibi gaklasınlar, burjuvazi öfkesinden köpürsün; yalnız görmemek için gözlerini yumanlarla, duymamak için kulaklarını tıkayanlar, sosyalizme gebe eski kapitalist toplumun doğum sancılarının başladığını farketmeyeceklerdir. Olayların gidişi ile sosyalist devrimin geçici olarak öncülüğünü yapan ülkemiz, doğumun başında raslanan o çok şiddetli sancılar içinde kıvranıyor. Geleceğe tam bir rahatlık ve güvenle bakmamız için her türlü neden var, çünkü gelecek, bize yeni müttefikler ve daha ileri birkaç ülkede sosyalist devrimlerin yeni zaferlerini hazırlıyor. Gururlanmaya hakkımız olduğu gibi, yeryüzünü kana bulayan, insanlığı açlığa, ruh çöküntüsüne sürükleyen ve ölüm karşısındaki cançekişmesi ne kadar canavarca olursa olsun, çok geçmeden mahvolması kaçınılmaz olan o vahşî hayvanı, kapitalizmi, yeryüzünün bir parçasında ilk kez yere sermek şansı bize isabet ettiği için kendimizi talihli de saymalıyız.

29 Haziran 1918,
Pravda, n° 133,
2 Temmuz 1918,
İmza: *N. Lenin*

[ONİKİ]

KOMÜNİST ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİ

19 TEMMUZ — 7 AĞUSTOS 1920

ULUSLARARASI DURUM VE KOMÜNİST ENTERNASYONALİN TEMEL GÖREVLERİ ÜZERİNE RAPOR'DAN

19 TEMMUZ 1920

EMPERYALİZMİN ekonomik ilişkileri, bugün varolan bütün uluslararası durumun özünü oluşturmaktadır. 20. yüzyıl boyunca kapitalizmin bu yeni, en yüksek ve son aşaması, bütünüyle şekillenmiştir. Hepiniz kuşkusuz bilirsiniz ki, kapitalizmin ulaştığı bu muazzam boyutlar, emperyalizmin en karakteristik ve temel özelliğidir. Serbest rekabetin yerini büyük tekeller almıştır. Bir avuç kapitalist, bazan, elinde bütün bir sanayi kolunu toplayabilmektedir; bunlar, çoğu zaman uluslararası ortaklıkların, kartellerin, sendika ve tröstlerin eline geçmektedir. Böylece bütün sanayi kolları, tek bir ülkede değil bütün dünyada, maliye, emlâk üzerindeki haklar ve kısmen de üretim alanlarında tekeller tara-

fından ele geçirilmiştir. Bu, gerçekte en özgür cumhuriyetleri bile malî monarşiler durumuna getiren bir avuç büyük bankanın, nüfuzlu işadamının ve büyük maliyecinin yürüttüğü görülmemiş egemenliğin temelini oluşturmuştur. Savaştan önce bu durum, örneğin Fransa'da Lysis gibi devrimcilikle ilişkisi olmayan yazarlarca bile açıkça farkedilmiştir.

Bir avuç kapitalistin bu egemenliği, bütün yeryüzünün yalnız çeşitli hammadde kaynaklarıyla üretim araçlarının en büyük kapitalistlerce ele geçirilmesi anlamında değil, sömürgelerin ilk paylaşılmasının tamamlanması anlamında da yeniden bölüşülmesiyle tam kıvamına ulaşmıştır. Kırk yıl kadar önce, altı kapitalist devletin egemenliği altındaki sömürgelerin nüfusu 250 milyonun biraz üzerindeydi. 1914 savaşından önce, sömürgelerin nüfusu aşağı yukarı 600 milyon kadar tahmin ediliyordu, ve eğer biz, buna yarı-sömürge durumunda olan İran'ı, Türkiye'yi ve Çin'i katarsak, en zengin, en uygar ve en özgür ülkeler tarafından sömürge bağımlılığı yoluyla ezilen 1.000 milyonluk yuvarlak bir rakam elde etmiş oluruz. Ve bildiğiniz gibi doğrudan siyasal ve hukukî bağımlılıktan başka, sömürge bağımlılığı bazı malî ve iktisadî bağımlılık ilişkilerini ve bir dizi savaşları da birlikte getirir; bu savaşlara ise çoğu zaman, savaş gözüyle bile bakılmaz, çünkü, en son model imha silahlarıyla donatılmış, Avrupalı ve Amerikalı emperyalist askerî birlikleri sömürge ülkelerin silahsız ve savunmasız sakinlerini katlettiği zaman, bu savaşlar, sık sık tam bir katliam olup çıkarlar.

1914-18 Birinci Emperyalist Savaşı, bütün dünyanın bu şekilde bölüşülmesinin, kapitalist tekellerce böylesine bir egemenlik kurulmasının, bir avuç büyük bankacının —her ülkede iki, üç, dört ya da bilemediniz beş bankacının— elde ettiği bu muazzam gücün kaçınılmaz bir sonucuydu. Bu savaş, bütün dünyanın yeniden bölüşülmesi için yapılmıştı. En

büyük devletlerin meydana getirdiği küçük gruplardan hangisinin —İngiltere'nin mi, yoksa Almanya'nın mı— bütün yeryüzünü soyma, boğazlama ve sömürme fırsat ve hakkına sahip olduğunun kararlaştırılması için yapılmıştı bu savaş. Bilindiği gibi savaş, bu sorunu, İngiliz grubunun lehine çözümledi. Ve bu savaşın sonucu, bütün kapitalist çelişkiler çok daha keskin hale geldi. Bir çırpıda bu savaş, dünya nüfusundan 250 milyonluk bir bölümünü sömürge statüsüne eşit bir duruma getirdi; bunlar arasında 130 milyon nüfusu ile Rusya ve 120 milyondan fazla nüfusu ile Avusturya-Macaristan, Almanya ve Bulgaristan var. Bu, bir kısmı Almanya gibi en ileri, en kültürlü ve modern teknik ilerleme bakımından gelişmiş bir düzeydeki ülkelerde yaşayan 250 milyon insan demektir. Versailles Antlaşması yoluyla, savaş, bu ülkelere öyle koşullar yüklemiştir ki, gelişmiş halklar sömürge bağımlılığı, sefalet, açlık, yıkım ve haklarının kaybı gibi durumlarla yüzyüze bırakılmıştır: bu antlaşma birkaç kuşağın ellerini kollarını bağlamış ve onları şimdiye kadar hiç bir uygar ulusun yaşamadığı koşullar altına sokmuştur. Savaş sonrası dünyanın manzarası şöyledir: en az *1.250 milyon* insan, bir zamanlar barış sevgisiyle övünen ve henüz dünyanın bölüşülmediği, tekellerin daha iyice yerleşmediği, kapitalizmin büyük askerî çatışmalara yol açmadan nispeten barışçı bir şekilde geliştiği elli yıl öncesi için bu övünmede haklı bile olan acımasız kapitalizmin sömürge boyunduruğu altına sokulmuştur.

Bu "barışçı" dönemden sonra, bugün, baskının iyice şiddetlendiğini, öncekinden bin kez beter bir sömürge ve askerî baskı politikasına dönüldüğünü görüyoruz. Versailles Antlaşması, Almanya ile öteki yenilen ülkeleri, ekonomik varlıklarını fizikî bakımdan olanaksız duruma getiren, bütün haklarından yoksun bırakan ve alçaltan bir duruma sokmuştur.

Peki bundan kaç ulus yararlandı? Bu soruyu yanıtlamak

için Amerika'nın nüfusunun —savaştan en çok yararlanan, gırtlağına kadar borçlu iken herkese borç veren ülke haline gelen Amerika'nın nüfusunun— 100 milyondan fazla olmadığını anımsamamız gerekir. Japonya'nın nüfusu —Avrupa-Amerika çatışmasından uzak kalarak ve muazzam Asya kıtasını ele geçirerek çok şeyler kazanan Japonya'nın nüfusu— 50 milyondur. Yukarda adı edilenlerden sonra en kazançlı olan İngiltere'nin ise 50 milyon kadardır. Az nüfuslu olup da savaşta zenginleşen tarafsız ülkeleri de sayarsak yuvarlak hesap 250 milyon insan buluruz.

Böylece, emperyalist savaştan sonraki dünyanın görünüşünü kaba çizgileriyle elde etmiş olursunuz. Ezilen sömürgelerde —İran, Türkiye, Çin gibi kolu-kanadı budanan ülkeler ile yenilen ve sömürge durumuna düşen ülkelerde— 1.250 milyon kişi yaşıyor. Eski durumunu koruyan, ama ekonomik bakımdan Amerika'ya bağımlı duruma gelen ülkelerde 250 milyon insan ancak yaşıyor ve bütün bu ülkeler, savaş sırasında, savaş bütün dünyayı sarıp da tek bir ülkenin bile gerçekten tarafsız kalması olanaksız duruma gelince askerî bakımdan bağımlı durumda idiler. Ve sonunda, dünyanın bölüşülmesinden yalnız kaymak tabakası, kapitalistlerin yararlandığı ve nüfusları ancak 250 milyon olan ülkelere geliyoruz. Bu suretle dünyanın bütün nüfusunu oluşturan 1.750 milyon civarında bir rakam elde etmiş oluyoruz. Dünyanın bu manzarasıyla birlikte sizlere, bir devrime doğru yönelen kapitalizm ve emperyalizmin bütün çelişkilerinin; İkinci Enternasyonale karşı çetin bir savaşıma varan işçi sınıfı hareketindeki, Başkanın da işaret ettiği gibi bütün temel çelişkilerin, dünya nüfusunun işte bu şekilde paylaşılması ile yakın ilişkisi olduğunu anımsatmak isterim.

Pravda, n° 162,
24 Temmuz 1920.

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] *Sosyalizm ve Savaş* adlı broşür Eylül 1915'te Almanya'da basılmış, Zimmerwald Sosyalist Konferansı delegelerine dağıtılmıştır. — 7

[2] *Sosyal-Demokrat.* — Şubat 1908'den Ocak 1917'ye kadar gizli olarak yayınlanan Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez organı. Önce Rusya'da sonra Paris ve Cenevre'de olmak üzere 50 sayı yayınladı. 1911'de editörlüğü üzerine alan Lenin'in, gazetede 80 makalesi yayınlandı. — 9

[3] *Bern Konferansı.* — 27 Şubat-4 Mart 1915'te İsviçre'nin Bern kentinde toplanan RSDİP şubeleri konferansı. Lenin'in girişimiyle toplanan bu konferansın genel bir bolşevik partisi konferansı özelliği vardı, çünkü savaş sırasında bütün Rusya'yı temsil eden bir konferansın toplanması olanaksızdı. Konferansa, partinin, Paris, Zurich, Cenevre, Bern, Lozan bolşevik şubelerinin temsilcileri ka-

tılmıştı. Lenin, Merkez Komitesi ile merkez organını (*Sosyal-Demokrat*) temsil ediyor ve, konferansı yönetiyordu. Gündemdeki esas madde olan "Savaş ve Partinin Görevi" konusunda bir rapor hazırlamış ve konferansa sunmuştu. Konferans, Lenin'in hazırladığı savaş üzerine karar tasarılarını kabul etmiştir. — 9

[4] *Zimmerwald Konferansı.* — İsviçre'nin Zimmerwald kentinde 5-8 Eylül 1915'te toplanan ilk uluslararası sosyalist konferans. Konferansta kautskici çoğunluk ile Lenin'in öncülük ettiği devrimci enternasyonalciler arasında bir mücadele başgösterdi. Lenin, devrimci enternasyonalcileri Zimmerwald Solu halinde örgütledi.

Konferans, dünya savaşının emperyalist niteliğini ortaya koyan bir bildiriyi kabul etti ve savaş harcamalarına oy veren, burjuva hükümetlerine katılan "sosyalistleri" takbih etti. Avrupa ülkelerinin işçilerini savaşa karşı mücadeleye ve toprak ilhakları yapılmaksızın ya da tazminat ödenmeksizin barışın sağlanmasına çaba göstermeye çağırdı. Konferans, ayrıca savaş kurbanlarına sempati ifade eden bir kararı kabul ederek Uluslararası Sosyalist Komiteyi seçti. — 10

[5] Bkz: Karl von Clausewitz, *Vom Kriege* ("Savaş Üzerine") Berlin 1957, c. I, s. 34. — 17

[6] *Basle Bildirisi.* — İkinci Enternasyonalin 24-25 Kasım 1912'de İsviçre'nin Basle kentinde düzenlediği özel kongrede oybirliği ile kabul edildi. Bildiri emperyalistlerin hazırlamakta oldukları savaşın yağmacı amaçlarını açıklıyor, ve işçileri savaş tehlikesi ile mücadeleye çağırıyordu. Emperyalist bir savaşın çıkması halinde, sosyalist bir devrimin çabuklaştırılması için sosyalistlerin ekonomik ve politik bunalımlardan yararlanmalarını salık veriyordu.

Basle Kongresinde Kautsky ile Vandervelde ve İkinci Enternasyonalin öteki liderleri bildiriye oy verdilerse de 1914'te savaş çıkar çıkmaz sözlerinde durmadılar ve kendi emperyalist hükümetlerinden yana çıktılar. — 20

[7] *Stuttgart Enternasyonal Sosyalist Kongresi.* — 18-24 Ağustos 1907'de toplandı. Bu kongrede RSDİP 37 delege ile temsil edildi, Lenin, Lunaçerski, Litvinov ve diğerleri bolşevikleri temsil ettiler. Komisyonlar halinde çalışan kongrede Lenin "Militarizm ve Uluslararası Anlaşmazlıklar" hakkındaki kararı hazırlayan komisyonun üyesiydi. Rosa Luxemburg ile birlikte Lenin, Bedel'in hazırladığı kararda büyük ve tarihî bir değişiklik yaptı ve kapitalizmi devirmek amacıyla yığınları ayaklandırmada savaşın yarattığı bunalımlardan sosyalistlerin yararlanmalarını öne sürdü. Kongre bu teklifi değişik şekliyle kabul etti. — 24

[8] *4 Ağustos Oylaması.* — Alman Reichstag'ındaki sosyal-demokrat grup, 4 Ağustos 1914'te II. Wilhelm hükümetine savaş harcamaları yetkisi verilmesi için oy verdi ve emperyalist savaşı destekledi. Alman sosyal-demokrat liderler, işçi sınıfına ihanet ederek sosyal-şoven bir tutum benimsediler ve kendi emperyalist burjuvazilerini savundular. — 25

[9] *Struvecilik.* — Bu kitabın 49-50. sayfalarına bakınız. — 25

[10] *Brentanoculuk.* — Lenin'in sözleriyle, " 'kapitalizm okulunu' tanıyan, ama devrimci sınıf mücadelesi okulunu reddeden" reformcu bir burjuva teorisi. Bir Alman burjuva ekonomisti olan Lujo Brentano bir çeşit sözde "devlet sosyalizmini" öne sürüyor, reformlarla ve kapitalistler ile işçilerin çıkarlarının uzlaştırılması yoluyla kapitalist sistemde toplumsal eşitliğin sağlanabileceğini tanıtlamaya çalışıyordu. Marksist terminoloji kisvesi altında Brentano ve onun izleyicileri, işçi sınıfı hareketini burjuvazinin çıkarlarına bağımlı duruma getirmeye çalışıyordu. — 25

[11] Karl Marx ve Friedrich Engels, "Der Sozialismus in Deutschland", *Werke,* Berlin 1963, c. XXII, s. 251. — 28

[12] *Novosti* ("Haberler"). — Paris'te Ağustos 1914 ile Mayıs 1915 arasında yayınlanan devrimci-sosyalist parti gazetesi. — 34

[13] *Proletarski Golos* ("Proleterin Sesi"). — Şubat 1915 ile Aralık 1916 arasında gizli olarak basılan RSDİP St. Petersburg Komitesi organı. Dört sayı çıktı. İlk sayısında, Merkez Komitesinin, "Savaş ve Rus Sosyal-Demokrasisi" başlıklı bildirisi yayınlandı. — 35

[14] İsviçre'nin Lugano kentinde 27 Eylül 1914'te İtalyan ve İsviçreli sosyalistler arasında yapılan konferansa değiniliyor. — 42

[15] *Kopenhag Konferansı.* — İkinci Enternasyonali yeniden kurmak amacıyla 17-18 Ocak 1915'te İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda gibi tarafsız ülkelerin düzenledikleri konferans. Konferans, tarafsız ülkelerin sosyalist partilerinin parlamento temsilcileri aracılığı ile düşman ülkelerin arasında arabuluculuk etmek ve savaşı sona erdirmek amacıyla hükümetlere başvurmak kararını aldı. — 42

[16] *Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı.* — 26-28 Mart 1915'te Bern'de savaşa karşı takınılacak tutumu görüşmek üzere toplandı. Konferans, uluslararası kadın hareketi lideri Clara Zetkin'in işbirliğiyle RSDİP Merkez Komitesine bağlı kadın kuruluşlarının girişimiyle yapılmıştı. İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda, İsviçre, İtalya, Rusya ve Polonya'yı temsilen 25 delegenin katıldığı konferansta Rus delegesi olarak N. K. Krupskaya ve İnessa Armad da bulunuyordu.

Konferans hakkında geniş bir rapor, 1 Haziran 1915 tarihli *Sos-*

yal-Demokrat gazetesinin eki olarak yayınlanmıştır. — 42

[17] *Uluslararası Sosyalist Gençlik Konferansı.* — 2-6 Nisan 1915'te Bern'de savaşa karşı izlenecek yolu görüşmek için toplanmıştır. Rusya, Norveç, Hollanda, İsviçre, Bulgaristan, Almanya, Polonya, İtalya, Danimarka, İsveç gençlik örgütlerinden temsilcilerin katıldığı konferansta, her yıl uluslararası gençlik gününün kutlanmasına karar verildi ve seçilen Uluslararası Sosyalist Gençlik Bürosunun, *Jugend-Internationale* adlı bir dergi yayınlaması öngörüldü. Bu dergiye Lenin ve Karl Liebknecht yazılar yazmıştır. — 42

[18] *Bağımsız İşçi Partisi.* — 1893'te James Keir Hardie ve Ramsay MacDonald gibi kimselerin öncülüğünde kuruldu. Burjuva partilerinden bağımsız olduğunu iddia ediyordu, ama Lenin'in deyişiyle "sosyalizmden bağımsız, liberalizme bağımlıydı", 1914-18 Emperyalist Dünya Savaşı başlangıcında savaş aleyhinde bir bildiri yayınladıysa da, sonra, Şubat 1914'te Londra'da yapılan Sosyalist Antantı Konferansında, temsilcileri sosyal-şoven bir kararı desteklediler. Bir tarihten sonra da parti liderleri pasifist sözlere sığınarak sosyal-şoven bir tutumu benimsediler. 1919'da Üçüncü Enternasyonalin kurulmasıyla, parti liderleri tabandan gelen baskıya boyun eğerek sola kaymak zorunda kaldılar ve İkinci Enternasyonalden çekildiler. 1921'de parti, İkibuçuğuncu Enternasyonal denilen örgüte girdi ve bunun yıkılmasıyla yeniden İkinci Enternasyonale katıldı. — 45

[19] *Tesniyaki.* — 1903'te kurulan Bulgaristan Devrimci Sosyal-Demokrat İşçi Partisi. Kurucu Dimitri Blagoyev'i, lider olarak Georgi Dimitrov ve Vasil Kolarov izlediler. 1914-18'de Tesniyaki, emperyalist savaşa karşı çıktı; 1919'da Üçüncü Enternasyonale katıldı ve Bulgar Komünist Partisi adını aldı. — 45

[20] *İngiliz Sosyalist Partisi,* 1911'de kuruldu, marksist propaganda ve ajitasyon yapıyordu. Lenin bu partiyi, "oportünist değil, liberallerden *gerçekten* bağımsız" diye değerlendiriyordu. Üye sayısının azlığı ve yığınlardan kopmuş olması, partiye sekter bir nitelik veriyordu. 1914-18 Emperyalist Dünya Savaşı sırasında partide iki eğilim ortaya çıktı: birisi Henry Hyndman'ın öncülük ettiği açık bir sosyal-şoven eğilim, diğeri Albert Inkpin'in öncülüğünde enternasyonalist eğilim. Hyndman ile arkadaşları azınlıkta kalarak partiden çekildiler. Bundan sonra enternasyonalciler partinin liderliğini ele almışlar ve 1920'de Büyük Britanya Komünist Partisini oluşturmuşlardır. — 45

[21] *Tribünistler.* — 1907'de *De Tribune* adlı bir gazete yayınlayan Hollanda Sosyal-Demokrat İşçi Partisinde sol bir grup, 1909'da

tribünistler partiden atıldılar ve Hollanda Sosyal-Demokrat Partisini kurdular. Bu parti, tutarlı bir devrimci parti olmadığı halde, Hollanda'da sol kanat işçi sınıfı hareketini temsil ediyordu. 1918'de aynı grup Hollanda Komünist Partisini kurdu. — 46

[22] *İskra* ("Kıvılcım"). — 1900'de Lenin'in kurduğu bu gazete, Rusya çapında yayınlanan ilk marksist gizli gazete idi. RSDİP İkinci Kongresinden sonra, gazete, partinin merkez organı oldu. Lenin, *İskra*'dan sözederken 51. sayıya kadar olanları kastediyor; 52. sayıdan sonra gazete menşeviklerin eline geçti. 52. sayıdan sonraki *İskra*'dan Lenin, "yeni *İskra*" diye sözeder. — 50

[23] *RSDİP 1912 Ocak Konferansı.* — Prag'da 5-17 Ocak 1912'de yapılan RSDİP Altıncı Büyük Konferansıdır. Menşevikler, konferans kararı ile partiden atıldılar ve bolşevikler ile menşeviklerin aynı partinin bünyesi içinde bulundukları dönem sona erdi. Prag Konferansında yeni bir parti, Bolşevik Partisi doğmuş oldu. — 52

[24] *Luç* ("Işın"). — St. Petersburg'da Eylül 1912 ile Temmuz 1913 arasında yayınlanan legal menşevik tasfiyecilerin gazetesi. Lenin'in deyişi ile, gazete, "burjuvalar arasındaki zengin dostların parasıyla" yayınlanıyordu. — 52

[25] *"Marksizm ve Tasfiyecilik.* Bugünkü İşçi Sınıfı Hareketinin Temsil Sorunları Üzerine Makaleler. Kısım II". — 1914'te parti yayınevince yayınlanmıştır. Kitapta tasfiyecilere karşı makaleler vardır. — 53

[26] *Leipziger Volkszeitung* ("Leipzig Halk Gazetesi"). — Alman Sosyal-Demokrat Partisi sol kanadının yayın organı. 1894'ten 1933'e kadar günlük olarak yayınlandı. Yazı kurulunda uzun süre Franz Mehring ve Rosa Luxemburg da vardı. 1917-1922 arasında gazete "bağımsızların" ve 1922'den sonra, sağ kanadın yayın organı oldu. — 53

[27] *An.* — N. N. Jordania, Kafkas menşeviklerinin lideri. — 56

[28] *Internationale Korrespondenz.* — Uluslararası politika ve işçi sınıfı hareketi sorunlarıyla yakından ilgilenen Alman sosyal-şovenlerinin haftalık gazetesi. 1914-1917 yılları arasında Berlin'de yayınlandı. — 56

[29] *Sovremenni Mir* ("Çağdaş Barış"). — St. Petersburg'da 1906-1918 arasında yayınlanan aylık, bilim, edebiyat ve siyaset dergisi. Dergide, G. V. Plehanov dahil, menşevikler de yazıyordu. 1914 yılı başında ve Plehanov grubu ile bir blok kurulduğu sıralarda, dergiye, bolşevikler de yazılar yazmışlardır. 1914-18 savaşı sırasında dergi sosyal-şovenlerin organı oldu. — 56

[30] *"Proletarya Devriminin Savaş Programı".* — İskandinavya

Sol Sosyal-Demokrat basında yayınlanmak üzere Eylül 1916'da Almanca olarak yazılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Sol Sosyal-Demokratlar, parti programındaki "silahlı ulus" sözüne karşı çıktılar ve büyük bir yanılmayla "silahsızlanma" sloganını ortaya attılar. Aralık 1916'da Lenin, yazısını gözden geçirerek "Silahsızlanma Sloganı" başlığı altında *Sbornik Sotsial-Demokrata*'nın 2. sayısında yayınlattı. Rusya'ya hareketinden hemen önce, Nisan 1917'de Lenin, orijinal Almanca metni *Jugend-International* ("Enternasyonal Gençlik") yazıkuruluna verdi. Makale, bu derginin 9 ve 10. sayılarında (1917) yayınlandı. — 59

31 İsviçre Sosyal-Demokrat Partisinin savaşa karşı takınacağı tutumu kararlaştırmak üzere, Şubat 1917'de yapılacak olağanüstü kongre için, 1916 yazında parti liderlerinden Robert Grimm'in hazırladığı *Savaş Sorunu Üzerine Tezler*'e değiniliyor. — 59

32 *Neues Leben* ("Yeni Hayat"). — Ocak 1915 ile Aralık 1917 arasında, İsviçre Sosyal-Demokrat Partisinin Bern'de yayınladığı aylık dergi. Bu dergi, Zimmerwald Sağının görüşlerini temsil ediyordu. 1917 başında da sosyal-şoven bir tutum almıştır. — 59

33 *Junius*, Rosa Luxemburg'un (1871-1919) takma adı. — 60

34 Bkz: Karl Marx and Frederick Engels, *Selected Correspondence*, FLPH, Moscow, s. 423. — 62

35 *G. A. A. de Galliffet* (1830-1909). — 1871 Paris Komününü insafsızca bastıran Fransız generali. — 63

36 Burada, Zimmerwald ve Kienthal'de yapılan uluslararası sosyalist konferanslara değiniliyor.

Uluslararası Sosyalistlerin İkinci Konferansı, 24-30 Nisan 1916'da Bern yakınında Kienthal köyünde yapıldı. Bu konferansta, Zimmerwald Konferansına göre, sol kanat daha kuvvetliydi. Lenin'in çabalarıyla konferans, uluslararası Sosyalist Büronun sosyal pasifizmini ve oportünist faaliyetlerini eleştiren bir kararı kabul etti. Kienthal'de kabul edilen bildiri ve karar, uluslararası savaş aleyhtarı harekette ileri atılmış bir adım oldu.

Zimmerwald ve Kienthal Konferansları enternasyonalci unsurların biraraya gelmelerini sağladıysa da, bu grup, tutarlı bir enternasyonal tutumu ve bolşevik politikasını, emperyalist savaşı içsavaş haline getirme, savaşta kendi emperyalist hükümetini yenme ve Üçüncü Enternasyonali örgütleme gibi temel ilkelerine sahip çıkamadı. — 67

37 *Sosyal-Demokrat İşçi Grubu* (*Arbeitsgemeinschaft*). — Sosyal-Demokrat Reichstag grubundan ayrılan Reichstag üyelerinin Mart 1916'da kurdukları Alman Merkezcilerinin örgütü. Bu grup,

1917'de kurulan merkezi Alman Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisinin belkemiğini oluşturmuştur. Yeni parti sosyal-şovenleri haklı çıkartmaya çalışmış ve bunlarla işbirliğini savunmuştur. — 67

[38] *Savaş Sanayii Komiteleri.* — 1915'te emperyalist büyük burjuvazinin Rusya'da kurduğu komitelerdir. İşçileri kendi etkileri altına almak ve aralarında şovence duyguları geliştirmek için burjuvazi bu komitelerde "işçi gruplarını" örgütlemeye karar verdi. İşçi yığınlarının savaş sanayiinde verimliliği artırmaları için işçi temsilcilerinin bu komitelere katılmaları burjuvazinin çıkarınaydı. Menşevikler, burjuvazinin bu yalancı yurtseverlik gösterisinde etkin bir rol oynadılar. Bolşevikler, savaş sanayii komitelerini boykotu savundular ve işçilerin büyük çoğunluğunun desteğiyle bu boykot hareketinde başarılı oldular. — 67

[39] *La Sentinelle.* — 1884'te Fransız İsviçresinde, La Chaux-de-Fonds'da yayınlanan İsviçre Sosyal-Demokrat örgütü organı, 1914-18 savaşı başlarında enternasyonalist bir politika izledi ve 13 Kasım 1914 tarihli sayısında (n° 265), RSDİP Merkez Komitesi Bildirisinin kısaltılmış bir şeklini "Savaş ve Rus Sosyal-Demokrasisi" başlığı ile yayınladı.

Volksrecht ("Halkın Hakkı"). — 1898'de Zurich'te kurulan İsviçre Sosyal-Demokrat Partisi ve Zurich Kantonu Sosyal-Demokrat örgütü organı günlük bir gazete, 1914-18 savaşında Sol Zimmerwaldcilerin ve Lenin'in yazılarını yayınladı. Lenin'in önemli makaleleri arasında şunlar vardı: "H. Greulich'in Anayurdun Savunulmasını Savunması Üzerine Oniki Kısa Tez", "Rus Devriminde RSDİP'nin Görevleri", "Cumhuriyetçi Şovenlerin Oyunları". Bugün *Volksrecht* anti-komünist ve anti-demokrat bir tutum içindedir.

Berner Tagwacht. — 1893'te Bern'de kurulan İsviçre Sosyal-Demokrat Partisi organı. Birinci Dünya Savaşının ilk günlerinde Karl Liebknecht, Franz Mehring ve başka sol sosyalistlerin yazılarını yayınladı. 1917'de sosyal-şovenleri desteklemeye başladı. Bugün *Berner Tagwacht*, anti-komünist ve anti-demokrat bir tutum içindedir. — 71

[40] Burada, İsviçre Sosyal-Demokrat Partisinin 20-21 Kasım 1915'te Aarau'da yaptığı kongreye değiniliyor. Gündemdeki başlıca madde, partinin, enternasyonalist Zimmerwald Birliğine karşı takınacağı tutumdu. Bu konuda partideki üç gelişim arasında bir anlaşmazlık vardı: (1) Anti-Zimmerwaldciler (Greulich, Pflüger ve diğerleri), (2) Zimmerwald sağını destekleyenler (Grimm ve diğerleri), (3) Zimmerwald solunu destekleyenler (Platten ve diğerleri).

Robert Grimm bir önerge vererek İsviçre Sosyal-Demokrat Par-

tisinin Zimmerwald Birliği ile birleşmesini ve Zimmerwald sağının politikasının tasvibini teklif etti. Partinin sol kanadı da bir önerge vererek Grimm'in önergesinin değiştirilmesini, savaşa karşı devrimci bir mücadele verilmesini ve ancak muzaffer bir proleter devriminin emperyalist savaşı sona erdirebileceğinin ilân edilmesini istediler. Kongre, sol kanattan gelen bu değişiklik önergesini çoğunlukla kabul etti. — 71

[41] Lenin, "Burjuva Pasifizmi ve Sosyalist Pasifizm" başlıklı makaleyi sosyalist Rus göçmenlerinin New York'ta yayınladıkları *Novy Mir* ("Yeni Barış") adlı gazetede yayınlamak üzere yazdı. Makale *Novy Mir*'de yayınlanamadı ve Lenin, ilk iki bölümü gözden geçirerek "Dünya Politikasında Bir Dönüm Noktası" başlığı altında *Sosyal-Demokrat* gazetesinin 31 Ocak 1917 tarihli (n° 58), sayısında yayınladı. — 73

[42] *Confédération Générale du Travail* (Genel İşçi Konfederasyonu). — 1895'te kuruldu. Liderlerinin çoğu, 1914-18 savaşında, emperyalistlerden yana bir tutum takındı ve sınıflararası işbirliği ile "anayurdun savunulmasını" savundular. — 85

[43] *Fransız Sosyalist Partisi.* — 1902'de kuruldu. 1914-18 savaşı sırasında parti, sosyal-şoven bir tutum takındı, parlamento grubu savaş ödenekleri lehinde oy kullandı ve üyeleri burjuva hükümetlerine katıldılar. 25-30 Aralık 1920'de yapılan Tyre Kongresinde partide bir bölünme oldu, çoğunluk Fransız Komünist Partisini kurdu. Léon Blum'ün öncülük ettiği azınlıktaki sağ oportünistler kongreden çekilerek kendi başlarına eski adıyla Fransız Sosyalist Partisini devam ettirdiler. İkinci Dünya Savaşından sonra, Léon Blum'ün liderliğindeki parti, Fransız gericileriyle işbirliği yaptı ve Amerikan emperyalistlerinin bir ajanı halini aldı. — 85

[44] *La Bataille* ("Savaş"). — Kasım 1915'te Paris'te kurulan Fransız anarşist-sendikacılarının organı. 1914-18 savaşı sırasında sosyal-şoven bir tutum takındı. — 87

[45] *A. P. İzolavski (1856-1919).* — Rus diplomatı. 1906-10 yılları arasında dışişleri bakanı. — 98

[46] *Berlin Antlaşması.* — 1878'de, 13 Haziran ile 13 Temmuz arasında toplanan Berlin Kongresinde imzalanmıştır. Kongrenin toplanmasının nedeni, Avusturya-Macaristan ve İngiltere'nin, Almanya'nın da gayri-resmî desteğiyle, Mart 1878'de Rusya ile Türkiye arasında imzalanan Sen-Stefano antlaşmasının değiştirilmesini istemesidir. Kongre, Rusya, İngiltere, Avusturya-Macaristan, Almanya, Fransa, İtalya ve Türkiye arasında bir antlaşma imzalanmasıyla sonuçlandı. Antlaşmaya göre, İngiltere, Kıbrıs'ı; Rusya,

Beserabya'yı, Batum'u, Kars ve Ardahan'ı aldı. Avusturya-Macaristan'a, Bosna ve Hersek'i işgal hakkı tanındı. Berlin Antlaşması, Balkanlardaki çelişkileri şiddetlendirdi ve artırdı, yeni diplomatik çatışmalar ve savaşlar için ortam hazırladı. — 99

[47] *Kadetler.* — Rusya'da monarşiyi destekleyen liberal burjuvazinin önde gelen partisi olan Anayasacı-Demokrat Partisinin üyeleri. 1905'te kurulan bu parti, burjuvaziyi, toprak ağalarını ve burjuva aydınlarını temsil ediyordu. Birinci Dünya Savaşı sırasında, kadetler, çarlık hükümetinin emperyalist politikasını tamamen desteklediler. 1905'te çarlık kuvvetleri cephede yenilgiye uğrayıp devrimci bunalım artınca, devlet dumasındaki kadet üyeler, başlarında Milyukov olmak üzere, burjuvazinin öteki temsilcileri ve toprak ağalarıyla "ilericiler" adı altında bir grup kurdular. Ve devrimi denetim altına alarak, savaşın "zaferle sonuçlanmasına" çalıştılar. — 100

[48] *Sozialistische Monatshefte* ("Sosyalist Aylık Dergi"). — Alman oportünistlerinin baş organı ve uluslararası revizyonistlerin organlarından birisi. 1897-1933 yılları arasında Berlin'de yayınlandı. Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven bir tutum takındı. — 101

[49] *Max Schippel* (1859-1928). — Alman sosyal-demokrat revizyonist politikacı. Reichstag'da bulunduğu 1890-1904 yıllarında, Alman emperyalizminin genişleme politikasını destekledi. Birinci Dünya Savaşı sırasında aşırı sosyal-şovendi. — 101

[50] *Novoye Vremya* ("Yeni Zamanlar"). — 1868-1917 yılları arasında St. Petersburg'da yayınlanan monarşist bir gazete; gerici soylular ile çarlık yüksek memurlarının sözcüsü. — 102

[51] *Settar Han* (1870-1914). — İran Azerbaycanı demokratik hareketinin lideri, İran'ın halk kahramanlarından. 1905-11 İran devrimine faal olarak katıldı. İran'ın gerici yöneticilerine karşı mücadele etti. 1908-9'da, Tebriz'de Şaha ve Azerbaycan toprak ağalarına karşı halk ayaklanmasını yönetti. — 102

[52] *V. P. Lyahov* (1869-1919). — Çarlık ordusunda albay; 1907'de Tahran'da iken İran devriminin bastırılmasını ve İranlı devrimcilerin ezilmesini örgütledi. — 103

[53] *Yüz-Karalar.* — Devrimci hareketlerle mücadele etmek için çarlık polisinin örgütlediği çeteler. Bu çeteler, devrimcileri öldürüyor, ilerici aydınlara saldırıyor ve Yahudileri yığın halinde kırıyordu. — 105

[54] Lenin bu konuşmayı, Petrograd'da Vasilyevski adasındaki Deniz Subayları Okulunda yapmıştır. Konferansta toplanan bağışlar,

illegal bolşevik basının durumunu kuvvetlendirmek için 1914'te kurulan *Pravda* "demir fonu"na ayrılmıştı. Konuşmayı iki binden fazla kimse dinlemişti. Obuhov Çelik İşletmeleri eski komiseri A. A. Antovov, anılarında şöyle diyor:

"Dinleyiciler çok çeşitliydi. Bölgelere çok az bilet gönderildiği ve hatırımda kaldığına göre biletler yalnız parti üyelerine dağıtıldığı halde, konuşmayı dinlemek isteyenlerin sayısı salonun alabileceğinden çok daha fazlaydı. Dinleyiciler arasında birçok aydın, öğrenci, asker ve subay vardı. Oturacak yer olmadığı için dinleyiciler ayaktaydı. Dinleyiciler tek bir yığın gibiydi; kürsü, girişin tam karşısında salonun üst başındaydı. N. K. Krupskaya ile M. İ. Ulyanova kürsünün yanında, Podvovski merdiven basamağında ayaktaydı. Konuşma iki saatten fazla sürdü. Lenin, görünür görünmez şiddetle alkışlandı. Halk konuşmayı büyük bir dikkatle dinledi."

Konuşmanın metni uzun süre kayıp zannedildi. Yıllar sonra, bilinmeyen birisinin elyazısı ile yazdığı metin bulunarak Lenin Enstitüsünde M. İ. Ulyanova'ya gönderildi ve 23 Nisan 1929 tarihli *Pravda*'da yayınlandı. — 127

[55] Birinci Dünya Savaşının çıkmasıyla Almanya, Belçika'nın tarafsızlığını ihlâl etti ve Avrupa'ya kesin darbeyi vurmada sıçrama tahtası gibi kullanmak üzere ülkeyi işgal etti. Belçika, savaş süresince işgal altında kaldı. Ülkenin ekonomisi mahvoldu ve sanayi tesisleri sökülüp götürüldü. — 135

[56] *Zemlya i Volya* ("Toprak ve Özgürlük"). — Devrimci-Sosyalist Partinin Petrograd Bölge Komitesince 21 Mart-13 Ekim 1917 tarihleri arasında yayınladığı günlük gazete. — 138

[57] *Mihayil İvanoviç Tereşçenko* (Doğ. 1888). — Büyük şeker tasfiyehaneleri sahibi, milyoner. Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra, geçici hükümette önce maliye, sonra dışişleri bakanı oldu. Ekim devriminden sonra Avrupaya gitti ve karşıdevrimin örgütlenmesine yardım etti. — 141

[58] *A. I. Konovalov* (Doğ. 1875). — Büyük tekstil fabrikaları sahibi, Dördüncü Dumada milletvekili. 1917 Şubat devriminden sonra geçici hükümette önce ticaret ve sanayi bakanı, sonra başbakan yardımcısı.

P. N. Milyukov (1859-1943). — Kadet partisi lideri. Rus emperyalist burjuvazisinin ideoloğu, tarihçi ve propagandacısı, 1917 Şubat devriminden sonra ilk burjuva geçici hükümetinde dışişleri bakanı. Ekim sosyalist devriminden sonra Avrupa'ya gitti ve Sovyetler Birliği'ne karşı girişilen silahlı müdahalenin tertipçileri arasına gir-

di. — 143

[59] *Matvey İvanoviç Skobelev* (1885-1939). — 1903'te sosyal-demokrat harekete bir menşevik olarak katıldı. Dördüncü Dumada milletvekiliydi. 1917'de geçici hükümette çalışma bakanı oldu. Ekim devriminden sonra menşeviklerden ayrıldı, çeşitli görevlerde bulundu ve Komünist Partisi üyesi oldu. — 145

[60] *U. V. Şulgin* (Doğ. 1878). — Toprak ağası; ikinci, üçüncü ve dördüncü Dumada milletvekili. Ekim devriminden sonra karşıdevrimci generallere, Alekseyev'e, Denikin'e ve Vrangel'e yardım etti. Yurt dışına çıkarak Sovyet aleyhtarı çalışmalarına devam etti. İkinci Dünya Savaşı sırasında Yugoslavya'da oturuyordu. Sovyet orduları 1944'te Yugoslavya'ya girince, yargılandı ve mahkûm edildi. 1956'da affa uğradı. 1960'ta Rus Göçmenlerine yazdığı bir açık mektupta, Sovyetlere karşı mücadeleye son vermelerini öğütledi. — 145

[61] RSDİP'nin Yedinci Bütün Rusya Konferansının kabul ettiği "Bugünkü Durum Üzerine Karar"a değiniliyor. Bu kararı Lenin kaleme almıştı. — 145

[62] *Karl Liebknecht* (1871-1919). — Alman ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen siması; Alman sol kanat sosyal-demokrasisinin liderlerinden oportünizm ve militarizmle daima mücadele etti. 1912'de Reichstag'a milletvekili seçildi. 2 Aralık 1914'te Reichstag'da savaş harcamalarına karşı oy kullanan tek milletvekiliydi. Sonradan Spartakus Birliği adını alan uluslararası grubun kurucularından. 1916'da savaş aleyhtarı propaganda yaptı diye hapse atıldı. Almanya'da Kasım 1918 devrimi sırasında, Rosa Luxemburg ile birlikte Alman işçilerine öncülük etti. Alman Komünist Partisi kurucularından ve Ocak 1919 ayaklanması sırasında Berlinli işçilerin liderlerinden. Ayaklanma bastırıldıktan sonra gericiler tarafından öldürüldü. — 148

[63] *Friedrich Adler* (1879-1960). — Avusturyalı Sosyal-Demokrat. Devrimci marksizm ile proletaryanın sınıf mücadelesini, marksist terminolojiyi tahrif ederek reddeden bir eğilimin teorisyeni. Merkezci İkibuçuğuncu Enternasyonalin (1921-23) örgütleyicisi ve daha sonra da Sosyalist ve Emekçi Enternasyonalin lideri. — 148

[64] *G. Y. Rasputin* (1872-1916). — Serüvenci bir papaz; Çar Nikola II zamanında devlet işleri üzerinde, büyük etki sahibi oldu. Sibirya'nın Tobolsk kasabasından bir köylü. Gaipten haber veren kimse ve köy doktoru pozunda 1907'de saraya nüfuz etti ve çar ailesinin gözdesi oldu. Rasputin olayı çarlık Rusyasında yönetici üst sınıfların fanatikliğine ve ahlâk düşkünlüğüne tipik bir örnek-

tir. Rasputin, Petrograd'da mutlakiyeti kurtarmak ve yaklaşan devrimi durdurmak isteyen kralcı grup tarafından öldürüldü. — 148

[65] Bu Kongre, 25-26 Ekim (7-8 Kasım) 1917'de Petrograd'da yapıldı. Kongreye bazı köy ve kasaba Köylü Sovyetleri Vekilleri de katıldı. Katılan 649 delege arasında 390 bolşevik, 160 sosyalist-devrimci, 72 menşevik ve 14 menşevik-enternasyonalist vardı. Sonradan başka delegeler de geldiler.

25 Ekim gecesi saat 10.40'ta kongre açıldığı sırada Kızıl Muhafız birlikleri ile bahriyeliler ve Petrograd Garnizonundan devrimci birlikler baskın kıtaları ile subay adaylarının koruduğu ve Geçici Hükümetin sığındığı Kışlık Saraya saldırı durumundaydılar. Aralarında Lenin, Antonov-Ovseyenko, Krylenko ve Lunaçarski'nin de bulunduğu 14 bolşevik, başkanlık divanına seçilmişti: divanda 7 sosyalist-devrimci ile Ukrayna Sosyalist Partisinden de 1 üye vardı. Bolşevikleri, delegelerin çoğunluğunun desteklediğini gören menşeviklerle, sosyalist-devrimciler kongreyi terkettiler.

26 Ekim sabahı saat 3 sıralarında Kongreye, Kışlık Sarayın ele geçirildiği ve Geçici Hükümetin tutuklandığı haberi geldi. Kongre "İşçilere, Askerlere ve Köylülere!" bir çağrı yayınladı. Lenin'in kaleme aldığı bu çağrıda iktidarın İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerine geçtiği ilân olunuyordu. Oturum saat 5'ten sonra kapandı.

Aynı gün saat 9'da açılan ikinci oturumda Lenin'in raporları okundu ve barış ve toprak konularındaki tarihî kararlar kabul olundu. Lenin'in başkanlığında işçi ve köylü hükümeti —Halk Komiserleri Konseyi— kuruldu. Sol sosyalist-devrimciler, Sovyet hükümetine girmeyi reddettiler ve böylece bütün makamlar bolşeviklerce dolduruldu. 101 kişilik bir Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi seçildi; bunların 62'si bolşevik, 29'u sol sosyalist-devrimci, 6'sı sosyal-demokrat enternasyonalist, 3'ü Ukrayna Sosyalist Partisi üyesi ve 1'i sosyalist-devrimci maksimalist idi.

Kongre, ayrıca, Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesini, Köylü Sovyetlerinden, ordu örgütlerinden ve kongreyi terkeden gruplardan alınacak delegelerle genişletmeye karar verdi. Kongre, akşam saat 5'te kapandı. — 154

[66] Birinci Dünya Savaşına katılan ülkelere değiniliyor: İtilâf (Antant) Devletleri (Fransa, İngiltere, Rusya, İtalya ve bunlara katılan Amerika ile Belçika, Sırbistan, Romanya, Japonya ve Çin); ve Dörtlü İttifak (Almanya, Avusturya-Macaristan, Türkiye ve Bulgaristan). — 155

[67] İngiltere'de *Çartist Hareket.* — 1830 ve 1840'larda İngiliz iş-

çilerinin devrimci yığın hareketi. Londra Emekçiler Birliği, hareketin yönetim merkeziydi. 1838'de birliğin liderleri parlamentoya bir dilekçe vererek 21 yaşındaki erkeklerin hepsine seçme ve seçilme hakkının verilmesini, gizli oy kullanılmasını, seçime katılacaklarda aranan mal sınıflandırılmasının kaldırılmasını, parlamentonun her yıl seçilmesini vb. istediler.

1840'ta kurulan Ulusal Çarter (Ferman) Birliği tarihte ilk işçi yığın partisi oldu. 2 Mayıs 1842'de çartistler parlamentoya ikinci dilekçelerini verdiler ve iş saatlerinin kısaltılmasını, ücretlerin artırılmasını vb. istediler. Parlamento dilekçeyi kabul etmedi ve çartistler genel bir greve gittiler. Üçüncü bir dilekçe vermek için çartistler, 1848'de parlamentoya toplu bir yürüyüş yapmak istedilerse de hükümet kuvvetleri buna engel oldular. Parlamento bu dilekçeyi ancak aylar sonra inceledi ve gene reddetti.

1848'den sonra çartist harekette bir gerileme başladı. Bu gerilemenin başlıca nedeni, belirli bir program ile tutarlı bir liderlikten yoksun oluşuydu. Hareket gene de İngiltere'nin politika tarihi ile uluslararası emekçi hareketinde çok etkili oldu. Lenin bu hareket için "ilk büyük ve gerçek proleter devrimci yığın hareketi" diyordu. — 157

68 *Sosyalistlere Karşı Yasa.* — Almanya'da 1878'de Bismarck hükümeti tarafından işçi sınıfı ve sosyalist hareketle mücadele etmek için hazırlandı ve yürürlüğe konuldu. Yasa, bütün sosyal-demokrat örgütleri, yığın niteliği taşıyan işçi sınıfı birliklerini, işçi sınıfı basınını yasaklıyor, sosyalist yazıların toplatılması üzerine hükümler koyuyordu. Sosyal-demokratlar kovuşturuluyor ve ülkeden çıkartılabiliyordu. Ne var ki, bu baskı tedbirleri kendisini yeraltı çalışmalarına uyarlayan Sosyal-Demokrat Partiyi yıkamadı. Merkez Organı *Sozial-Demokrat* dışarda basılıyor, parti kongreleri muntazam bir şekilde dışarda yapılıyordu. Ülke içindeki sosyal-demokrat örgütler ve gruplar yeraltında çalışıyorlar ve gizli bir Merkez Komitesinin emri altında faaliyet gösteriyorlardı. Aynı zamanda, parti, yığınlarla bağlarını güçlendirmek için çeşitli legal yollara başvuruyordu ve etkisi gitgide artıyordu. 1878-1890 arasında Reichstag seçimlerinde aldığı oy sayısı üç kat artmıştı. Marx ve Engels, Alman sosyal-demokratlarına büyük yardımlarda bulundular. 1890'da halk yığınlarının baskısı ve emekçi hareketinin hızlanmasıyla bu yasa yürürlükten kaldırıldı. — 157

69 Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetinin dünya halklarına yayınladığı bildiriye değiniliyor. Bu bildiri, 15 Mart 1917 tarihli ve 15 sayılı *İzvestiya* gazetesinde yayınlandı. — 159

70 Alman denizcilerinin 1917 Ağustosundaki devrimci hareketlerine değiniliyor. Bu denizciler 4.000 üyesi bulunan devrimci bir örgüt tarafından yönetiliyordu. Örgüt, demokratik bir barış için mücadele ediyor ve bir ayaklanma hazırlıyordu. Wilhelmshaven'de bulunan *Prinzregent Luitpold* muhribindeki denizciler, greve gittikleri için tutuklanan arkadaşlarının serbest bırakılmasını sağlamak üzere mücadele amacıyla gemilerini terkettiler. 16 Ağustosta ise *Westphalia* ateşçileri işbaşı yapmadılar. Aynı günlerde, açık denizde bulunan *Nürnberg* kruvazörü mürettebatı ayaklandı. Denizcilerin bu hareketi *Wilhelmshaven*'deki öteki birliklere de yayıldı. Ayaklanmalar şiddetle bastırıldı. Hareketin öncüleri Reichpietsch ile Köbis kurşuna dizildiler. Öteki faal iştirakçiler kürek cezasına çarptırıldı. — 159

SOL YAYINLARI. Sorumlu Yönetmen: Muzaffer Erdost, Yönetim Yeri: Zafer Çarşısı, 26, Yenişehir, Ankara.

15 lira